

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН
ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

САДРЖАЈ

Поздрав Београда Словенским Соколима — — — —	621
Београд и соколство — Д-р Милослав Стојадиновић, потпредседник Београдске Општине — — — —	623
Belehrad a Sokolstvo — Dr Miloslav Stojadinović, misto- starosta bělehradské obce — — — —	625
Соколи поздрављају Београд — Е. Гангл, I. подстаре- шина Сокола Краљевине Југославије — — — —	627
Sokolové zdraví Beograd, I. mistostarosta Sokola Král. Jugoslavie — — — —	628
Улога Соколства у најновијој историји Југословена — Д-р Милослав Драгић — — — —	630
Rôle du Sokol dans l'histoire moderne des Yougoslaves — Dr. Milorad Draguitch — — — —	630
Социјални задаци соколства. — Слободан Ж. Видако- вић, референт за штампу О. Г. Б. — — — —	637
Sociálni úkoly Sokolstva — Slobodan Ž. Vidaković — —	639
Sokolstvo i vojska — Kapetan Lujo vitez Lovrić — — —	641
Соколство — неимар духа и народне снаге — Арх. Мо- мир П. Коруновић — — — —	643
Значење sokolskih sletova — Ante Brozović, sekretar Sa- veza Sokola Kraljevine Jugoslavije — — — —	645
Први свесоколски слет Сокола Краљевине Југославије Бора Н. Гавриловић, новинар — — — —	647
Из успомена на V. Чешко-словенски свесоколски слет у Прагу — Коста Д. Главинић, владин комесар при Народ. Банци у пенз. и бив. претседник Општине Београдске — — — —	651
Три најмлађа браниоца Београда — Б. Војиновић - Пе- ликан, сликар — — — —	660
Сећање на најмлађе браниоце Београда — Д-р Марија Илић-Агапов — — — —	663
Београдска Општина и Соколство — Проф. Атанасије П. Поповић — — — —	665

УМЕТНИЧКА ХРОНИКА БЕОГРАДА:

П. Пролетња Изложба Југословенских уметника у Умет- ничком Павиљону. — Васа Поморишац, академски сликар — — — —	666
---	-----

FELJTON:

Le Belgrade des Temps Nouveaux — Maurica Rivoire —	671
--	-----

ДРУШТВЕНА ХРОНИКА:

Слава Певачког друштва радника електричне централе „Никола Тесла” — — — —	673
--	-----

СЛУЖБЕНИ ДЕО:

Рад Општинског Одбора:	
Записник седнице од 8. маја 1930. год. — — — —	675
Записник од 22. маја 1930. год. — — — —	678
Записник од 23. маја 1930. год. — — — —	679
Службене вести — — — —	682
Службени огласи — — — —	

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

S. M. le Roi Alexandre I, — Peinture à l'huile par le peintre academ. Georges Skott.

Краљ Александар I.
Рад акад. сликара Жоржа Скота.

Král Alexandr I., umělecká práce akademického malíře Jiřího Skota.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

S. A. R. le Prince Heritier Pierre. Chef des Sokols du Royaume Yougoslave.

Њ. В. Престононаследник Петар, старешина Сокола Краљевине Југославије.

Následník trůni Petr, starosta Sokola kralovství Jugoslavie.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Une Sokole de Belgrade.
Peinture à l'huile, par le peintre acad.
dem. M. Goloubovitch.

Београдска соколица.— Уљени рад акад.
сликара г. М. Голубовића.

Београдска Sokolka, umělecká práce aka-
demického malíře M. Goluboviča.

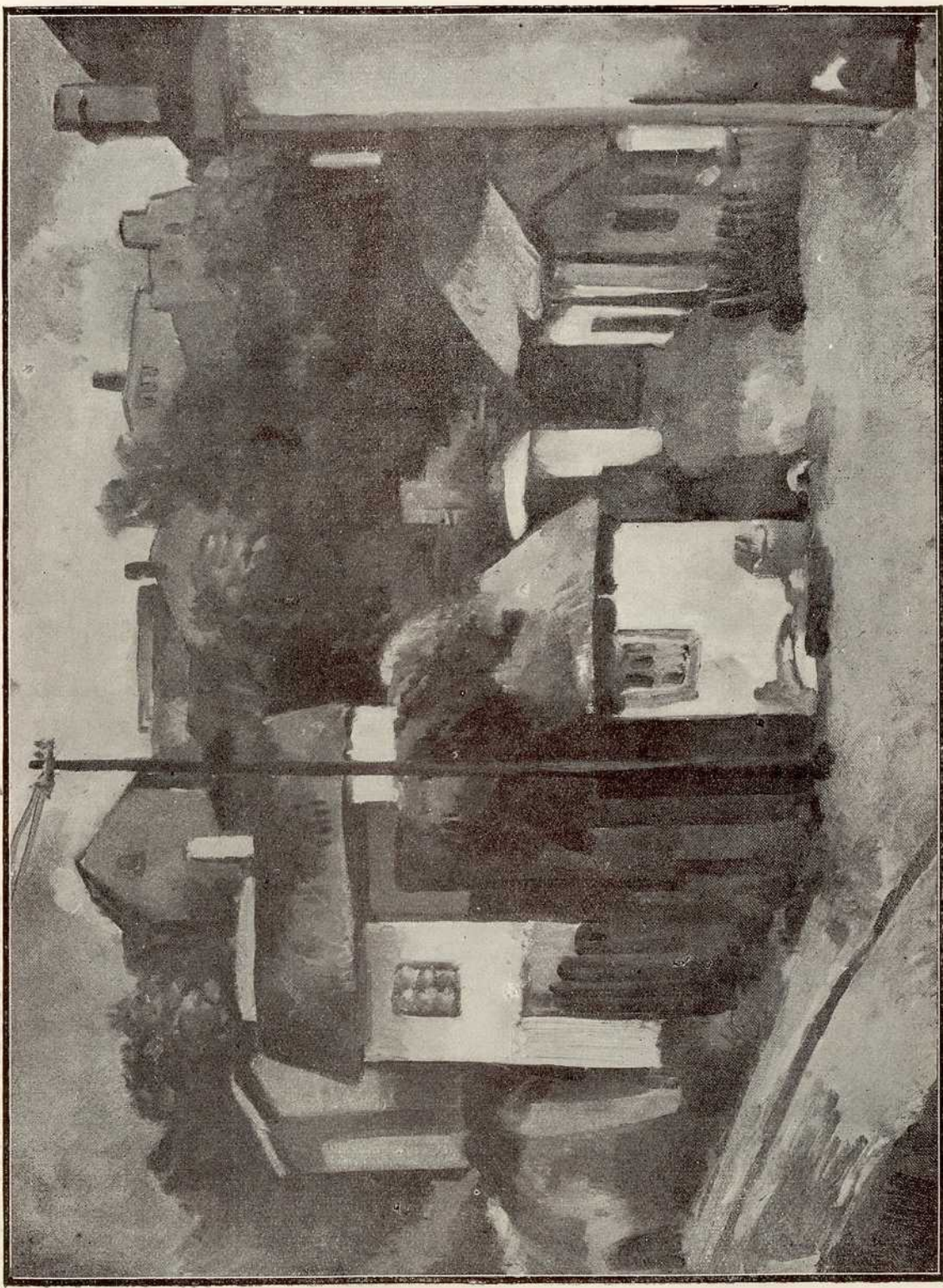

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

L'ancien Belgrade: Scadarliya. — Peinture à l'huile, par le peintre académ. Jean Bijelitch.

Стари Београд: Скадарлија. — Рад академског сликара Јована Бијелића.

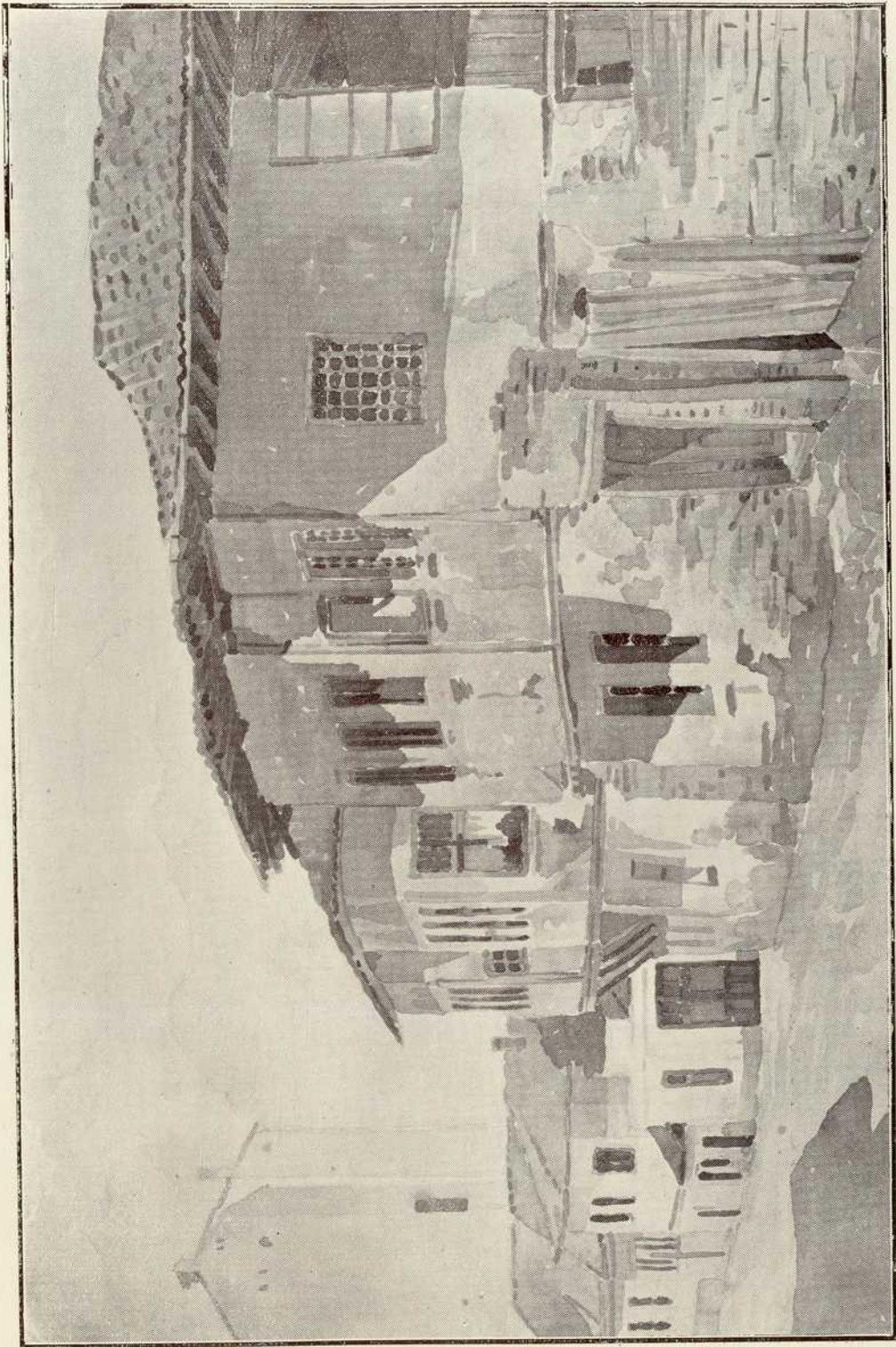
Старý Вјехрад: Скадарлија. Умјетеска прáce академиског мајсте Јована Бијелића.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Старý Бѣlehrad : Жидовскá ulice z Dordžola, akvarel akademického malíře arch. Velka Miloševiče.

Стари Београд : из Јеврејске улице са Дорћола. — Акварел академског сликара арх. Вељка Милошевића

L'ancien Belgrade : une rue israélite de Dortchol. — Aquarelle, par le peintre academ. Arch. V. Miloshevitch.

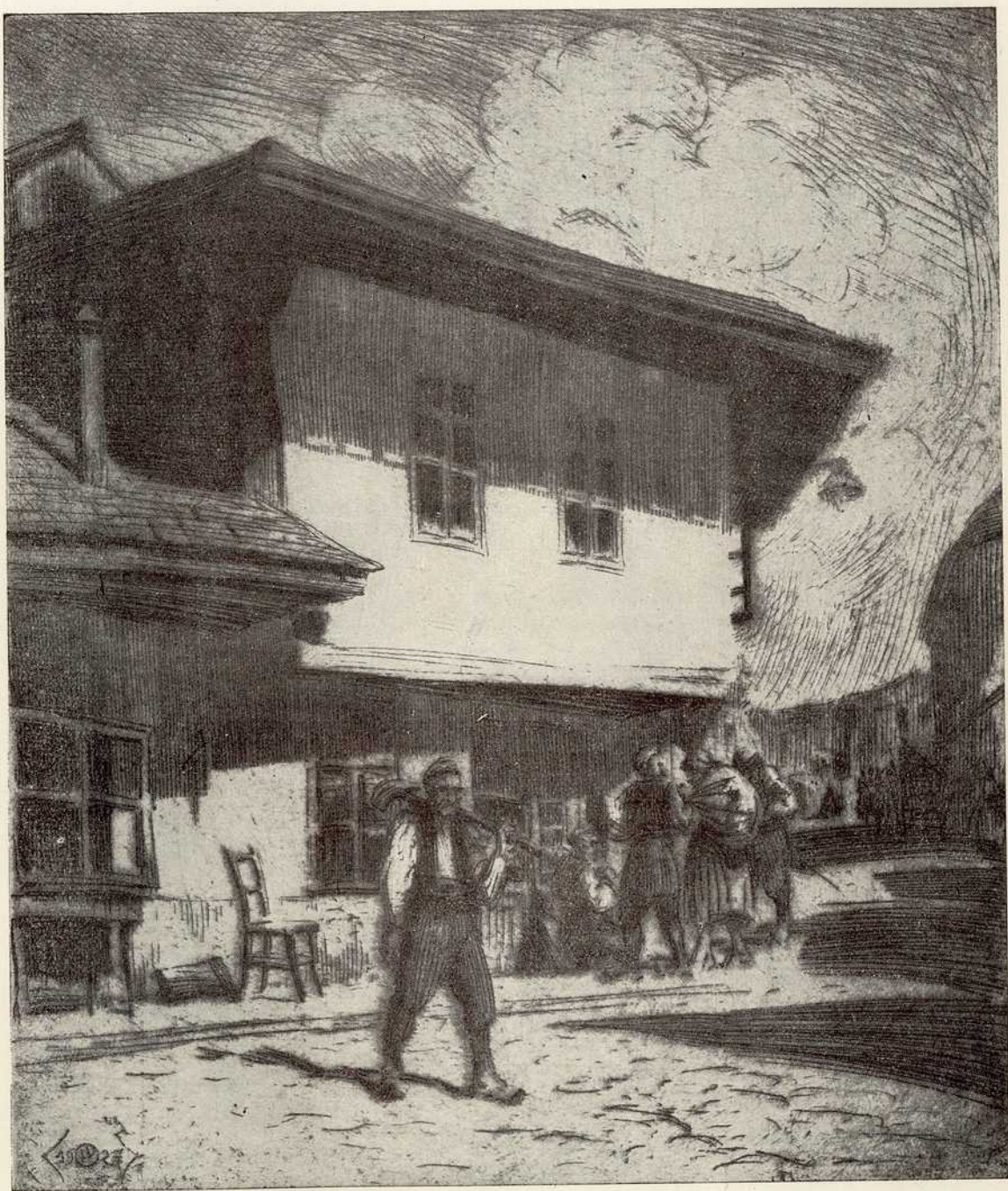

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

L'ancien Belgrade: Café oriental „Kitchevo“. — Dessin, par Aladar Richter.

Стари Београд: Оријенталска [кафана „Кичево“. — Радирунг Аладара Рихтера мл.

Starý Bělehrad: Orientální kavárna [„Kičevo“, lept Aladara Richtara ml.

WWW.UNIBG.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

L'ancien Belgrade: l'entrée de la vieille
fortresse qui mène à l'église „Roujitsa“.
— Aquarelle, par le peintre academ.
B. Voynovitch-Pelikana.

Стари Београд: Улаз у стари град за
Цркву Ружицу. — Акварел акад. сли-
кара Б. Војновића-Пеликана.

Starý Bělehrad: Vchod do starého hradu
ke kostelíčku „Ružica“, akvarel akade-
mického malíře B. Vojnoviča-Pelikana.

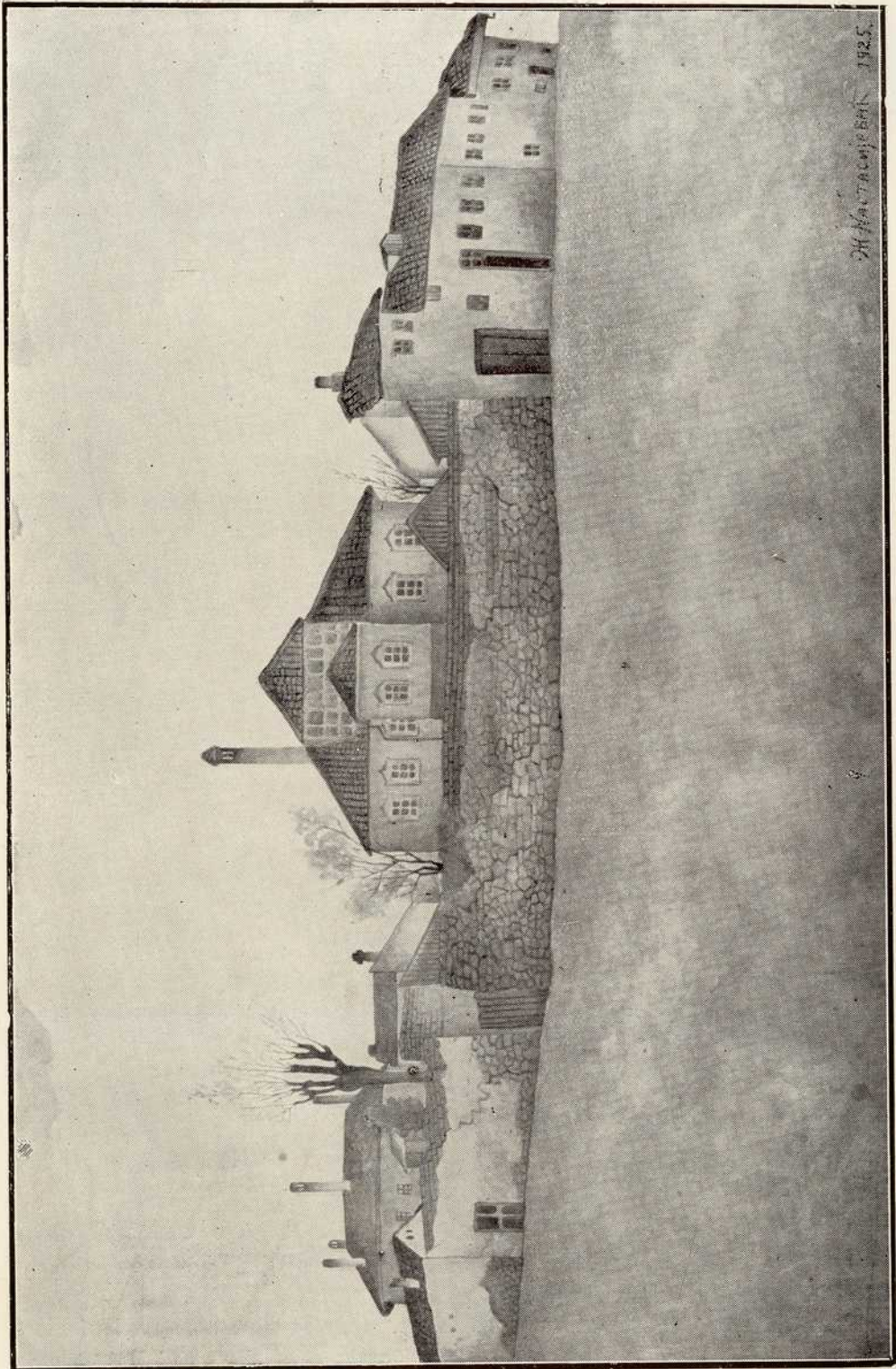

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Живорада, 1925.

L'ancien Belgrade: le maison (le Conak)
de Pacha à Zérék. — Aquarelle, par le
peintre academ. Givorad Nastassiyevitch.

Стари Београд: Пашин конак са Зерека.
Акварел акад. сликара Живорада На-
стасијевића.

Стару Вџеград: Рашу конак зе Зерека,
акварел академичког сликара Живорада
Настасијевића.

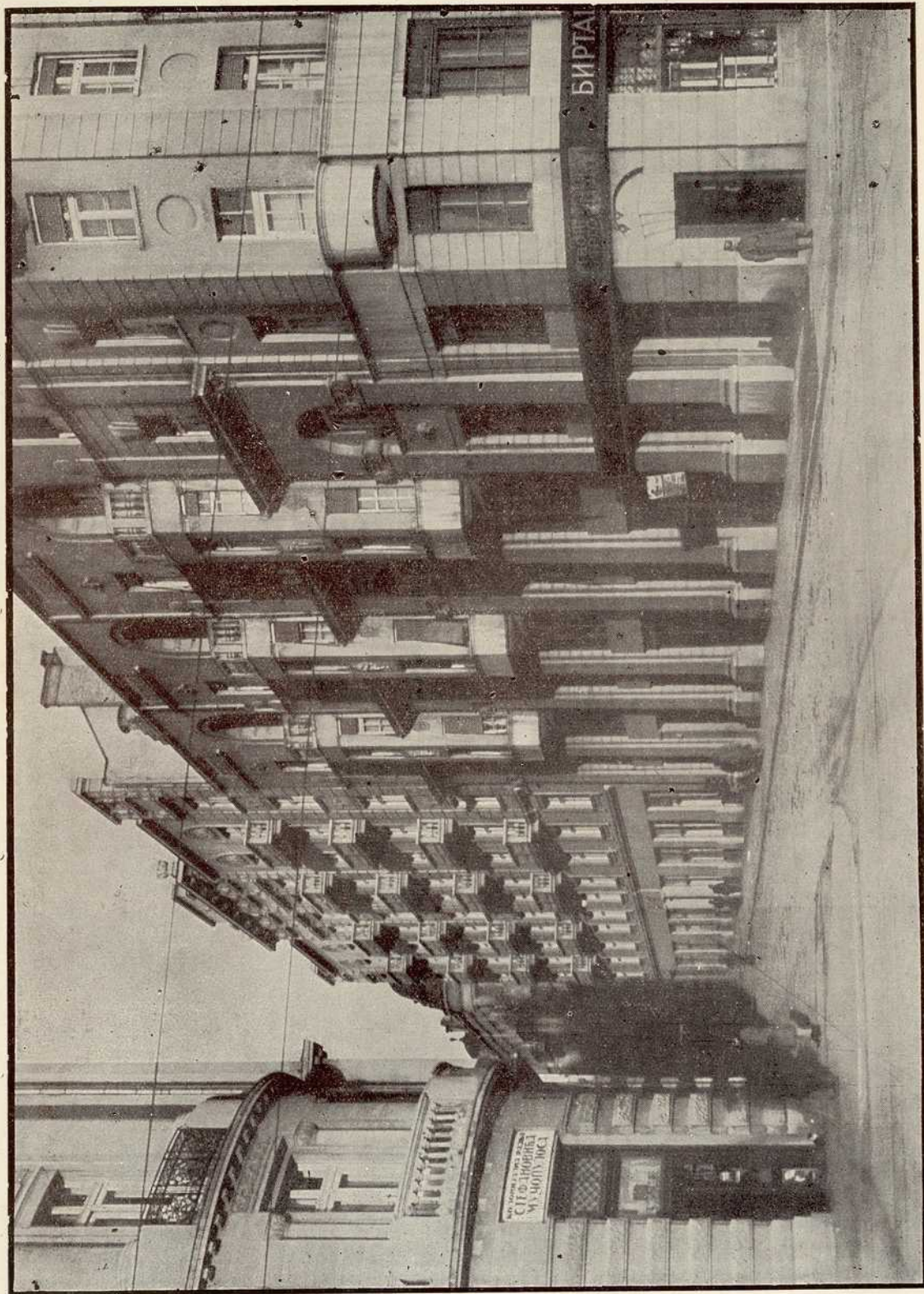

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Nový Bel'hrad: Záhřebská ulice dnes,

Нови Београд: Загребачка улица данас,

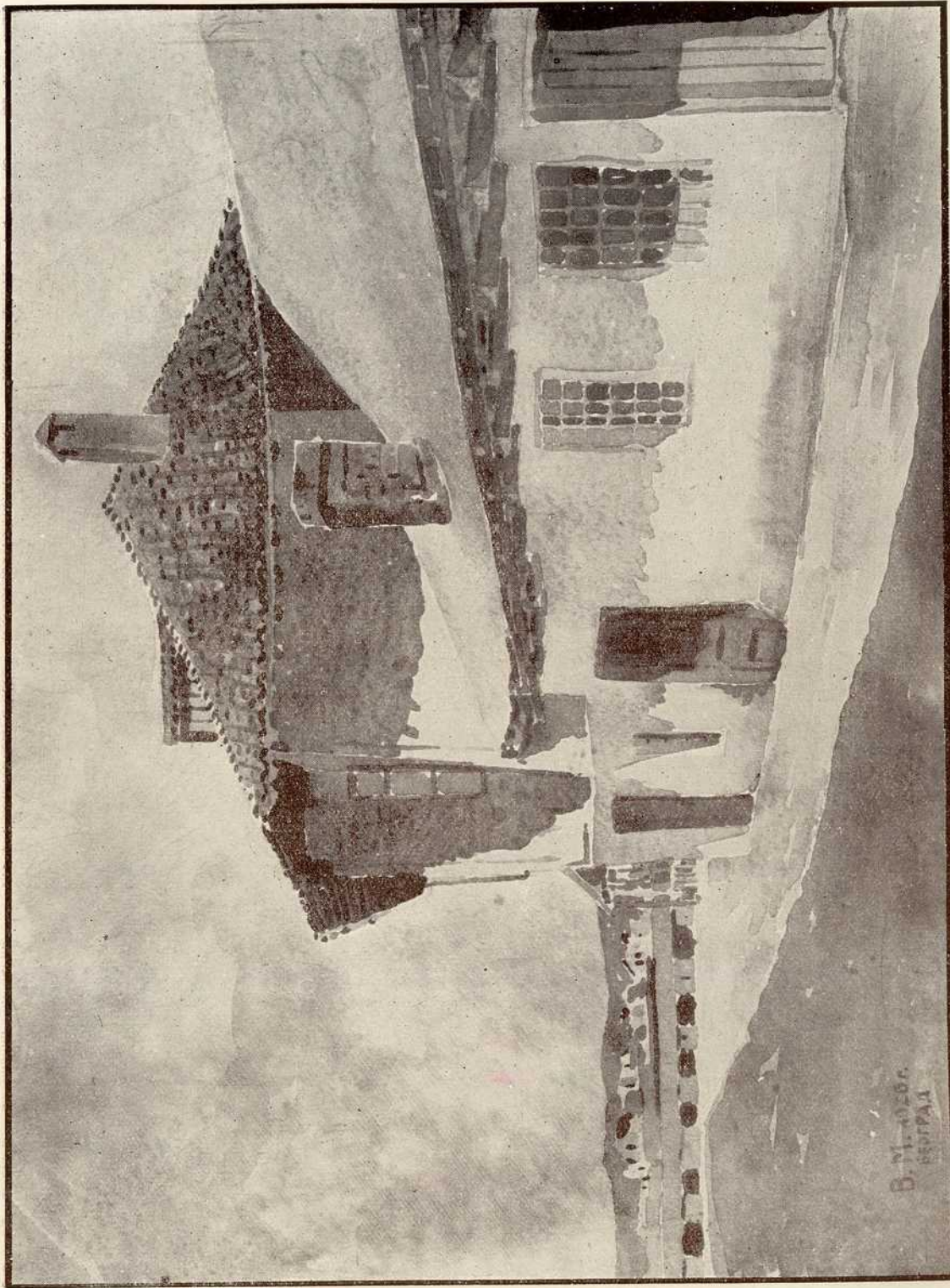
Le nouveau Belgrade: Rue Zagrebatshka
actuellement.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

V. M. MILOVIC
BEOGRAD

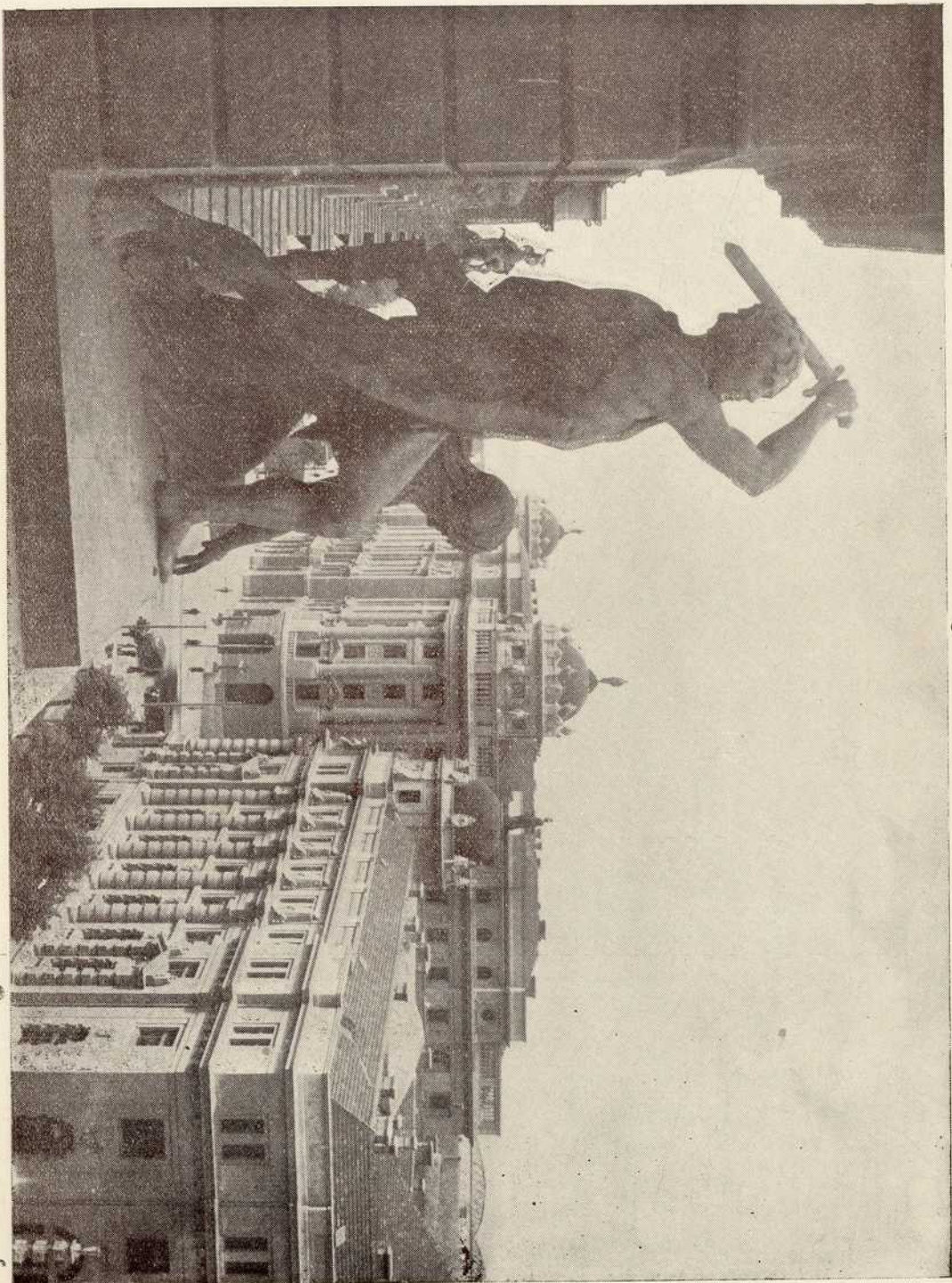
L'ancien Belgrade : Rue Zagrebatshka
avant 40 ans. — Aquarelle par le peintre
academ. V. Milovanovitch.

Стари Београд: Загребачка улица пре
40 година. — Акварел академ. сликара
В. Миловановића.

Starý Bělehrad : Záhřebská ulice před
40 lety — akvarel akad. malire V. Mi-
lovanoviće.

Le nouveau Belgrade: Vue sur ministères: des finances et mines et forêts.

Нови Београд: Поглед на палате министарства финансија, Шума и Руда.

Nový Bělehrad: Pohled na palác ministerstva financí, a ministerstva lesů a dříví.

WWW.UNILIB.RS

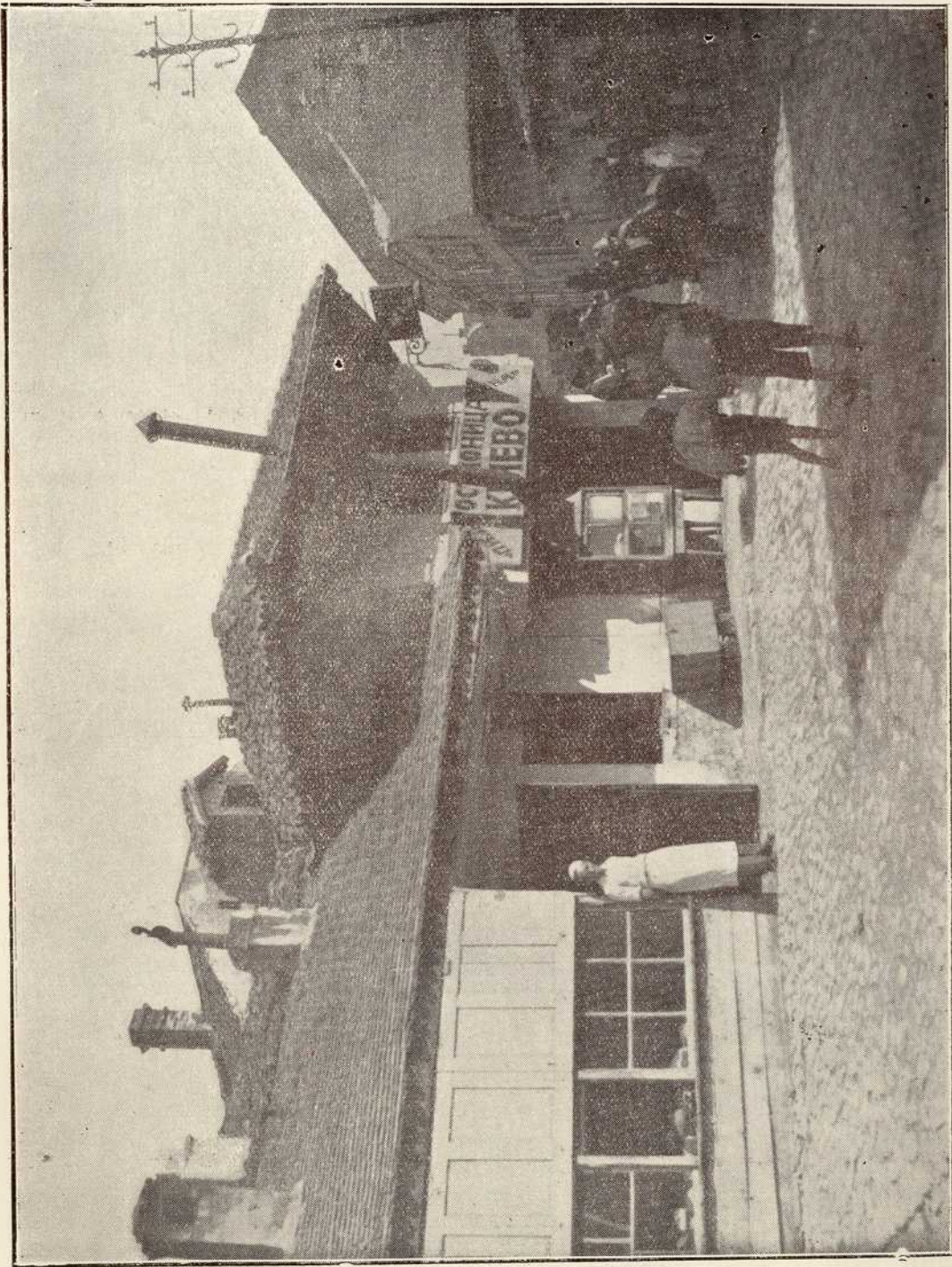
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Стари Београд: Једна турска улица.

Старý Београд: Једна старá турска улица.

L'ancien Belgrade: Une rue turque.

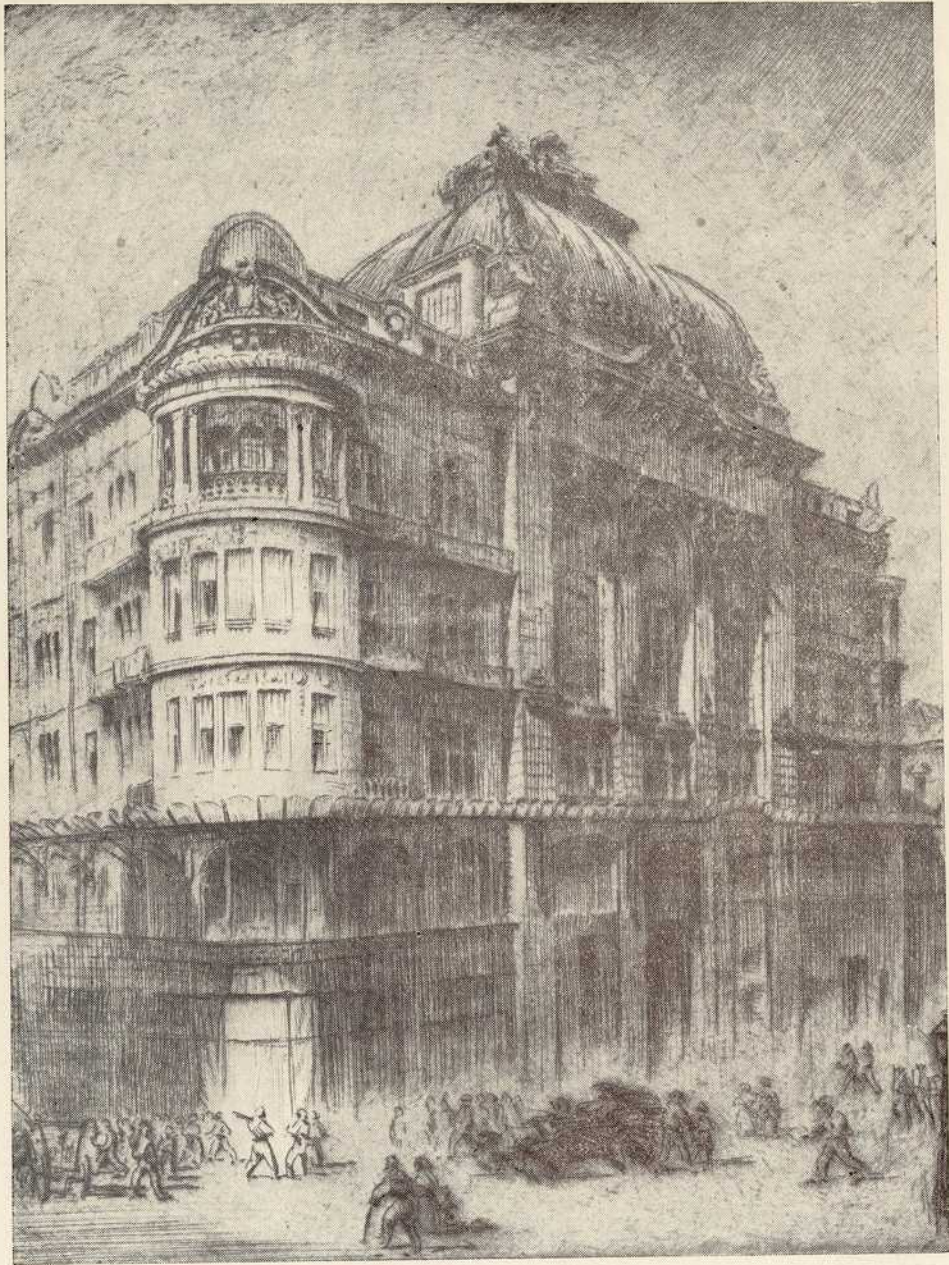

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Le nouveau Belgrade : Le palais de L'Académie des Sciences. Dessin par Aladar Richter.

Нови Београд: Палата Академије Наука, радирунг Ал. Рихтера

Nový Bělehrad : Palác Akademie Nauk, lept Aladara Richtera.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

L'ancien Belgrade: L'ancienne mosquée de Dortchol. Dessin par Aladar Richter.

Стари Београд: Стара џамија са Дор-
хола, радирунг Аладара Рихтера.

Stary Bělehrad: Stará džamija z Dordžola,
lept Aladara Richtera.

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

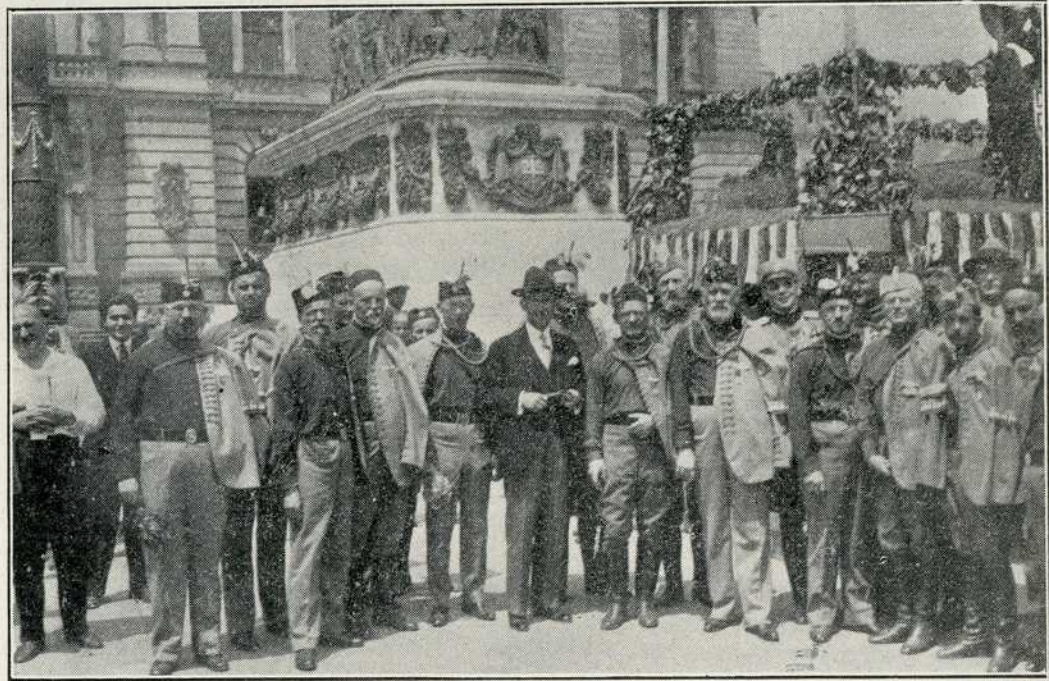
La Revue Municipale de Belgrade

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Излази двапут месечно	Београд, 25. јуна 1930.	Год. XLVIII — Бр. 13
Годишња претплата 150.— дин. На пола године . . . 80.— дин. На три месеца . . . 45.— дин.	Уредник: Слободан Ж. Видаковић референт за штампу О. Г. Б.	Претплату слати упутницом: Администрацији „Општинских Новина“ Узун-Миркова улица број 1.

Поздрав Београда Словенским Соколима

Претседник О. Г. Б. г. инж. Милан Нешић са вођама Сокола пред Спомеником

После ретко импозантног дефиловања Сокола кроз Београд, који их је непрекидно поздрављао са френтичним одушевљењем, пред Спомеником Књеза Михаила одржан је 22. ов. м-ца свечани Митинг Словенских Сокола.

У име Београда Словенске Соколе поздравио Претседник Београдске Општине г. инж. Милан Нешић овим речима:

Млади соколи Југославије!

Долетесте са свих страна наше лепе земље, да у јединству осведочите љубав према Отац-

бини и да заједнички покажете високи узлет своје воље и својих идеала.

Ви сте омладина, на којој остаје будућност и којој ми предајемо велико завештање својих предака и своје, завештање које треба волети и чувати. Ви сте најбоља снага и најлепша нада свога народа, који са одушевљењем и вером гледа у свој подмладак. Ето разлога зашто вас престоница земље и народа дочекује данас пуна радости, раширених руку, уздигнутим заставама и једнодушним и бурним соколским ускликом: Здраво!

Са овога места, као представник Београда, ја осећам дужност, да истакнем ону велику идеју коју ви носите у својим младим срцима и онај племенити задатак, који испуњавате

заједничким напорима под витешком девизом: „Устај, живи, бори се, не клони!“ и под вођством свога старешине, Његовог Краљевског Височанства Престолонаследника Петра.

Та велика идеја јесте, да срећа нашег народа, Словенства и човечанства, истиче из правилног развоја телесних и духовних снага народних; из здравља, које носи способност за живот, вољу за рад и за стварање, оштрину и ведрину погледа и надахнућа, племениту утакмицу у борби за опште добро, љубав према човеку и народу, осећање задовољства што даје плодан и слободан живот.

Остварајући ту идеју, ви управо испуњавате и свој многоструки и узвишени задатак: Ви стварате чврсту заједницу снага, борите се против неслоге и њених раздирања, ви ширите љубав и угушујете мржњу, уздигнете достојанство човека и моралну снагу свога народа. Ето, тако се ви оспособљавате за остварење виших идеала; ето тако сваки ваш

члан, радећи на своме личном усавршавању, доприноси добру свију.

У истини, лепшег и достојнијег задатка нема од оног, који је исписан на вашим заставама.

Нека, дакле, млади Соколи Југославије, ваша моћна крила буду још моћнија, да вас узнесу изнад свих ситних тежња и зависти, злурадости или себичности.

Нека ваше соколово око буде увек оштро и бистро, да би јасно гледало у даљину и будућност, незамрачено уским хоризонтима и пролазним интересима.

Нека ваш дух буде слободан и уздигнут, да би био свестан правих и трајних интереса нашега народа.

Нека ваш заједнички рад и полет буде симбол уједињења свију Југословена, за велику срећу и недељиву Отаџбину.

И нека се из свију грла Југословенских Сокола заори један сложен и радостан усклик: Живео Краљ! Живела Југославија!

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.unilib.rs

Д-р Милослав Стојадиновић,
потпредседник Београдске Општине

Београд и соколство

Београд, престоница наше лепе и моћне Југославије, спрема се да са њему својственом широкогрудошћу и љубављу дочека соколе из целе Краљевине. И он ће их дочекати онако исто као што је то чинио у свима приликама када је требало стати на браник општих националних интереса и права. Наша престоница учиниће све што до ње стоји да ово јединствено соколско славље добије један далеко шири карактер захваљујући и великом учешћу наше словенске браће, која долазе из удаљених братских земаља да се, у заједници с нама, поклоне великој соколској мисли, да се заветују да ће ту мисао чувати без обзира на све жртве и да ту, на класичном месту страдања Срба кроз векове, испоље поново своју пуну веру у будућност и моћ Соколства и Словенства. Београду су драги гости — соколи братских словенских земаља и он ће бити срећан ако сви они са ових заједничких манифестација однесу најлепше успомене на Југославију и југословенске соколе са којима сливају своје искрене осећаје у један колективни осећај љубави и братства.

Соколска идеја у нас није нова. Она долази до свога јаког изражаја управо у моментима када нам је била најпотребнија са гледишта општих интереса Југословена. И зато што је била и остала увек здрава, сва национална и са изразитим тежњама стварања вишег југословенског препорода, зато је она била од вајкада мрска непријатељима нашег народа, који нису престајали у безобзирној примени средстава да развијање те за нас спасоносне идеје у корену угуше. Да ли су у питању Срби, Хрвати или Словенци

— свуда је соколство било снажан потстрек националној мисли и залога за њено пуно остварење. Оно претходи нашем јединству и припремало га је духовно у свима околностима које не бејаху ни мало повољне за његово развијање. Отуда треба не само учити него и признати велику националну заслугу нашег соколства свих раскомаданих крајева Југословена у стварању јединства, које је данас на чврстим и сигурним темељима захваљујући не мање борбености, истрајности и свести са те стране.

У периоду после рата који није био лишен ситних међусобних зађевица и трзавица свих размера наше југословенско соколство чувало је високо свету мисао јединства и радило свим силама да се она што више учврсти. Опет су соколи били ти који се у процесу унутрашњег националног сређивања јављају као један изразито конструктиван елемент, који тај процес убрзавају уливајући у душе наше свеукупне младежи љубав, слогу и непоколебљиву веру у бољу будућност нашу. Ако је ико био конструктиван у смислу унутрашњег срашћавања и спајања на свима линијама то су били наши соколи, чији даљи напредак треба свима да лежи на срцу и да буде брига општег националног старања. У тој историској доследности наша држава, захваљујући пре свега стваралачким и снажним иницијативама нашег мудрог Краља, донела је нов Закон о југословенском соколству, стварајући ма далеко шире услове за рад и полет који тек од сада треба у још јачој мери да оплоди живот Југословена културним стваралаштвом свих размера и облика.

Соколска идеја је у основи здрава, па

самим тим и вечна. Она није у служби ни група ни појединаца; она не зна за верске, класне, племенске и друге разлике. Та велика идеја изражава оно што је опште свима нама и што је тесно везано за живот, рад и опстанак Југословена. У окриљу те идеје ми се осећамо сигурни, здрави, снажни и напредни и можемо са пуно оптимизма да гледамо у даљну будућност нашу. Радећи на снажењу соколства и соколске мисли ми се, значи, заштићујемо морално, и национално у сваком погледу обезбеђујући себи најшире услове на несметани развитак нашег народа.

Београд, увек готов да се сав заложити за све оно што иде у прилог снажења народа и државе, одужује се тој својој заветној, светој мисли ако се не само радује што може у својој средини да поздрави соколе из целе

Југославије и братских словенских земаља него, тако исто, ако и свим силама настане како би велика мисао соколства дошла до свога пуног изражаја. Наши драги соколи наћи ће у својој престоници увек искреног помагача, пријатеља и поборника своје велике идеје, која у овим данима општег соколског славља слави своју велику победу и ако не потпуну. Последње ће наступити тек онда када соколство буде још јаче продрло у све широке слојеве нашег народа и када његов национални програм, који је у основи програм мира, реда, поретка и културног стварања у највећим размерама, буде остварен у потпуности на добро наше отаџбине и нашег узвишеног Краља, најјачег и најизразитијег поборника свесоколске мисли.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Dr. Miloslav Stojadinović,
místostarosta bělehradské obce.

BĚLEHRAD A SOKOLSTVO

Bělehrad, hlavní město naší krásné a mocné Jugoslaviie, připravuje se, aby s vrozenou mu velkorysostí a láskou přivítal Sokoly z celého Království. Přivítá je stejně, jako toh, činil při všech příležitostech, když šlo o obranu obecných zájmů a práv národních. Tentokrát učiní naše hlavní město vše, co je v jeho moci, aby tato jedinečná sokolská slavnost měla mnohem širší charakter vzhledem k veliké účasti našich slovanských bratří, kteří přicházejí ze vzdálených bratrských zemí, aby se společně s námi poklonili veliké sokolské myšlence, aby si přislíbili, že tuto myšlenku budou hájiti nehledíce k obětem a aby zde na klasickém místě staletého utrpení Srbů, vyznali znovu svoji neztenčenou víru v budoucnost a moc Sokolstva a Slovanstva. Bělehradu jsou drahými hosty — sokolové bratrských slovanských zemí a bude šťasten, jestliže si všichni oni ze společných manifestací odnesou nejlepší vzpomínky na Jugoslavii a jihoslovanské sokoly, s nimiž spojují svoje upřímné pocity v jeden kolektivní cit lásky a bratrství.

Sokolská myšlenka u nás není novou. Dochází svého silného výrazu právě v okamžicích, kdy nám byla nejpotřebnější s hlediska všeobecných zájmů Jihoslovanů. A poněvadž byla a zůstala vždy zdravou, zcela národní s markantními tendencemi k vytváření vyššího jihoslovanského obrození, byla vždy nenáviděna nepřáteli našeho národa, kteří neustávali v používání prostředků, aby rozvoj této pro nás spásonosné idee bezohledně v zárodku udusili. Ať šlo o Srby, Chorvaty nebo Slovince, — všude bylo Sokolstvo silnou pobídkou pro národnostní ideu a zárukou jejího plného uskutečnění. Sokolstvo předcházelo našemu sjednocení a připravovalo je duchovně za všech okolností, které nebyly ani v nejmenší míře příznivými pro jeho rozvoj.

Proto je potřeba nejenom si všimnouti ale i přiznati veliké nacionální zásluhy našeho Sokolstva ze všech rozkouskovaných krajů Jihoslovanů při tvoření jednoty, která je dnes založena na pevných a bezpečných základech díky ne menší bojovnosti, vytrvalosti a uvědomělosti s této strany.

V poválečné periodě, za které nechybělo drobných vzájemných pŕůtek a třenic více méně silných, naše jihoslovanské Sokolstvo vysoko drželo posvátnou ideu jednoty a pracovalo ze všech sil, aby se co nejvíce upevnila. A byli to zase Sokoli, kteří se v procesu vnitřního národnostního vývoje objevují jako zvláště markantní konstruktivní živel, kteří tento proces urychlují, vlévajíce do duší celé naší mládeže lásku, svornost a nezlomnou víru v lepší naši budoucnost. Byl-li nekdo konstruktivním ve smyslu vnitřního spojení se a zcelení na všech liniích, byli to naši Sokoli, jejichž další pokrok musí všem ležeti na srdci a býti předmětem péče všenárodní. Na základě této historické důslednosti náš stát, v prvé řadě díky tvůrčí a mocné iniciativě našeho moudrého Krále, vydal nový zákon o jihoslovanském Sokolstvu, kterým pro ně byly dány podmínky práce a rozmachu, který má od nynějška ještě ve větší míře oplodniti život Jihoslovanů kulturním tvořením ve všech formách a rozměrech.

Sokolská myšlenka je v základě sdravou a proto i věčnou. Neslouží ani skupinám ani jednotlivcům; nezná náboženských, třídních, kmenových a jiných rozdílů. Veliká tato myšlenka je výrazem všeho toho, co je nám všem společným a co je těsně spojeno s životem, prací a existencí Jihoslovanů. Pod egidou této myšlenky cítíme se bezpečnými, zdravými, silnými a pokročilými a můžeme se vším optimismem hleděti na další naši budoucnost. Pracujíce na posílení Sokolstva a sokolské myšlenky

chráníme se tedy mravně i národnostně v každém ohledu a zabezpečujeme si nejširší podmínky nerušeného rozvoje našeho národa.

Bělehrad, který je vždy ochoten napomáhati všemu co je na prospěch posílení národa a státu, jedná v souhlase s touto svojí odvěkou posvátnou ideou, jestliže nejenom se raduje, že může v svém středu pozdraviti Sokoly z celé Jugoslavie a bratrských slcavanských zemí, nýbrž stejně i jestliže ze všech sil se snaží, aby veliká myšlenka sokolská byla co nejúplněji vyjádřena. Naši drazí Sokolové najdou ve svém hlavním městě vždy upřím-

ného podporovatele, přítele i průkopníka jejich veliké myšlenky, která v těchto dnech všeobecné sokolské slávy oslavuje svoje veliké vítězství, třeba i neúplné. To nadejde teprve tehdy, až Sokolstvo ještě silněji pronikne do všech širokých vrstev našeho národa a až jeho národní program, který je v základech programem míru, řádu a pořádku a kulturního tvoření v největších rozměrech, bude uskutečněn v plnosti k dobru naší vlasti a našeho vznešeného Krále, největšího a nejvíce vynikajícího průkopníka všesokolské myšlenky.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Е. Гангл, I подстарешина
Сокола Краљевине Југославије

СОКОЛИ ПОЗДРАВЉАЈУ БЕОГРАД

Све што јесмо и што имамо, остварило је прегнуће свију оних који су били с нама истога мишљења и којима је била борба средство, да саграде пут у срећну будућност. И мали људи, које вежу заједнички циљеви и једнаке тежње, кадри су да учине велика дела, ако своју вољу сведу у исти правац и своју енергију посвете истоме раду. Тако се развије од малог једно тело са тисућу руку, којима снагу гигана даје и води једно самопоуздање. То смо ми Југословенски Соколи!

Ми, Југословенски Соколи, пре рата распцепани туђим мачем у племенско Соколство Срба, Хрвата и Словенаца, сматрали смо после рата за своју прву и главну соколску и народну дужност, да у слободној и самосталној Краљевини Југославији спроведемо своје соколско уједињење без обзира на племе, веру и сталеж, а у циљу, да Соколство узмогне да изврши морално, физичко и душевно образовање свога народа. Наш главни циљ био је, јест и биће, да створимо виши културни тип југословенског човека као средство за развој и уједињење свију Словена на путу к уједињењу човечанства!

На основи овог великог концепта и оквира соколске идеологије и соколског национализма прогласили смо овај свој идејни закон већ године 1919., када смо се на Видовдан сакупили у Новом Саду на свом првом Соколском Сабору, а што смо доцније године 1924. поновили и још јаче и прецизније нагласили на другом свом Сабору у Загребу!

Соколи, који својим радом, осећавањем и животом исповедамо исправност и тежину соколског гесла „појединац ништа — целина све“, јесмо фанатички пропагатори концен-

трације свију снага духа и тела, жељни и решени да тиме постигнемо један циљ или да му се бар приближимо, а тај циљ је савршенство!

Што је јача, већа и лепша наша душевна и телесна култура, то нам је достижнији

Е. Гангл.

наш идеал савршенства. Зато се ми Соколи морално и физички дотерујемо, препуштајући бесконачни пут до врхунца савршенства онима, који долазе иза нас. На тај начин испуњавамо велики задатак и завет кога нам је оставио наш бесмртни учитељ Др. Мирослав Тирш својом поруком о вечном гигању духа. На тај начин прелева се свежа и непрекината

енергија из века у век, из рода у род. То су идеалне, а и трајне везе Братства и једнакости, које спајају прошлост за садашњошћу, а из садашњости пружају се у будућност к онима, који чекају тамо у даљини, да се одушеве за исте идеале и наставе наш рад.

Такав је соколски живот. Живот је то, који има пуну садржину, изразиту сврху и велики задатак. Овакав соколски живот познаје дубину, висину и даљину, али празнине непознаје. Упознавајте тај живот!...

Живети соколски — то значи: живети у смислу истине, рада, поштења, истрајности, жилавости, одлучности, мужевности и пожртвовања. Таквим животом нека живи свако од нас, јер само такав живот потребан је нашем народу! Такав живот је борба између добра и зла, а ми Соколи верујемо у победу добра и правде, самим тим верујемо и у победу соколске мисли, која је свакоме од нас у толико лепша, у колико више ронимо у њу.

Зашто ми Соколи све то хоћемо и зашто тако радимо?

Ми смо казали у Новом Саду и у Загребу, а после оснивања Савеза Сокола Краљевине Југославије поновили ово исто у Београду, да се Југословенско Соколство у својој слободној држави, коју је помогло градити не само својим идејама него и крвљу своје најбоље браће, не може одрећи права да утиче

на изградњу и учвршћење те наше државе у духу соколских начела. Наше Соколство мора нарочито сада, када смо једно, пре свега суделовати при изградњи здравога и сталнога темеља за стечену државну самосталност. А основу тога ствара здрав, морално васпитан и самостално живећи грађанин.

И зато имамо право као грађани, а имамо и морално оправдање, које произлази из саме битности соколске идеје, да сматрамо само духовно и телесно васпитање за основу читавог живота народа, његовог здравља, његове радиности. Соколство хоће и мора да буде једна потпора свим тежњама народа а вишим циљевима, мора да буде израз његове силе и његове свести. Око овога стуба здравља, радости и словенског осећаја вије се у висине лепоте и ведрине младо и племенито дрво ка сунцу соколског братства!

Тако ми Соколи поздрављамо Београд!

Такву душу доносимо у њега, и у тој души моћ, која сиже преко сваке друге моћи: пламен љубави према престоници и земљи и народу, оне љубави, која је хтела, да су јунаци умирали за слободу, и која хоће, да Соколи живе и раде за свете идеале Словенства и човечанства!

Соколи, стражари мира и борци за част и славу домовине, кличу Краљевском Београду: Здравно, престоницо наша!

E. Gangl

I místopředseda Sokola Král. Jihoslavie

SOKOLOVÉ ZDRAVÍ BEOGRAD

Všechno co jsme a co máme, uskutečněno bylo náporem všech těch, kteří byli našich názorů, a jimž boj byl prostředkem k vybudování cesty k šťastné budoucnosti. I drobní lidé, spojení vzájemnými cíly a stejných snah, mohou vykonati velká díla, jestliže dají své vůli jeden směr věnují-li věškeru svou energii jedné práci. Takto z mála vzrostla jednota tisíce rukou, jíž sílu obra poskytuje a již vede sebevedomí. To jsme my, jihoslovanští Sokolové!

My, jihoslovanští Sokolové, před válkou rozdělení cizím mečem na pokrajinské Sokolstvo Srbů, Chorvatů a Slovinců, považovali jsme za svou hřlanni a nějpřednější poválečnou povinnost ve svo-

bodném a samostatném Království Jihoslovanském důsledně prováděti své sokolské sjednocení bez žretele na plémě, naboženství a postavení, aby morálního, fisického i duševního obrození národa docíleno bylo cestou Sokolstva. Náš nejhlavnější cíl byl, jest a bude abychem vytvořili vyšší kulturní typ jihoslovanského člověka, jako prostředku k rozvoji a sjednocení všech Slovanů na cešte k sjednocení lidstva.

Na základě této veliké koncepce a v rámci sokolské ideologie a sokolského nacionalismu, vyhlásili jsme tento náš ideový zákon již r. 1919, když jsme se na Vidov dan shromáždili v Novém Sadě na svém prvém sněmu, a opakovali jsme jej

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ještě důrazněji, výrazněji a pře snějí na pozdějším druhém sněmu roku 1924, v Zagrebu.

My, Sokolové, kteří svou prací, bytím a životem vyznáváme správnost a důležitost sokolského hesla „Jednotlivec nic — celek vse“ jsme vášniví propagátoři koncentrace všech sil duše i těla, jsme rophodnuti a chceme dociliti tím jeden cíl, nebo alespoň přiblížiti se k tomuto cíli. A tato meta jest dokonalost!

Čím pevnější, větší a lepší jest naše duchovní a tělesná kultura, tím dostupnější jest náš ideál dokonalosti. Proto se my, Sokolové snažíme morálně a telesně se lepšíti, ponechávajíce nekonečnou cestu k vrcholu dokonalosti těm, kteří přijdou za námi. Tímto způsobem plníme onen veliký úkol, odkázaný nám naším nsmrtelným učitelem Dr. Miroslavem Tyršem, jeho vzkazem o věčném pohybu ducha. Tímto způsobem přelévá se čerstvá a nepřetržitá energie z věku do věku, z rodu do rodu. Toto jsou ideální a trvalá spojení brarství a jednotnosti, která spojují minulost s přítomností a která v přítomnosti poskytují možnost v budoucnu těm čekajícím v dálce, aby se nadchli pro tytéž ideály a pokračovali v naší práci.

Takový je sokolský život. Tot' život plýy ob-sahu, význačného účelu a věčného úkolu. Takovýto sokolský život zná hloubku, výši i dálku, nezná však prázdna. Poznejte tento život!

Žítí sokolsky znamená: Žítí ve smyslu pravdy, práce, poctivosti, vytrvalosti, houževnatosti, mužství a obětavosti. Takovým životem nechť žije každý z nás, neboť jen takový život jest potřebný našemu národu! Takovýto život je boj mezi dobrem a zlem, a my, Sokolové, věříme ve vítězství dobra a spravedlnosti a tím též ve vítězství sokol-

ské myšlenky, která jest každému z nás tím mi-lejší, čím více jíme jí proniknutí.

Proč my Sokolové všechno toto chceme, proč my takto pracujeme?

Řekli jsme v Novém Sadě a v Zagrebu, po zřízení Svazu Sokola Království Jihoslavie opakovali jsme totéž v Beogradě, že jihoslovanské Sokolstvo ve svém svobodném státě, který pomohlo budovati nejen svými ideami, nybrž krví, svých nejlepších bratří, nemůže se zříci práva na budování a upevňování našeho státu v duchu sokolských zásad. Naše Sokolstvo musí zejména nyní, kdy jsme jednotni, především se účastniti vybudování zdravých a trvalých základů získané státní samostatnosti. A základ její tvoří zdravý, mravně vychovaný a samostatně žijící občan.

Proto jako občané máme právo a též morální oprávnění, vyplývající ze samé věčnosti sokolské myšlenky, abychom jedině duchovní i tělesnou výchovu považovali za základ života národa, jeho zdraví, jeho svěžesti a pracovitosti. Sokolstvo chce a musí byti podpora veškerého úsilí národa o vyšší cíly, musí býti výraz jeho síly a uvědomění. Kolem tohoto sloupu zdraví, radosti a slovanského citění vine se do výše krásy a jasna mladý a ušlechtilý strom k slunci sokolského bratrství.

Takto my, Sokolové zdravíme Beograd!

Takovouto duši přinášíme do Beogradu a v té duši sílu, která převyšuje každou jinou: plamen lásky k sídelnímu městu, státu a národu, té lásky, která žádala, aby junáci umírali za svobodu a která vyžaduje, aby Sokolové žili a pracovali pro svaté ideály Slovanství a lidství.

Sokolové, strážci míru a bojovníci za čest a slávu vlasti, volají královskému Beogradu: Zdar našemu sídelnímu městu!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Д-р Милорад Драгић

Улога соколства у најновијој историји Југословена

Оснивач Соколства, Др. Мирослав Тирш истакао је јасну мисао о улози Соколства речима: „Циљеви Соколства јесу одржавање народа у телесној, душевној и моралној свежини и у јачању љубави према домовини“. — Тим речима Др. Тирш тачно обележава соколско схватање о дужностима према нацији и домовини.

Оваква соколска мисао налази одмах одјека и код Јужних Словена. Средином 19. века, када код Јужних Словена почиње дубок покрет народног препорода, јавља се и његово Соколство. Тај наш препород, наш ренесанс, изражен је у идеји: да су Срби, Хрвати и Словенци један народ. У свима манифестацијама и борбама, које је та идеја носила собом, Соколство је одиграло одређену улогу, стојећи увек на месту најистакнутије борбе за народну и културну идеју Југословенске Нације.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ СИМБОЛ

Постоји једна основна нит, која се провлачи кроз сваки соколски рад. А та је, да је Соколство у целом свом раду — техничком и идеолошком — тесно везано са идеалима националне културе. Према тим идеалима Соколство од првог свог дана носи као знамење идеју једне југословенске нације. Први Соко на Словенском Југу, *Љубљански Соко*, на својој застави — као симбол — ставља грб Југославије. Аустријска влада забрањује тај симбол, али Соколство никад не напушта идеју о Југословенској Нацији.

Соколство се код нас појављује у времену, када се на Словенском Југу почињу јављати нове јасне и смеле идејне и политичко-националне оријентације. У времену, када је племенском нашем животу требало дати шире националне видике. Наше Соколство имало је своју предисторију — управо племенску историју. Али и такво, племенско Соколство било је увек носиоц широке националне идеологије.

НАЦИОНАЛНА САМООДБРАНА

Соколство је започело код нас онда, када су Словенци осетили да откуцава последњи час за одбрану од безобзирне германизације. Када је словеначки народни културни живот био до крајности угрожен; када су наше народне масе у Словенији почеле да се утапају у страноме мору. Словенцима је требало дати нов живот и пун наслон на националну културу хрватско-српску и словенску у опште. Соколство је дошло у моменту еминентне националне самоодбране. У Словенији, без народних средњих и високих школа, Соколство долази као најмоћније оружје у борби противу тешке туђинске навале. Словенци преко Соколства долазе у интиман додир са Сокоlima Хрвата и Срба, Чеха и цео даљи ток културне борбе одређен је: развити слободну националну културу у смислу Југословенства. То даје и нов политички правац Словенцима у целој њиховој борби.

ВЛАДИКА ШТРОСМАЈЕР

Соколство код Хрвата јавља се у изванредно деликатном моменту. У Хрватској почео је да се бије нов бој. Док се Аустрија и Угарска спремала за дуализам истиче се снажно идеја Југословенства. У седницама хрватског сабора говори Штросмајер о јединству Срба, Хрвата и Словенаца. На његов предлог Хрватски Сабор закључује, да се наш заједнички народни језик назове Југословенски.

Али велике југословенске концепције владике Штросмајера биле су за једно време потиснуте. Заједнички рад Кнеза Михаила и владике Штросмајера био је прекинут насилним убиством Кнеза Михаила у Кошутњаку. Југословенска идеја клонула је и у Србији и у Хрватској. Са болом у срцу владика се склања из домовине са молитвом: „Свемогући Боже, смилуј се моме народу и уједини га“. Непријатељи народа побеђују и настају тешки часови за мисао народног јединства. По-

јављују се раздори између Срба и Хрвата: један од највећих злочина, који се десио у нашој новијој историји. Потребно је било дати покрет за нов, реалан живот и националан рад. Тај покрет јавља се у облику Хрватског Соколства.

Исте оне године, у којој је основан загребачки Универзитет, оснива се и прво Соколство у Хрватској. Са Универзитетом и Соколством почиње солидан рад на јачању народа помоћу материјалне, телесне и душевне просвете. Соколство је у тешким приликама тога момента једино било способно, да прихвати идеје Рачкога и Штросмајера. Хрватско Соколство одмах ступа у братске одношаје са Соколством Словенаца, а затим и Соколством Срба. Хрватски Соколи, заједно са Српским Соколима, прослављају Видовдан у Раваници. Напредна Хрватска прилази Соколству и соколским васпитањем омогућује се заједнички политички рад Србо-Хрвата. Све више изазали на површину српско-хрватско духовно стапање и југословенски реализам.

Под таквим приликама развија се Хрватски Соколски Савез, који о своме I. Слету 1906. г. изводи у Загребу велику словенску манифестацију, а нарочито манифестацију југословенског јединства.

Хрватско Соколство имало је да издржи тешке и мучне часове у борби за своју народну и југословенску мисао. А чим је плануо рат, Хрватско Соколство растурено је, а њихов старешина, проф. Др. Лазар Цар, затворен је. Али југословенска соколска мисао већ је дефинитивно прокрчила своје путеве ка победи.

ПИЈЕМОНТ

Југословенска мисао код српског соколства у Аустро-Угарској Монархији имала је да издржи импозантну борбу.

Српско Соколство престављало је специјалну опасност за Аустро-Угарску Монархију због слободне Краљевине Србије. Пошто је Српско Соколство у Аустро-Угарској Монархији показало, да неће да постоји изоловано за себе, већ је створило јединство са соколима Србије, то је српско соколство као најизразитији представник идеје народног уједињења са ослањањем на Краљевину Србију прогањано у сваком моменту. Осим тога идеју о т. зв. великосрпској пропаганди код српских сокола пласирала је аустро-угарска влада згодно, да по могућству изазове неповерење код осталих Југословена. У овоме погледу аустро-угарска влада никада није успела. Српски, Хрватски и Словеначки Соколи увек су заједнички иступали и све њихове радње сводиле су се у крајњој линији на то, да се племенско Соколство преобрази у једно Југословенско Соколство.

Прве речи, изречене при оснивању Срп-

ског Сокола у Сремским Карловцима, биле су: „... Српско Соколство, као и чешко, хрватско и словеначко, само је део великог словенског Соколства... Српско Соколство има да ступа солидарно и братски са Словеначким Соколством, а специјално са хрватским“. Тим речима јасно је одређена национално-политичка оријентација тадањег српског соколства.

Уз то, уједињено српско соколство истиче тада револуционарну идеју, да вођа уједињења нашег народа мора бити Србија. Та мисао изражена је на соколском састанку речима: „Наш соколски рад, који има за задатак телесно и душевно васпитање нашег народа, нека буде у исто време и што већи подстрек за наше национално осећање, са крајњим циљем присајединења нашем Пијемонту — Србији.“ У знаку такве идеологије формирало се соколство у Срему, Хрватској, Славонији, Босни и Херцеговини, Приморју. Уз њих је стајало Соколство слободне Србије.

Пошто је Соколство прихватило идеју, да је за културно, морално и материјално напредовање нашег народа потребно политичко јединство и ослобођење свих Јужних Словена, то је наше Соколство у Аустро-угарској одредило револуционаран правац своме раду. Тај рад имао је јасно обележен правац: конструктиван у смислу дизања народне свести, народне моралне и физичке моћи, а деструктиван у смислу рушења туђе, стране силе под којом је тада живела већина Југословена. Док је тако Соколство организовало народне масе, у Босни и Херцеговини чак захватило и дубље сеоске слојеве, дотле су из Соколства избијале револуционарне варнице за ослобођење и ујединење Словенског Југа...

ТЕМЕЉИ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Балкански Рат показао је, да је Југословенско Соколство имало пуно право, што је Србију сматрало као земљу мисије нашег народног уједињења. Соколство Срба, Хрвата и Словенаца у бив. Аустро-угарској није у томе добу смело да покаже пун израз своје вере у скоро уједињење али то је учинило наше Соколство у Америци, које је на своме великом соколском збору објавило, да „борбу Србије сматра као постављање темеља зграде уједињених Југословена“.

Од тога момента Југословенско Соколство није више хтело да живи својим издвојеним, племенским животом. 1914. г. извршене су последње припреме за формирање уједињеног Југословенског Соколства. То уједињење имало је да се прокламује у Љубљани. А I. слет тога уједињеног Југословенског Соколства имао је да се одржи у Београду 1916. год.

Али 1916. год. Београд је био крвав и обамро. Место штаба слетског одбора Југословенског Соколства у Београд се те године

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

услио штаб аустронемачког гувернмана. Цело Соколство у Аустро-угарској Монархији било је уништено. У то време из својих завореничких ћелија извођене су вође југословенског Соколства, да им се прочитају оптужбе и пресуде.

НА ОПТУЖЕНИЧКОЈ КЛУПИ

Нарочито је требало уништити преставнике соколства српског дела нашег народа. То је захтевала моментална политичка потреба: показати да Југословенско Соколство није као једна велика идеја освојило Југословене, већ да је цео тај покрет само резултат злочиначке пропаганде Краљевине Србије. „Оптужени сте“ — чита државни тужилац вођама нашег соколства — „што сте 1908. год. када је Монархија услед злочиначког рада српске краљевине, која подкапа темеље државног рада на југоистоку Монархије, била присељена да приправи мобилизацију — исте те године славили сте у прогласу соколске фрушкогорске жупе „јуначког и славног српскога краља у поноситој престоници слободне Србије.“ —

„Оптужени сте, јер сте имали везе са Србијом и њеним Соколством које је смерало отргнућу југословенских крајева од Монархије.“

„Оптужујете се, јер сте радили на уједињењу народа.“

„Оптужујете се, што сте у Прагу вежба ли сви заједничку соколску вежбу, која је састављена у Србији а која је симбол народног ослобођења и ујединења.“

„Оптужени сте, што сте изјавили да ће те после победе Србије у Балканском Рату, после великога дела српске војске и народа, још са већом вољом и пожртвовањем радити на јачању физичке и моралне снаге народа...“

„Оптужују се српски соколи, који су у своме органу написали, да Соколство жели да својим радом подигне народ здрав, снажан, национално свестан и добро организован, који неће никада подлећи у борби...“

„Оптужени сте што сте писали, да је Соколство просвета а с њоме и слобода, јединство и ујединење народа...“

То су речи из јако дуге оптужбе.

Мирно и достојанствено одговара бранилац оптужених сокола: „... Рад оптужених био је ширење међусобне братске љубави и хармоније између два историјски растављена племена...“

ЈУГОСЛОВЕНСКИ УСТАНАК

Бранилац даље није могао ићи. Али у исто доба, док је цело соколство у Аустро-угарској стајало пред оптуженичком клупом, док су изрицане тешке пресуде у име Ц. и К. Апостолског Величанства, соколи Срба, Хрвата и Словенаца — сједињени у Америци —

давали су целом свету своју соколску поруку јасно и отворено. Највећа наша соколска друштва у Јужној Америци — у Антофагасту и Пунта Аренасу — оснивају своју соколску „Јадранску Легију“. И полажу заклетву: „... Заклињемо се дубином нашег широког Јадранског Мора, великим сунцем, сунцем слободе, да ћемо стати заједно уз бесмртног српског јунака у борби за ослобођење и ујединење Југославије.“

А хрватско соколство Северне Америке, удружено у 35 друштава и у 3 соколске жупе, већ 1915. г. одржала у Клевенланду I. хрватски свесоколски слет у Америци. На слету је објављена резолуција: „Ми, Хрвати, Словенци и Срби један смо народ. Свечано изјављујемо, да је борба Срба наша борба, да су њихове тежње наше тежње, да стојимо с њима у борби противу заједничког непријатеља за остварење заједничког идеала — ослобођење и ујединење свих Југословена у једну велику државу...“

На тој манифестацији хрватских, словеначких и српских сокола извршено је спајање свих сокола у Америци у један Југословенски Соколски Савез. А већ 15. јула испраћена је из Клевеланда и Питсбурга прва усташка чета југословенских сокола. Чета је названа „Зрински“. Затим друга чета „Томислав“ и батаљон „Милош Обилић“.

Постављене на славном Ветренику те су чете стварале Југославију заједно са војском Србије. Југословенски Соколски Савез у Америци објавио је, да је Солунски Фронт база великог југословенског устанка и да тамо морају бити присутни Југословенски Соколи.

За 6 деценија свога предратног живота наше соколство вршило је своју етичку мисију указивања на стазе нових, здравих и лепших животних идеала. За то време, полазећи од принципа, да је развој националне културе и сваки напредак могућ само у слободној и уједињеној нацији, наше Соколство било је увек искрен чувар и борац југословенске идеје. И као такво победило је.

Још нешто пре но што војска Србије и југословенски соколи чете „Зрински“, „Томислав“ и батаљон „Милош Обилић“ проламају солунски фронт, још 8. фебруара 1918. г., чим су пуштени из затвора, преставници хрватског соколства издају проглас свима соколима, у коме стоје речи: „... где год вас има ма и само један — тај нека буде одважан члан народне заједнице, нека буде апостол мисли јединства и ујединења нашег једног народа Срба, Хрвата и Словенаца...“

ТИП ЧЕСТИТОСТИ

У свима добрим и тешким данима, које прате свако ново, велико дело, па и дело нашег ујединења, Југословенско Соколство и после рата наставља право свој пут, којим је пошло пре рата. Никаква бура није могла

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

поколебати веру правог Соколства у безкомпромисни идеал једне Југословенске Нације. Али нације јаке и свесне, нације здраве и културне. И сувише би била ограничена мисија Југословенског Соколства ако би се задржало искључиво у улози одбране јединства наше нације. То је основа, али основа за даљи пут Соколства.

Улога Соколства у најновијој историји Југословена несумњива је и јасна: за најпре-

судније историјске моменте Соколство Срба, Хрвата и Словенаца однеговало је дубоку веру и свест о бићу Југословенске Нације. Али Соколство тражи здраву, задовољну Југословенску Нацију. Потребно је стварати и усавршавати честит тип југословенског човека, душевно слободног и социјално обезбеђеног југословенског човека. Потребно је тражити путеве који стварају честит тип југословенског човека.

Dr. Milorad Dragulich

Rôle du Sokol dans l'histoire moderne des Yougoslaves

Le foudateur du Sokol, Mr Miroslav Tirsch, a donné définition du rôle du Sokol: »Le but du Sokol est de maintenir dans le peuple la fraîcheur corporelle, intellectuelle et morale et d'intentifier l'amour de la patrie.«

Cette idée trouve aussitôt un écho chez les Slaves du Sud. C'est, en effet, vers le milieu du 19. siècle, que le Sokol fait son apparition au moment même où commence chez eux un vrai mouvement de régénération nationale. Cette régénération, qui est dotre renaissance, s'est exprimée dans cette idée que les Serbes, les Croates et les Slovènes ne forment qu'un seul peuple. Dans toutes les manifestation, toutes les luttes qui sont nées de cette idée, le Sokol a joué un rôle de premier plan, en se mettant à la tête du mouvement pour les revendications nationales et culturelles du pouple Yougoslave.

Le symbole Yougoslave.

Un trait fondamental distingue toute l'activité du Sokol c'est que le Sokol, dans son activité technique et idéologique, se rattache intimement à l'idéal de la culture nationale. Et, en effet, dès le premier jour de son existence, le Sokol accepte comme signe distinctif l'idée d'une nation Yougoslave. Le premier Sokol des Slaves du Sud, celui de Ljubljana, met sur son drapeau, comme symbole, la blason de la Yougoslavie. Le Gouvernement autrichien interdit le symbole, mais le Sokol reste fidèle à cette idée d'une nation Yougoslave.

Le Sokol apparaît chez nous, au moment où chez les Slaves au Sud, commencent à se dessiner de nouvelles idées, claires et hardies, au sujet de leur orientation politique et nationale. A une époque où il fallait ouvrir de nouveaux et plus larges horizons aux divers éléments régionaux qui composent notre peuple, notre Sokol avait déjà ses vues propres sur ces différents éléments et propageait une large idéologie nationale.

Autonomie nationale.

Le Sokol commence chez nous au moment où les Slovènes sentent que l'heure est venue pour eux, de se défendre contre la germanisation à outrance. La vie nationale et culturelle des Slovènes était menacée de disparaître. La mer allemande se préparait à les engloutir. Il fallait donc leur communiquer une nouvelle vie, leur permettre de s'appuyer sur une culture nationale, Croate et Serbe, sur une culture slave. Le Sokol naît à ce moment critique pour défendre l'idéal national. Dans cette Slovénie, privée d'enseignement secondaire et supérieur nationaux, le Sokol apparaît comme l'arme la plus puissante dans la lutte contre l'invasion étrangère. Les Slovènes, grâce au Sokol, entrent en relations étroites avec les Sokols Croates, Serbe et Tchèque. Un programme de lutte culturelle est fixé: développer une culture nationale libre dans le sens Yougoslave Les Slovènes ont ainsi dans leur lutte une nouvelle direction politique.

L'Evêque Strossmayer.

Le Sokol apparaît aussi chez les Croates dans un moment particulièrement délicat. Une nouvelle lutte a commencée. C'est, en effet, au moment où l'Autriche et la Hongrie préparent le gouvernement dualiste, que l'idée Yougoslave prend cors. Dans les séances du Conseil Croate, Strossmayer parle de l'union des Serbes, Croates et Slovènes. Sur sa proposition, le Conseil Croate adopte la conclusion que notre langue nationale commune soit appelée langue Yougoslave.

Mais les grandes idées Yougoslaves de l'Evêque Strossmayer éprouvent un recul, pour un temps. La collaboration du Prince Michel et de Strossmayer est interrompue par l'assassinat du Prince à Kosutnjak. L'idée Yougoslave en est ébranlée en Serbie et en Croatie. Le coeur brisé, l'Evêque fait cette prière: »Bien Tout-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

puissant, aie pitié de mon peuple et fais qu' il soit un.« S' est la victoire pour les ennemis de notre peuple. Et ce sont des heures difficiles pour l' idée de l' union nationale. Les discordes surgissent entre Serbes et Croates, un des plus grands crimes de notre histoire moderne. Il devenait nécessaire de créer un mouvement pour une vie nouvelle, pour un travail vraiment national. Ce mouvement fut l' oeuvre du Sokol Croate.

La même année où est fondée l' Université de Zagreb, voit aussi la naissance du premier Sokol Croate. Avec l' Université et le Sokol commence un travail intense pour fortifier la nationalité Yougoslave par le développement des forces matérielles, corporelles et intellectuelles. Le Sokol était seul capable, dans les pénibles circonstances de cette période; de travailler à la réalisation des idées de Racki et de Strossmayer. Le Sokol Croate entre aussitôt en rapports fraternels avec le Sokol Slovène et bientôt après avec le Sokol Serbe. Les Sokols Croates, unis aux Sokols Serbes, célèbrent le Vidov-Dan à Ravanitza. Le parti progressiste Croate se joint au Sokol et ainsi par la formation des Sokols est rendu possible un travail politique commun, entre Serbes et Croates. Le réalisme Yougoslave et la fusion spirituelle Serbo-croate se font jour de plus en plus.

C' est dans cet esprit que se développe l' alliance du Sokol Croate qui, dans sa première réunion de 1906 à Zagreb, donne lieu à une imposante manifestation Slave, une vraie manifestation d' unité Yougoslave.

Le Sokol Croate eut à passer des moments très pénibles dans sa lutte pour l' idée nationale et Yougoslave. Dès que la guerre éclata, il fut dissous et son président, le professeur Dr. Lazare Tsar, fut incarcéré. Mais l' idée Yougoslave du Sokol avait déjà définitivement montré le chemin de la victoire.

Le Piemont.

L' idée Yougoslave du Sokol Serbe en Autriche-Hongrie, eut une lutte très dure à soutenir.

Le Sokol Serbe présentait, en effet, un danger tout particulier pour la Monarchie Austro-hongroise, à cause de l' Etat libre de Serbie. Il ne voulut pas vivre isolé, mais être uni au Sokol de Serbe. Il devient devint ainsi le représentant attitré de l' idée d' union Yougoslave, en s' appuyant sur le royaume de Serbie et s' est pourquoi il fut l' objet de persécutions incessantes. En outre, le Gouvernement austro-hongrois se servit adroitement de cette soi-disant propagande des Sokols Serbes »pour la Grande Serbie«, afin de provoquer, autant que possible, de la méfiance auprès des autres Yougoslaves. Mais, à ce point de vue, l' insuccès du gouvernement austro-hongrois fut complet. Les Sokols Serbes, Croates et Slovènes, agirent

toujours de concert et tous leurs efforts ne tendirent qu' à transformer le Sokol régional en Sokol Yougoslave.

La première déclaration faite à l' occasion de la fondation du Sokol Serbe à Karlovtzi, fut celle-ci: »le Sokol Serbe, comme les Sokols Tchèque, Croate et Slovène, n' est qu' une partie où grand Sokol Slave.... Le Sokol Serbe doit entrer en rapports de solidarité et de fraternité avec le Sokol Slovène et particulièrement avec le Sokol Croate«. Et ainsi était nettement définie l' orientation politique et nationale du Sokol Serbe d' abord.

De plus, le Sokol Serbe soutient à cette époque l' idée révolutionnaire qu' à la Serbe doit être reconnue la primauté dans l' oeuvre d' unification de notre peuple. Cette pensée fut indiquée dans une réunion du Sokol: »notre action comme Sokol, qui est l' éducation corporelle et intellectuelle de notre peuple, doit aussi en même temps embrasser nos aspirations nationales dont le dernier terme est notre union avec la Serbie, notre Piemont«. Cette idéologie est entrée dans la formation du Sokol dans le Srem, en Croatie, en Slavonie, en Bosnie, en Herzégovine et dans nos provinces maritimes. Et à côté de ces Sokols, il y avait le Sokol de la Serbie libre.

Le Sokol ayant adopté l' idée que pour le progrès culturel, moral et matériel de notre peuple il fallait envisager l' union politique et la libération de tous les Slaves du Sud, il s' ensuivit que le Sokol, en Autriche-Hongrie fixa à son action une direction révolutionnaire. Cette direction était nettement définie: constructive, dans le sens du réveil de la conscience nationale et des forces phisiques, morales et nationales; destructive, avec le dessein d' abattre les forces étrangères sous la domination desquelles vivait alors la plus grande partie des Yougoslaves. En organisant ainsi les masses populaires, le Sokol atteignit, en Bosnie et en Herzégovine, la population des villages et c' est ainsi que du Sokol jaillit l' étincelle révolutionnaire que devait mener la libération et l' union des Slaves du Sud.

Les fondements de la Yougoslavie.

La guerre balkanique démontra que le Sokol avait eu raison de croire que la Serbie était le peuple prédestiné à unifier tous les Yougoslaves. Les Sokols Serbe, Croate et Slovène de l' ancienne Autriche-Hongrie, n' osèrent pas alors donner cours à l' expression de leur foi dans l' union prochaine. Mais cette foi fut exprimée par notre Sokol d' Amérique qui dans sa grande Assemblée déclara qu' il regardait la lutte de la Serbie comme le fondement de l' édifice de la future union de tous les Yougoslaves.

A partir de cette date, le Sokol Yougoslave ne voulut plus vivre d' une vie isolée, régionale. En 1914 eurent lieu les derniers préparatifs pour la constitution du Sokol Yougoslave unifié.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Cette union devait être proclamée à Ljubljana. Et la première réunion de ce Sokol devait se tenir à Beograd, en 1916.

Mais, en 1916, Beograd ensanglanté dormait d'un Sommeil léthargique. Au lieu de l'état-major du Comité du Sokol Yougoslave, un état-major austro-allemand s'y était installé. Le Sokol n'existait plus dans la monarchie austro-hongroise. A la même époque, les chefs du Sokol Yougoslave voyaient s'ouvrir les ports des cellules où ils étaient emprisonnés, pour entendre les motifs de leur inculpation et de leur condamnation.

Sur le banc des inculpés

Il fallait, avant tout, faire disparaître les représentants du Sokol Serbe. C'était là une nécessité politique du moment: démontrer que le Sokol Yougoslave n'avait pas conquis les Yougoslaves par la puissance d'une grande idée, mais que tout ce mouvement n'était que le résultat d'une propagande criminelle, entreprise par le royaume de Serbie. »Vous êtes accusés, dit le procureur aux chefs de notre Sokol, d'avoir, en 1908, quand la Monarchie, par suite de l'action criminelle du royaume de Serbie qui savait les fondement de l'Etat dans ses provinces du Sud-Est, se préparait à mobiliser, vous êtes accusés d'avoir célébré, cette même année, dans la proclamation du Sokol de la Fruska gora »l'illétre et héroïque roi Serbe de la fière capitale de la Serbie libre«.

»Vous êtes accusés d'avoir entretenu des relations avec la Serbie et son Sokol qui voulait détacher de la Monarchie ses provinces Yougoslaves«.

»Vous êtes accusés d'avoir travaillé à l'union des peuples«.

»Vous êtes accusés d'avoir pris part, à Prague, à des exercices de Sokols en commun, exercices composés en Serbie et qui tout le symbole de la libération nationale et de l'union«.

»Vous êtes accusés d'avoir déclaré qu'après les victoires Serbes dans la guerre balkanique, et les actions d'éclat de l'armée et du peuple Serbes, vous travaillerez avec plus de volonté encore et plus de sacrifice à engendrer les forces physiques et morales du peuple«.

»Les Sokols Serbes tout accusés d'avoir écrit dans leur organe, que le but du Sokol est de travailler à former un peuple sain, fort, conscient de sa nationalité et bien organisé qui ne succombera jamais dans la lutte....«.

»Vous êtes accusés d'avoir écrit que le Sokol est un mouvement culturel dont le but est la liberté et l'unité du peuple....«.

Tout cela est titré de l'acte très long d'accusation.

L'avocat défenseur des Sokols, inculpés répond simplement et dignement: »le travail des inculpés a été de faire régner un amour fra-

ternel réciproque et l'harmonie entre deux peuples de même race, divisés par l'hystoire«.

Le soulèvement Yougoslave.

Le défenseur ne pouvait en dire plus. Mais au moment même où tout le Sokol, en Autriche-Hongrie était sur les bancs des accusés, au moment même où les plus sévères étaient prononcées au nom de Sa Majesté Apostolique l'Empereur et Roi, les Sokols Serbes, Croates et Slovènes — unis en Amérique — firent, en présence du monde entier, une déclaration claire et nette. Et nos plus grandes Associations de Sokols dans l'Amérique du Sud — à Antofagasta et Punta Arenas — fondent leur légion des Sokols de l'adriatique et prêtent ce serment: »Nous jurons sur la profondeur de notre vaste Adriatique, nous jurons sur le grand soleil; le soleil de la liberté, que nous resterons aux côtés de l'immortel héros Serbe dans sa lutte pour la libération et l'unité de la Yougoslavie«.

Le Sokol Croate de l'Amérique du Nord, composé de 35 associations et de 3 corconscipions de Sokols, dès 1915 tient à Cleveland la première réunion de tous les Sokols d'Amérique. Dans cette réunion fut votée la resolution suivante: »Nous, Croates, Slovènes et Serbes, nous sommes un seul peuple. Nous déclarans solennellement que la lutte des Serbes est notre lutte, que leurs aspirations sont nos aspirations, que nous sommes avec eux dans la lutte contre l'ennemn commun, pour la réalisation de notre idéal commun — la libération et l'union de tous les Yougoslaves dans un grand Etat«.

Dans cette même manifestation des Sokols Croates, Slovènes et Serbes, s'est accomplie la fusion de tous les Sokols d'Amérique dans une Alliance des Sokols Yougoslaves. Et dès le 15 Juillet, à Cleveland et à Pitsburg, s'embarqueit la première compagnie des Sokols Yougoslaves insurgés. C'était la compagnie »Zrinski«. Une dexième compagnie se forma, sous le nom de »Tomislav«. Puis un bataillon, sous le nom de »Miloch Obilitch«.

Postées sur les hauteurs de Vetrenik, ces compagnies ont fait la Yougoslavie, de concert avec l'armée Serbe. L'alliance des Sokols d'Amérique proclama que le front de Salonique était la base des grands soulèvement Yougoslave et que les Sokols Yougoslaves devaient y être présents.

En l'espace de 60 ans, pendant son existence d'avant-guerre, notre Sokol a accompli sa mission morale qui était d'inaugurer de nouvelles voies pour atteindre notre idéal national. Pendant ce temps, partant du principe que le développement de la culture nationale et tout progrès ne sont possibles que dans une nation libre et unie, notre Sokol n'a jamais cessé d'être le gardien vigilant et le champion de l'idée Yougoslave. Et c'est ainsi qu'il a vancu.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Encore un mot. Avant même que l'armée Serbe et les Sokols des compagnies »Zrinski« et »Tomislav« et du bataillon „Miloch Obilitch« aient percé le front de Salonique, à peine sortis de prison le 8 février 1918, les représentants du Sokol Croate adressent une proclamation à tous les Sokols, dans laquelle se trouvent ces mots: »que partout où vous êtes, même, si vous n'êtes qu'un seul-que celui-là soit le membre dévoué de l'unité nationale, qu'il devienne l'apôtre de l'union des Serbes, Croates et Slovènes en un seul peuple«.

Un type d'honnêteté.

Dans les bons et mauvais jours qui accompagnent toute oeuvre nouvelle et grande, comme celle de notre union, le Sokol Yougoslave, après la guerre, a continué à suivre la route qu'il s'était tracée. Aucune tempête n'a pu ébranler la foi du vrai Sokol, sa foi dans l'idéal

intégral d'une seule nation Yougoslave, mais d'une nation forte et consciente d'elle-même, d'une nation saine et cultivée. Mais la mission du Sokol Yougoslave serait trop restreinte, s'il se bornait au rôle exclusif de défenseur de notre nation. Ce n'est là qu'un point de départ pour s'envoler plus haut.

La rôle du Sokol dans l'histoire contemporaine Yougoslave est donc bien défini. Dans les moments les plus décisifs de notre histoire, le Sokol Serbe, Croate et Slovène, a su former une conscience solide et une foi profonde en l'existence de la nation Yougoslave. Mais le Sokol exige une nation Yougoslave saine et contente d'elle-même. Il nous reste à former et à perfectionner le type honnête du citoyen Yougoslave, le type du citoyen libre de sa pensée et entouré de toutes les garanties sociales. Le moment est venu de chercher les moyens pour former ce type.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Слободан Ж. Видаковић,
референт за штампу О. Г. Б.

Социјални задаци соколства

Када је практични чешки мислилац Тирш оснивао Чешки Соко, о његовим строго социјалним задацима није се могло тада ни говорити. Први и основни циљеви соколства били су у уском колосеку физичкога и националнога узгоја. Тако је у оно време морало и бити, јер се под притиском аустријског режима нису ни могли истицати неки даљи циљеви, ни сањати о каквим новим хоризонтима, када је и насилна и културна германизација озбиљно загрозила словенству, а нарочито Чесима и Словенцима!

Као одјек чешког соколства и као природни резултат готово истих политичко-националних околности јавило се код Словенаца и Хрвата соколство. И оно је имало за свој главни циљ физичко подизање подмлатка и национално буђење и идеолошки отпор кроз снажну омладину против германизације, када је томе већем делу Југословенског народа била најозбиљније запретила.

Уопште посматрајући у једном ретроспективном погледу историјат Југословенског соколства, ми долазимо до ових основних констатација: 1) да су до коначног уједињења свих соколских племенских организација у Југословенски Соко постојале три у главном групе соколства са специјалним обележјима: Словеначко-хрватски Соко, Соко наших америчких колониста и Српски Соко.

Док је Словеначко-хрватски Соко имао за најважнији задатак — поред физичког васпитања — отпор противу германизације, дотле је Српски Соко био чисто једна витешко-национална установа, инспирисана више платонским осећајем словенске заједнице него практичним радом и деструкцијом Аустро-угарске монархије. Американски Соко представљао је средину између ове две идеоло-

гије, и како су бројно увек били јачи колонисти из бивше аустро-угарске државе, то се и овај по словенство ретко корисни деструктивни циљ с времена на време подвлачио у идеологији Америчкога Сокола.

Као друга етапа у развоју соколске идеологије долази југословенство као политичко-национални идеал. Она се јавља под утицајем Штросмајера, кнеза Михаила и оне читаве плејаде хрватских, словеначких и србијанских интелектуалаца из друге половине прошлога века. На заставама Хрватског сокола још из тих дана виде се симболи Југословенства, којима се соколство инспирисало далеко пре него што се на крвавом ограшју створила Југословенска држава.

Трећа етапа је ова, у којој се сада соколство налази. Стварно уједињено у једну моћну јединствену организацију, оно данас стоји пред новим великим задацима, новим оријентацијама, новом и проширеном идеологијом.

Потреба за старим, негативним циљевима отпала је. Аустро-угарске нема више. Процес германизације и насилне и културне угушен је самом пропашћу дуалистичке монархије.

Чак и ранији позитиван идеал — стварање једне велике и моћне Југословенске државне организације, која би под једну заставу прикупила све соколе од Тимока до Јадранског мора; од Триглава до Беласице — није више непостигнут идеал јер је тај велики сан сада интегрално остварен. Природно је да данас нико и не помишља у водству Југословенског Сокола да ова моћна организација треба да остане само једно велико витешко друштво за физичко подизање омладине. Несумњиво је да би и то значило много, али не још и довољно.

Југословенски Соко налази се данас у свим другим и измењеним приликама него икад раније, и те нове прилике траже и нове оријентације.

Два су у главном типа организације оваквих витешких друштава. Енглески тип, који се састоји по превасходству из чисто физичког узгоја и талијански тип, који се огледа у принудној фашизацији витешких друштава.

Југословенски Соко, створен под специјалним околностима, има да изради свој сопствени тип, своју нарочиту идеологију, свој искључиви Југословенски идеал. У чему би требало да се састоји то проширење соколске идеологије?!

Само физичко васпитање омладине, и ако представља један капиталан задатак, не може бити последњи и завршни идеал Југословенског Сокола. Снажна и здрава омладина је не само циљ него и средство за извођење једне велике идеологије. Једновремено са њом долази морална дисциплина соколских маса. У овим данима тешке моралне кризе, акција на самодисциплини омладине и њеном моралном васпитању представља један деликатан, висок и тежак задатак соколства. Васпитање те омладине у Југословенском духу — јер је духовно јединство јаче и важније од политичког јединства — такође је један од поносних и великих задатака његових. Стварање, буђење и развијање милиционистичког духа у редовима ових будућих носиоца Југословенске државе представља не мању једну свету дужност, која ће у одбрану националних идеала извајати једну стварну, реалну и јединствену снагу. Овде долази на прво место и тих, незапажен али истрајан рад на широкој демократизацији маса. Све велике народне организације, а једна од таквих организација, највећа и најмоћнија је Југословенско Соколство — самим својим постојањем, радом и извођењем свога животног програма врши и процес истинске демократизације, толико потребан као предуслов за културну ренесансу најширих народних маса.

Али поред свих ових задатака, који су и до сада мање или више извођени у соколству, ја ћу се у овим редовима у основним цртама задржати на новим задацима, које соколству императивно намећу наши дани. То су његови социјални задаци.

Када се има на уму да ће Југословенско Соколство у најскоријим данима бројати на стотине хиљада својих организованих приврженика, онда се у најјаснијој боји указује могућност за његову социјалну акцију.

Том раду треба да се што пре и што снажније посвети секција његова за социјалну акцију, а вођство Југословенског Сокола треба да јој и своја и издејствована материјална средства од државе одмах стави у потребној мери на пуно расположење.

Нико не може одрећи да Југословенско Соколство неће моћи да одигра једну историски колосалну улогу у:

- 1.) Стварању и организацији аналфабетских течајева и сузбијању неписмености у народу.
- 2.) У борби против алкохолизма, који из дана у дан све већма врши свој разоран утицај на садашње генерације нашег народа.
- 3.) У борби противу туберкулозе, где је систематисана пропагандска улога Југословенског Сокола од еминентне важности.
- 4.) За организацију и извођење шумског празника, који би био посвећен планском подизању шума, што би опет са своје стране утицало на привредно уздизање народа, на темперирање климе и општу асанацију.
- 5.) Акција на подизању народних хигијенских и просветно-културних домова села.
- 6.) Акција, плански смишљена, на професионалној заштити, упославању и подизању својих многобројних чланова, јер не треба сметнути с ума да се у огромним масама Сокола налазе на десетине и десетине хиљада материјално сиромашних али духовно снажних ђака, радника, сељака, и трговачког подмлатка, за које би једна овако организована псмоћ била првостепено спасоносна. Социјална акција међу њима и за њих значи ублажавање многих друштвених незгода од којих хронично пати наш социјални организам. То је само неколико од дугог венца социјалних акција, чије успешно остварање очекује претходну снажну делатност Југословенског Сокола.

Ново, напредно и велико Југословенско Соколство стоји пред новим и великим циљевима!

Slobodan Ž. Vidaković.

Sociální úkoly Sokolstva

Když byl praktickým českým filosofem Dr. M. Tyršem zakládán Český sokol, nemohlo se vůbec mluvit o jeho vysloveně sociálních úkolech. První a základní cíle Sokolstva byly spatřovány v úzkém rámci fyzické a národní výchovy. Tak tomu tehdy muselo býti, neboť pod tlakem rakouského režimu nemohly býti zdůrazňovány další cíle, aniž se mohlo pomýšlet na další, nové horizonty, v době, kdy násilná a kulturní germanisace vážně ohrožovala Slovanstvo a jmenovitě Čechy a Slovince!

Jako ozvěna českého sokolstva a taktéž jako přirozený výsledek skoro stejných politicko-nacionálních poměrů, objevilo se sokolstvo u Slovinců a Chorvatů. Rovněž i zde mělo Sokolstvo za svůj hlavní cíl fyzické povzbuzení dorostu, nacionální probuzení a ideový odpor prostřednictvím silné omladiny proti germanisaci, která tehdy velmi vážně ohrožovala tuto větší část Jihoslovanského národa.

Přehlížejíce retrospektivně dějiny a vývoj Jihoslovanského sokolstva, zjišťujeme tyto základní konstatace: Až do konečného sjednocení všech sokolských pokrajinských organizací v Jihoslovanském sokolu, byly zte hlavně tři skupiny Sokolstva se speciálními rysy: Slovinsko-chorvatský sokol, Sokol našich amerických kolonistů a Srbský sokol.

Pokud nejdůležitější úkol Slovinsko-chorvatského sokola — kromě fyzické výchovy — byl odpor proti germanisaci, dotud Srbský Sokol byl vysloveně bohatýrsko-nacionální organizací, inspirovanou spíše platonickou touhou po slovanském sjednocení, než praktickou prací a bořením Rakousko-uherské monarchie. Americký sokol představoval střed mezi těmito dvěma ideologiemi a jelikož kolonisté z bývalého Rakousko-uherského státu byli vždy početnější, zdůrazňoval se občas v ideologii Amerického sokola zmíněný destruktivní, pro Slovanstvo velmi užitečný cíl.

Jako druhé období rozvoje sokolské ideologie objevuje se myšlenka jihoslovanská jako ideál politicko-národní. Objevuje se pod vlivem Štrossmajera, knížete Michajla a celé té pleady chorvatských, slovinských a srbských intelektuálů druhé poloviny minulého století. Na praporech Chorvatského sokola z té doby spatřují se jihoslovanské symboly, pro než se Sokolstvo nadchlo mnohem dříve než se na krvavém válečném poli vytvořil jihoslovanský stát.

Třetí období je nynější stav Sokolstva. Skutečně sjednocené v jednu mocnou, jednotnou organizaci, stojí dnes před novým úkolem, před novou orientací, novou a rozšířenou ideologií.

Staré, negativní cíle odpadly. Rakousko-Uhersko neexistuje. Proces jak násilné tak kulturní germanisace byl zastaven již saným rozpadnutím dualistické monarchie.

Dokonce i dřívější, pozitivní ideál — utvoření veliké a mocné jihoslovanské státní organizace, která by pod jedním praporem shromáždila všechny Sokoly od Timoku do Jadranského moře a od Triglavu do Belasice — není již nedostižným ideálem, jelikož tento veliký sen byl v celosti uskutečněn. Přirozeně, že dnes nikdo z vůdců Jihoslovanského Sokola ani nepomyšlí, aby tato mocná organizace zůstala jen velikým bohatýrským spolkem pro fyzický pokrok omladiny. Nelze pochybovat, že i to by znamenalo mnoho, ale ne všechno, ne dost —.

Jihoslovanský sokol je dnes v naprosto jiných, změněných poměrech než byl dříve a tyto nové poměry vyžadují též novou organizaci.

Rozlišujeme vlastně dva typy organizací takových bohatýrských spolků. Anglický typ, který dává přednost vysloveně fyzické výchově a italský typ, který tkví v nucené organizaci bojovných fašistických družstev.

Jihoslovanský sokol vytvořený za zvláštních

okolnosti, má vypracovati vlastní typ, svou zvláštní ideologii, svůj výhradně jihoslovanský ideál. V čem mělo by tedy spočívatí toto rozšíření sokolské ideologie?

Samotná fysická výchova dorostu, ačkoliv představuje kapitální úkol, nemůže býti posledním a konečným ideálem Jihoslovanského Sokola. Silná a zdravá omladina jest nejen cílem, nýbrž i prostředkem k provedení veliké ideologie. Soudobně s ní přichází morální disciplína sokolských mas. V nynějších duech vážné morální krise. akce směřující k disciplinování omladiny její vlastní vůlí a k její mravní výchově, představuje delikátní, vznešený a těžký úkol Sokolstva. Vychování této omladiny v Jihoslovanském duchu — poněvadž duchovní sjednocení jest mocnější a důležitější než politické — je rovněž jedním z hrdých a velikých jeho úkolů. Tvoření, probouzení a rozvíjení milicionistického ducha v řadách těchto budoucích nositelů jihoslovanského státu, představuje nemenší, svatou povinnost, která v obraně národních ideálů vytvoří skutečnou, reální a jedinečnou sílu. Sem spadá na prvním místě i úkol nezaznamenaný, ale stálý: široká demokratisace mas. Všechny veliké národní organisace, z nichž jednou z největších a nejmocnějších je organisace Jihoslovanského sokola — již pouhou svou existencí, prací a uskutečňováním sveho programu, provádí současně proces pravé demokracie, tolik potřebné jako předpoklad pro kulturní obrození nejširších mas národa.

Avšak kromě těchto úkolů, prováděných již více-méně v Sokolstvu, chtěl bych v těchto řádcích vyznačiti črty nových úkolů, které Sokolstvu imperativně ukládá dnešní doba. Jsou to jeho sociální úkoly.

Přihlédne-li se k tomu že Jihoslovanské sokolstvo bude čítati v nejbližší době statisíce organisovaných přívrženců, jeví se možnost jeho socialní akce v nejsvětější barvě.

Je nutno, aby se Sokolstvo práci této věno-

valo co nejdřívě a co nejúsilovněji. Je třeba by odbor pro socialní akci a představenstvo Jihoslovanského sokola daly k tomu ihned v dostatečné míře k dispozici jak své, tak od státu získané hmotné prostředky.

Nikdo nemůže popírati, že Jihoslovanské sokolstvo nebude moci odehráti historický, ohromný úkol:

1. Zřizování a organisování kursů pro analfabetů, a boj proti negramotnosti národa.

2. Boj proti alkoholismu, který den ze dne stále více a více uplatňuje svůj ničivý vliv na nynější generace našeho národa.

3. Boj proti tuberkulose, při čemž jest systematická, propagační úloha Jihoslovanského sokola eminentně důležitá.

4. Organizování a zavádění „lesního svátku“, který by byl věnován plánovitému zvelebování lesů, což by opět mělo vliv na hospodářské posilování obyvatelstva, na temperování klimatu a na povšechnou asanaci.

5. Akce pro vybudování národních hygienických a osvětově-kulturních domů ve vesnicích.

6. Akce, plánovitě promyšlená, pro profesionalní ochranu, zaměstnávání a hospodářská posilování svého členstva, protože nesmí býti přehlíženo, že v ohromných masách Sokolstva jsou desítky a desítky tisíců materialně slabých, ale duchovně silných studentů, dělníků, zemědělců a obchodního dorostu, jim by přednostně takto organisovaná pomoc přinášela zehranu. Socialní akce mezi nimi a pro ně znamená zmirňování mnohých společenských nesnází, kterými stále trpí náš socialní organismus.

Tolik pouze z celé řady socialních akcí, jichž úspěšně uskutečnění čeká na přípravnou mohutnou činnost Jihoslovanského sokolstva.

Nové, pokrokové a veiké Jihoslovanské sokolstvo stojí před novými a vznešenými úkoly a cíly.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Kapetan **Lujo vitez Lovrić**

Sokolstvo i vojska

U nizu sletskih svečanosti održao se u Beogradu slet Vojske i Mornarice. Tim povodom želja mi je, da našu javnost поближе upoznam sa odnosima Sokolstva prema Vojsci, te da prikazem veze Vojske i Sokolstva iz doba svetskog rata.

Kad bi mi neko postavio pitanje, šta ima zajedničkog Vojska sa Sokolstvom ili Sokolstvo sa Vojskom, ja bi mu odgovorio od prilike ovako: Ništa i sve! Ništa stoga što naša Vojska nema zaista nikakvog uticaja na naše Sokolstvo, a još manje Sokolstvo na Vojsku. Sve stoga, što našu Vojsku i Sokolstvo predvodi jedan te isti cilj — velika ljubav k Otadžbini i neprestana sprema, da se u odbranu naše časti, naše domovine i naroda ulože sve snage, pa makar to od nas iziskivalo najveće žrtve. Da bi potvrdio ovo mišljenje ja ću izneti neke momente iz istorije Sokolstva i njegovog odnosa k vojsci u opšte.

U doba, kada se Sokolstvo počelo buditi i razvijalo na tlu svoje porobljene otadžbine, ono je u bivšoj Monarhiji bilo najžešći protivnik grubog militarizma. Sokoli su sa prezirom odbijali čin u rezervi i kao politički sumnjivi niti su mogli, niti su hteli da u toj vojsci nešto postignu. Čehoslovački narod i naš narod nazivali su u to doba Sokolstvo svojom narodnom vojskom i davno pre rata sa Sletovima i Sokolskim priredbama narod je gromko klicao Sokolstvu povik pun vere: **Živila narodna vojska!** I narod se nije prevario, kada je došao čas obračuna, Sokolstvo je dokazalo, da je zaista zaslužilo taj naziv i prvo je ustalo u odbranu svoga naroda i svoje domovine.

Proglašenje rata postavilo je sve slavensko Sokolstvo pred gotov čin. Nije bilo sumnje, da je to istodobno bilo proglašenje istrebljenja

slavenstva i sokolstva. Kao nosioc sveslovenske solidarnosti i ideje pobjede pravde i jednakosti, Sokolstvo nije moglo drugačije na to reagirati, već da prihvati tu borbu na život i smrt, boreći se svim sredstvima za pravo svoga naroda i stane otvoreno na stranu onih, koji su se borili za kulturu i civilizaciju protiv grube reakcije i tuđeg imperijalizma.

Čim su Sokoli morali, da na sebe obuku tudinsku uniformu austrijskog vojnika oni su se verno svom Sokolskom idealu zavetovali, u dnu svoje duše, da iz njihove puške neće niko biti ubijen i da će nestrpljivo čekati prvu zgodu kada će moći prebeći na drugu stranu, da bi se tom istom puškom borili protiv velikih neprijatelja svoga naroda i svoje otadžbine. Odmah po dolasku prvih austrijskih regimenta na srpski i ruski front, počeli su naši Sokoli, da prelaze Srbima i Rusima. Pored pojedinačnih prelaza izvršeni su prelazi u velikom broju tako, da su se kad-kada čitave regimente predavale Srbima i Rusima. Odmah se kroz Sokolske redove pronela vest, da je Sokolska značka legitimacija za prijem u Rusiji i da je komandant ruskog fronta veliki Knez Nikolaj Nikolajević uputio proglas Slavenskim narodima, kojim ih poziva, da se kao Slaveni ne bore protiv Rusa. Dospevši u Srbiju i Rusiju Sokolski radnici iz mirnoga doba počeli su među svojim zemljacima širiti ideju otvorene borbe protiv svojih davnih neprijatelja i stupaju kao dobrovoljci u srpsku vojsku. Odmah u početku rata sokolska ideja iskristalizovala se je u dobrovoljački pokret i u Srbiji i Crnoj Gori pored pukova vidamo dobrovoljačke odrede. Iz Rusije dolazili su dobrovoljci Sokoli u Srbiju Dunavom sve do stupanja Bugarske u rat. Posle toga dobrovoljci Sokoli odrezani od Srbije osnivaju svoje sa-

mostalne boračke jedinice u Rusiji na čisto Sokolskoj osnovi. Bratska ljubav i osećaj jednakosti, koji su prevladali u redovima naših dobrovoljačkih jedinica u Rusiji, osvojili su ceo naš narod i mi već u jesen 1915. god. u Rusiji imamo dve pune divizije.

Braća Čehoslovaci kao odlični Sokoli stupali su u naše pukove i od te braće osnivaju se 1917. god. Čehoslovačke legije.

Tako su se Sokoli, stupajući u borbu za prava i slobodu našeg naroda, najbolje odužili Sokolskoj ideji i sveslavenskoj porodici. Za svo vrme bavljenja u vojsci Sokoli su gajili Sokolski duh i princip prave demokratije bio je potpuno izražen u Sokolskom shvatanju bratstva i jednakosti, duh koji i danas vlada u našoj i Čehoslovačkoj vojsci.

Posle rata duh Sokolstva pronosi kroz ceo narod ljubav i simpatije za našu vojsku. Za vreme rata vežbali su u slobodno vreme Sokolske vežbe većinom dobrovoljci; danas je Sokolski sistem telovežbe uveden u našoj i u čehoslovačkoj vojsci. U Čehoslovačkoj 28. pešad. puk nosi

slavno ime braće **Tirša i Fignera**, a jedan od naših prvih mino-nosaca zove se **»Sokol«**. Na svim većim Sokolskim priredbama skoro uvek istupa i vojska pomešana sa Sokolima i manifestacije za vojsku i vojske za Sokolstvo ne mogu se opisati. Od kolike je koristi Sokolski sistem za telesno vaspitanje najbolje svedoči to, da je u Čehoslovačkoj vojsci Sokolski sistem uveden zvanično, a pored toga u organizaciji Čehoslovačke vojske mnogo je čega organizovano i uzeto po ugledu na Sokolske organizacije. Sokolski rad tako prirodno i tako snažno povezuje vojsku sa narodom, da je ideja zdrave duše i zdravog tela toliko uhvatila korena u gledanju na život i budućnost našega naroda. Telesno zdravi, moralno čisti, po duši plemeniti i po srcu odvažni moći ćemo uvek, da svi kao jedan ustanemo u odbranu naših prava i naše slobode, jer Sokolstvo je ono, koje narod bratskom ljubavlju veže sa vojskom i naša prava vojska je ceo narod i mi svi kao sinovi jedne domovine.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

Арх. Момир П. Коруповић

Соколство -- неимар духа и народне снаге

Народ обележен именом, повесницом, рукотворинама, умотворинама, земљописом, предањима и песништвом а посебице епским, мора опстајати — и не насилним путем — у заједници човечанства!

Сваки народ има нечега свога обележајног, посебице наш.

Куд год се макнемо, ми видимо ту обележајност, само ако имамо својих очију за то.

У целом животу, живовању и битисању нашег сељанина ми запажамо нешто веће и лепше, једрије и свежије, него ли у животу човека из града, тим пре ако је овај други јаче подложен упливу „културе“.

И у болу и тузи, у радости и весељу, у обичном и свечаном животу, у вери и обичајима веровања, у обредима весеља као и покојничком, човек са села — сељанин је у преимућству над оним из града.

Битност која му је дала и подржава то преимућство је неисцрпна сировина здраве подлоге природног схватања свега око себе, и ладно, промишљено просуђивање услова који се сплећу и развијају од јединке ка свету.

У новије доба, та сировина, и ако је непресушна, намерно се претрпава рђавим али пријемчивим покривалима која се доносе и довлаче са стране.

И све то са стране уноси се, ако се не прима, убризгава се вештачки само да се успе, да би производи са стране имали добру проћу и код нас.

Свакидашњи живот нас упућује на све ово, и на сваком делићу једног корака, ми видимо потврду тога.

Од потреба свакидашњег живота па до

најутанчанијих прохтева духа градског човека, све је упућено у томе правцу робовања.

Робовање страним утицајима се толико очитује да то човека са здравим схватањем сељанина запрепашћује.

А то робовање странштине мора бити нарочито у граду, јер се ту све гледа кроз очаре моде, кроз дим цигарете, кроз опојност алкохола, кроз зверску страст коцке и подвале ближњем као и кроз несхватљиво утркивање да човек буде савремен.

Да ли се том савременошћу руши нешто од онога схватања наших старих, којим су они почели стварати слободу ове земље, то се не пита, али је главно бити савремен.

Соколство, и ако има и у своме телу бактерија те савремене болести, бори се против тих серума који хоће да му се убризгају.

Посебице наше схватање је ту трезвено и здраво.

Кад смо приступали изради нацрта за све соколске домове, посебна је моја жеља била да сваки соколски дом мора имати обележајност, и то баш обележајност свога народа а посебице краја у коме се подиже дом.

То нам је била мисао водиља и при изради соколског слетишта.

Соколска мисао црпе своје силе из народног оживотворења и ми неимари свога народа морамо своје творевине градити тако да се осети да су наше и да се опипа чулима за то, да су нам те творевине оваплоћене истим оним великим духом, којим су оваплоћени и сви производи духа и душе, муке и ума као и осећајности и витешког напрезања нашег народа.

Кад би Соколство било само чувар онога

што је народно и свето, оно би учинило баш ону задаћу за коју је и створено.

Али, мислим да Соколство треба да јако подвуче и нагласи да и у погледу новог неимарства оно стоји са зрелим схватањем, да соколски домови, кад су већ збориште свега што је свето народу, буду и у руху које има обележајних података из народа.

Стојим на становишту да и наша држава треба да има и своју сопствену, нарочиту обележајност у погледу неимарства, а престоница на прво место, и да даје дух и правац у томе смислу.

Да ли је тако?!

Слетиштем сам хтео да представим и изнесем свежину и снагу недогледног потхвата Соколства и у овоме правцу — неимарством.

У колико се успело, нека је хвала оној најмоћнијој руци, која је једним потезом дала могућности да Соколство живи и да ради у правцу народних предања.

Слетиште наше, то је храм Соколства, и у томе храму обавиће се прописане радње које може видети сваки.

Сваки који приступи у тај храм под сјајем сунца, нека баци све оно што је рђаво, што га веже за ружне навике свакидашњице.

Сваки који улази на слетиште нека зна да је дух наших дедова ту у њему — над њим, и да ми све ово што чинимо, не чинимо да нас виде и оцене само гости било странци или само наши, не, већ много већи и приснији и светији гледаоци духови наших предака са Деспотом Стефаном Високим који основа Београд за престоницу и Карађорђем који ју први оте од азијата после вековног робовања.

Међу тим духовима биће и дух великог Рада Неимара, и ако он буде задовољан творвином мога бића, ја се радујем.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ante Brozović, sekretar Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije

Značenje sokolskih sletova

Svakih četiri godine ponavljale su se u staroj Grčkoj olimpijske igre, na kojima su sudelovali najbolji grčki vežbači i natecatelji, kako bi svome narodu pokazali uspehe svoga rada i napredak u telesnim vežbama. Velike su bile prijave vežbača za najveći grčki praznik, koga su naročitim proklamacijama objavljivali po svim grčkim pokrajinama, pozivljući ceo narod na olimpijadu. Narod je dolazio iz najudaljenijih krajeva u Olimpiju, da vidi cvet svoj — najlepše svoje sinove — koji su se natecali za prvenstvo u telesnim vežbama!

Sokolske olimpijade ne ponavljaju se tako često kao grčke. Dugi niz godina protekao je, od kada se Sokolstvo naše države po poslednji puta sabralo na velikom sletištu u Ljubljani. Bilo je to god. 1922. kada je održana prva jugoslovenska olimpijada. I eto ove godine 1930. — u godini posvećenoj Sokolstvu — uspeva se, da se opet održi svesokolska olimpijada, priređivana i vodena od Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, a pod nazivom I. Svesokolski Slet Sokola Kraljevine Jugoslavije.

Ove godine opet se pokreću sokolske mase, da ovoga puta u dugim sokolskim karavanama krenu put naše prestonice Beograda, da sudeluju u prazniku jugoslovenskog Sokolstva, koje će u ove dane — kao nekada stari Grci — pokazati svoju moć, svoj napredak u telesnom, duševnom i moralnom vaspitanju.

Svesokolski sletovi nisu samo merilo kvalitativne sokolske snage, već se na njima pokazuje i kvantitativan porast. Nije svrha sokolskog uzgoja da odgoji nekolicinu prvoklasnih vežbača, već ono hoće da na sokolski rad privuče što veći broj naroda. U sokolske redove ima da stupa ceo narod, jer je sokolska ideja namenjena celoj naciji — a ne pojedincima! Sokolski stadion imaju prekriliti nepregledne mase vežbača, a ne samo mase gledalaca. Od najmladeg Sokolića do najstarijeg Sokola vrstaju se svi u jednu dugu nepreglednu kolonu, zadajeni jednom mišlju, zanesenu jednim ciljem, a taj cilj je podići čoveka snažna, lepa, krepka i plemenita, koji će sve svoje umne i fizičke spo-

Ministar prosvete g. Boža Maksimović pozdravlja jugoslovenske sokole

sobnosti staviti u službu Kralja, države i domovine.

Naše Sokolstvo udruženo u Savezu Sokola Kraljevine Jugoslavije stupa sada prvi put u prestonici pred široku javnost, da pokaže svoju moć, svoj rad. Nakon deset godina jakog i intenzivnog organizatorskog rada stupa Sokolstvo pred svoj narod da mu položi račun o svom radu.

No I. Svesokolski slet Sokola Kraljevine Jugoslavije nije samo običan pregled sokolskog rada, već je naše Sokolstvo stavilo sebi u dužnost, da taj slet pretvori u manifestacionu svesnost pobede onih ideala, koje je ono uvek idolo isticalo pred sobom, a za koje i danas voduje, a to je potpuno narodno i državno jedinstvo. U ovom sletu ima da se manifestuje pobe-

da narodne misli, pobeda pravde! Sokolstvo je gotovo dužno da sprovede ovu veličanstvenu proslavu, jer je ono bilo u prvim redovima boraca za naše oslobođenje!

Sokolstvo se sprema za ovaj slet punim naponom svoje snage, snažno prebrodeći svoje

gova disciplina, a na drugoj sokolsko bratstvo.

Jedno i drugo imaju danas prikazati Sokolski slet u praksi. A na kraju u završnoj tački svojih smerova, ovim sletom želi Sokolstvo da pokaže onaj svoj krajnji cilj, a to je težnja za — sveslavenstvom!

Iz prvih dana Svesokolskog Sleta: Sokolice u svome logoru kod crkve Sv. Marka

nedaće. Ta i država još uvek oseća teške poratne posledice, a one nisu poštedile ni Sokolstva. No to Sokole ne smeta u radu. Baš protivno u vremenu kada se javlja najmanje volje za rad, dužnost je Sokolstva da pokaže celome svetu, a u prvom redu svome narodu, da nas ima tisuću i tisuću, koji se ne strašimo dragovoljnog rada, koga hoćemo i želimo posvetiti narodu i državi. Bez koristi i slave za nas — iz najčistije ljubavi po narod i državu!

Eto, to je Sokolstvo! Za to ono priređuje svoje sletove! U njemu ima snažnih odluka jake volje. Pa ono uvek i dovršava ono, na što se odlučio izvršiti. Da je to zamišljeno uvek moguće izvesti daje mu snage na jednoj strani nje-

Sokolstvo je danas jedna najrealnija veza slavenskog jedinstva, jer nas združuje jedan cilj! Ne ide se za praznim sjajem i slavom, nego za velikim i značajnim delom, koje ima generacijama iza nas pokazati put, kojim će doći do zdrave telesne krepkoće i muške celine, koja je temelj i izvor snage svakog naroda!

U ovome eto leži veliko značenje svesokolskih sletova; naime da oni služe ne samo smotri Sokolstva, već da oni okupe sav narod u jednoj ideji, u jednom cilju, da učvrste večno mlade ideale i spremne široke mase naroda da budu večno spremne da se za ove ideale bore, pa ako treba i žrtvuju!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Бора Н. Гавриловић, новинар

Први свесоколски слет Сокола Краљевине Југославије

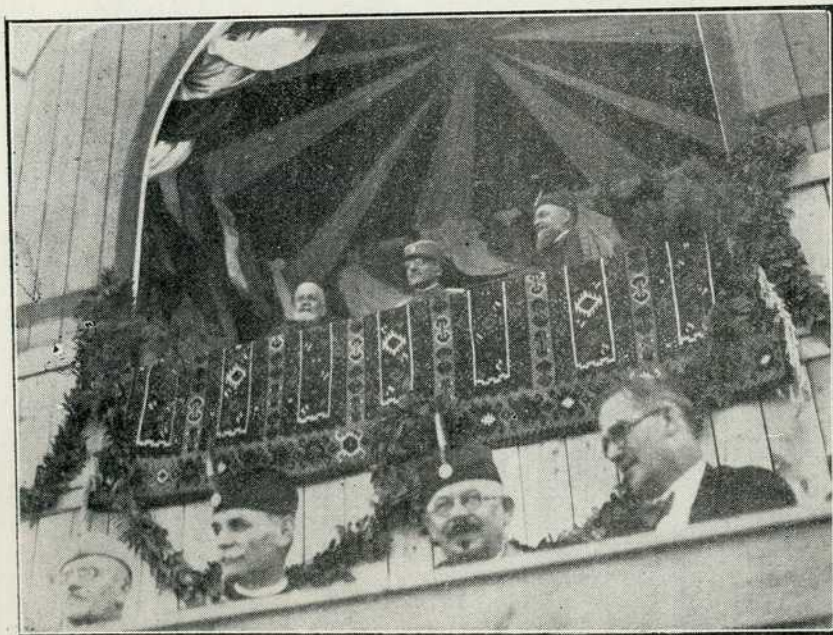
У жевоту нашега народа Соколство претставља једно од најлепшег прегнућа, најлепшу службу народној мисли. Сетимо се дана када је оно, васпитавајући нараштаје, укрштало своје витешке руке без обзира на границе које је завојевач био поставио међу наш народ, када су Соколи из Хрватске и Словеначке долетали браћи у Србију и када су крила српских Сокола лепршала над лепим Загребом и питомом Љубљаном. Сетимо се дана када су Соколи, сви као један, полетели у борбу за одбрану слободе и правде и за остварење својих идеала; сетимо се дивова које су они дали Историји, бесмртних хероја који своје кости узидаше у темељ данас моћне Југославије. Сетимо се наставка несебичног рада у новој домовини, благо-

творне акције на ширењу југословенске мисли и јачању народне снаге — у доба када ни једна грађанска организација у земљи није била и без политичког програма и ван оквира партизанства.

Једна сјајна, јединствена, прошлост, сва заложена за добро народа.

Данашње соколство, доношењем закона о Соколу Краљевине Југославије, наименовањем Њ. В. Престолонаследника Петра за Старешину, од стране Њ. В. Краља, добило је највише признање и висока пажња Њ. В. Краља била је знак да соколску мисао не само треба похвалити него је ширити до крајњих граница.

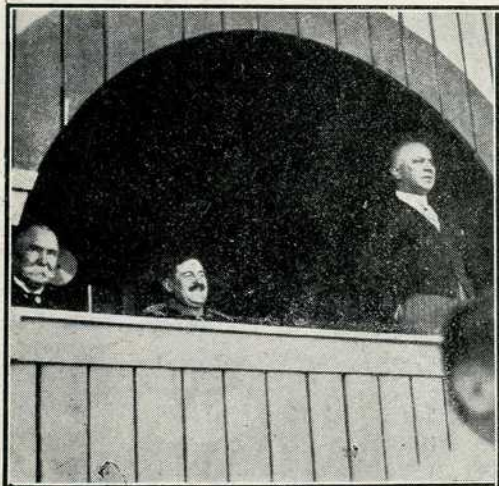
И, Соко Краљевине Југославије, данас значи један широки народни покрет, који је

Њ. В. Краљ са старешинством Југословенског Сокола на Свесловенском Слету средњошколске омладине

заталасао масе. Потребу културе тела и духа, за снажење наше расе тако значајну, осетило је село као и град, и соколске организације постоје, данас, већ свуда, широм Југославије. То је једна снажна армија наоружана здравим духом и народном југословенском мишљу.

Претседник Краљевске Владе г. Петар Живковић са члановима Владе г.г. Н. Узуновићем и Сршкићем на Свесловенском Слету

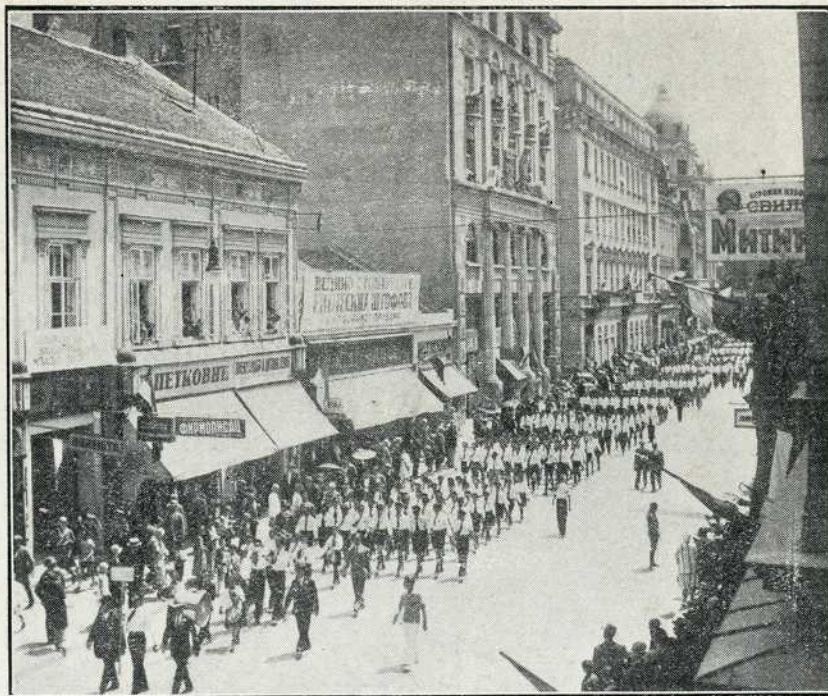
он у себи своје најдраже госте: младост Југославије, Соколе њене, војску и браћу из земаља које осећају исто што и ми.

Поносан је Београд. Некада, недавно још, имао је он и других гостију. Чувао је он у себи, тада, оне чијег дивљаштва ожиљке покривају данас триколори и свечани декор. Ожиљци су ту, али их он заборавља, предајући се новом животу. А, израз тог новог живота је снага која у њему буја, соколска снага, снага младости и народне војске, најлепша залога срећније и лепше будућности.

Први свесоколски слет Сокола Краљевине Југославије манифестација је снаге и јединства народа, опомена онима који би хтели да буде друкчије, и уз то манифестација словенске солидарности и братства.

Чехословачки Соколи, код којих су наши, пре непуних двадесет и пет година, у Златноме Прагу, први пут славили словенску и соколску мисао, долећу нам, у Београд, да нас увере у постојаност осећаја, да нам још једном потврде да су уз нас.

Долећу нам из отргнута гнезда Соколи Лужичких Срба; долећу нам они из прекокеанских земаља, они исти, који су пре петнаест година, дојурили да уз раме са осталом браћом, по крви и оружју, извојују слободу; долазе нам браћа Пољаци; долазе на-

Средњошколска омладина у поворци кроз Београд.

Понос Београда.

Београд, жижа те мисли, проживљује своје најсрећније дане. Братски срдачан, какав је он од увек, поносан и насмејан, чува

ши, у данима искушења нераздруживи, пријатељи Французи.

Ретки и мили гости, и на њих Београд је поносан.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BS

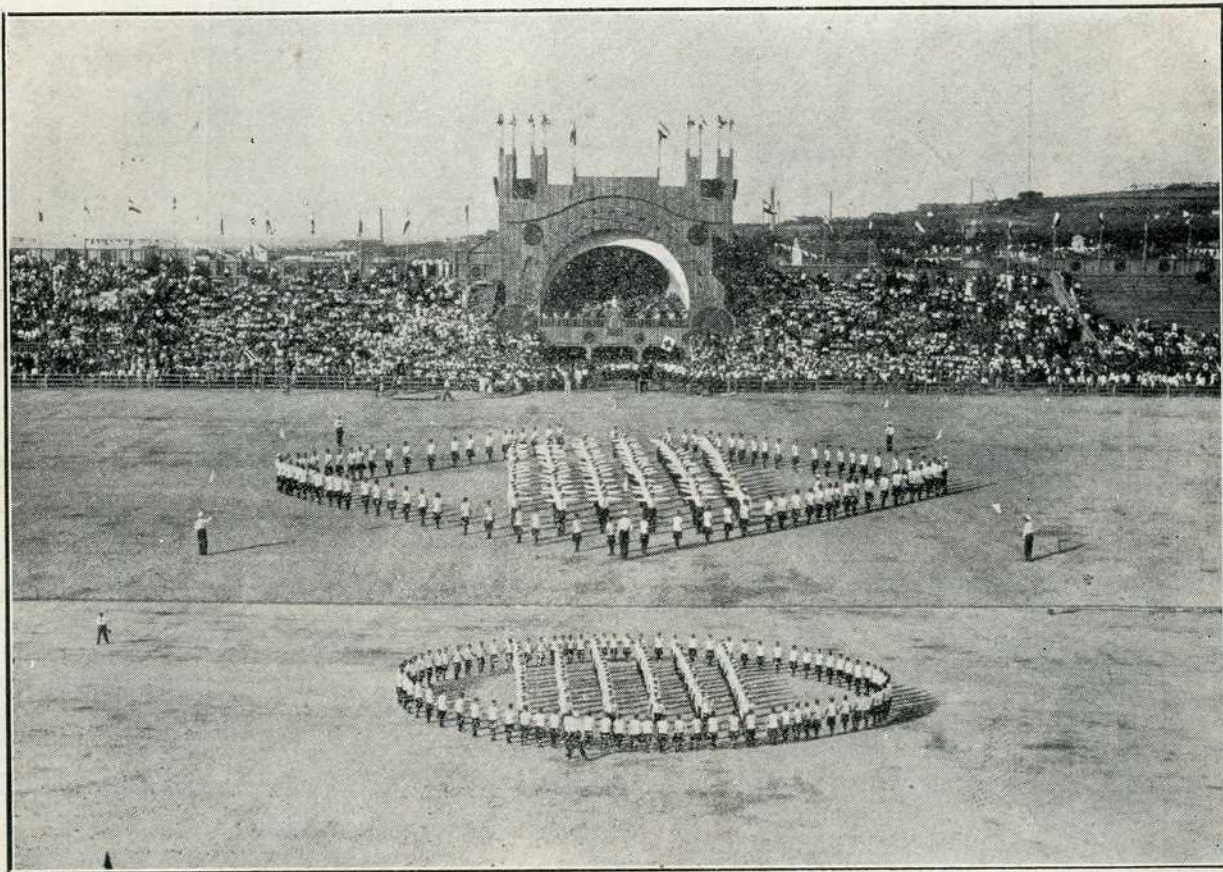

Слетиште

На ономе простору, између улица Краља Александра и Ратарске, на ономе „чаиру“ на коме су, још до пре четири године била два неугледна ногометна игралишта, налазе се данас три модерне зграде од којих једна спада у најграндиозније на Балкану. Оне покривају један део тог земљишта. Остатак, који

кабина, која ће све до последњег дана давати концерте поред тога што се помоћу њених гласноговорника врши команда над вежбачима. Ово последње је новина која се показала врло практичном.

Четири улаза, са све четири стране, показали су се једва довољним. Улаз у ложу Њ. В. Краља, из Александрове улице, духо-

Соколи на делу...

је много пространији, покрива огромна грађевина од дрвета: Слетиште. Стотине руку, се до првих дана месеца јуна, неуморно су градиле високе трибине, које могу да приме преко четрдесет хиљада гледалаца. На овоме стадиону, грађеном за три хиљаде вежбача, почели су, прошле недеље, слетски дани Првог свесоколског слета Сокола Краљевине Југославије.

Грађен по угледу на стадионе на Западу, али са изразитим примесама националног стила, београдски стадион чини веома пријатан утисак, импонује изгледом и претставља солидан рад. Простор испод трибина искоришћен је за кабине — гардеробе — за вежбаче и за локале. Сав простор око трибина прекривен је дрвеним баракама у које су смештене млекаре и бифеи.

Подигнута је и пошта, која за све време слета ради. Постоје телефонске кабине, радио

вито је решен мостом, који високог посетиоца доводи до под саму Краљевску ложу.

Организација слета

Организација слета, коју је неуморно спровео слетски одбор, имала је размере, које у почетку ни сам одбор није предвиђао. Огроман посао рађен је са ванредном брижљивошћу. Организација службе на слетишту, доласка гостију и учесника, размештај и исхрана, повратак и излети. У неколико речи то изгледа обичан посао, али организација овог слета у ствари највећи је посао што се може замислити и што је најглавније рађен је онако како Соколи умеју да раде. Рађен је тако да учесници сами често су задивљени беспрекорним и аутоматским развојем ствари.

Ипак, највећи посао био је размештај. Слетски одбор искористио је празне школске и војне зграде, и гостољубивост Београђана,

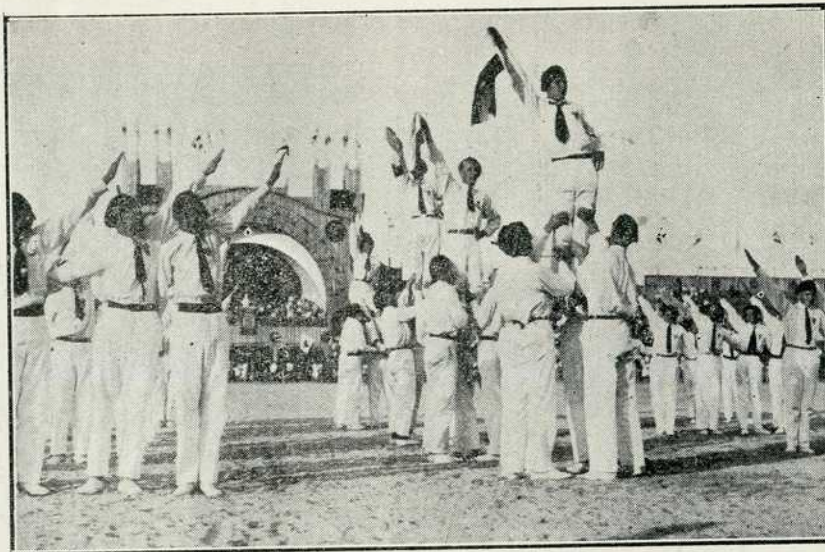

који су се у лепом броју одазвали и ставили своје станове на расположење одбору. А, велики број учесника, провешће своје дане у логору, под шаторима.

Да би све братске земље, из којих долазе Соколи, биле обавештаване о резултатима

Улице које уоквирују слетиште, доскора са турском калдрмом и разривене, покривене су асфалтом и коцком. И оне које воде до њих, Милоша Великог, Таковска, Битољска имају сасвим други изглед.

Београд је добио и један нови парк. Он

Соколске вежбе.

слета, у исто време кад и наша земља, слетски одбор склопио је аранжман са Београдском радио станицом, која ће, свакога дана, обавештавати иностранство и на чехословачком, пољском и француском језику.

Изглед Београда

Београдска општина, са своје стране, допринела је пуно, да Београд што свечанији изглед добије. Извршени су радови који су Београду дали неколико лепих црта.

не значи што и Калемегдан, по себи се разуме, али у погледу естетском он има свој значај. Зграда на Батал-цамији, око које су, двадесет година, колико се она већ гради, брда земље потсећала на шанчеве, данас има око себе цветне алеје и рондое, и својом импозантношћу оставља утисак једне пријатне слике. Тако је и овај део града насмејан, као што се смеши цео Београд, данима, недељама, грлећи своју децу и браћу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Коста Д. Главинић, владин комесар при Народ. Банци
у пенз. и бив. председник Општине Београдске

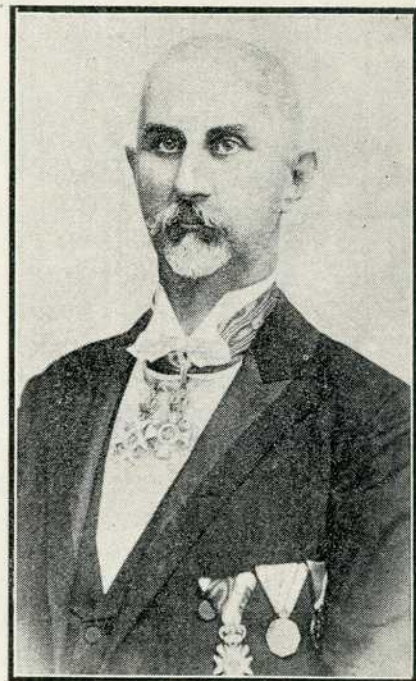
Из успомена на V. Чешко-словенски свесоколски слет у Прагу

Одржан од 28. јуна до 2. јула 1907. године по новом календару.

Посматрајући пре неколико дана величанствену и у Београду до сада невиђену поворку средњешколске соколске омладине, осетио сам се нарочито срећан и задовољан што сам доживео и овај почетак овогодишњих сјајних манифестација нашег Југословенског соколства, и оно што сам том приликом видео и осетио а нисам у стању речима исказати изазвало је код мене извесна сећања на јединствено пријатне, срећне и задовољне дане проведене 1906. године у Љубљани приликом свечаног откривања споменика великом словеначком песнику *Прешерну*, на коју је свечаност Београдска општина била званично позвата од Љубљанске општине којој је тада био на челу жупан Иван Хрибар, после уједињења краљев. посланик у Прагу, и на дане из 1907. и 1911. године у златноме Прагу, приликом V-тог и VI-тог *Чешко-словенског свесоколског слета*, када су отпочете и прве званичне везе између представника општина градова: Љубљане, Прага и Београда.

Па, налазећи да неће бити од штете ако нека од тих сећања и говоре, одржане у јуну 1910. године приликом доласка Чешко-словенских соколова и Љубљанског певачког друштва „Звон“ у Београд, када су настављене везе отпочете 1906. год. у Љубљани и 1907. год. у Златноме Прагу, саопштим овом приликом и широј јавности, преко, данас одлично уређеног службеног органа Општине града Београда, — онога Београда кога сам са нарочито одређеном господом ондашњим општинским одборницима имао част представ-

љати 1907. године на V-том Чешко-словенском свесоколском слету у Златноме Прагу, радо се одзивам позиву цењеног Уредништва Општинских Новина и саопштавам ово што следује:

Коста Д. Главинић

Поводом нарочитог званичног позива Савета краљевског главног града Прага од 21. маја 1907. год. — по новом календару — Одбор Београдске општине, на својој седници од 5-тог јуна — по старом календару —

примио је тај позив са највећим задовољством и једногласно одлучио: да на свечаности, приликом V-тог Чешко-словенског свесоколског слета у Прагу, пошаље из своје средине седам чланова и то:

Претседника општине г. Косту Д. Главинића и одборнике: г.г. Д-р Миту Николића, лекара, Велислава Вуловића, инжењера, Ж. Аранђеловића, судију, Луку Павићевића, новинара, Миленка Стефановића, трговца и Николу Марића, апотекара.

Ово представништво Београдске општине, стигло је у Праг у очи Видовдана — 14. 27. јуна — и ту је било примљено братски, онако како то умеју и могу да учине браћа Чеси.

За цело време нашег бављења у Прагу, били смо гости прашке општине и са нама и браћом црногорским представницима био је стално стари соко и велики пријатељ Југословена, брат Др В. Черни, прашки адвокат, који је изврсно говорио српски. Он и његова поштована госпођа, много су нас задужили својом љубазношћу и старањем да за што краће време видимо што више прашких знаменитости а да ипак будемо увек тачно на време тамо где смо, по утврђеном програму, морали бити.

Дочек, пажња која нам је указивана свуда и на сваком месту, а нарочито приликом свечаног пријема и поздрава свих сокола пред општинском кућом од стране старосте града Прага г. Д-р Карла Гроша, у позоришту, на банкету приређеном на Софијном острву — на Влтави —, соколска поворка, смештај и снабдевање сокола а нарочито величанствене вежбе на слетишту и само слетиште дејствовали су на све Београђане врло пријатно, а за себе могу рећи још и то: да успомене и утисци које сам том приликом добио у Прагу, и понео их у Београд, нећу заборавити докле будем живео.

Први пут, у своме животу, био сам у Прагу 1881. године и, кад сам упоредио Праг из 1907. године са Прагом из 1881. године, видео сам шта је соколство учинило у року од 25 година за буђење и одржање националне свести код браће Чеха и колико је оно користило своје народу.

Осећао сам и веровао: да соколство може имати велики значај и бити веома корисно сваком словенском народу, а нарочито оним мањим и под туђом управом, и пре V-тог све-

соколског слета у Прагу, а после онога што сам видео, чуо и преживео за време петодневног бављења у главном граду Чешке, овом приликом, моја вера и уздање у Соколство, знатно је утврђена и појачана.

До V-тог свесоколског слета у Прагу нисам имао прилике да видим ни толики број онако одушевљених сокола на једном месту, ни онакве вежбе какве сам том приликом видео.

Врло пријатно расположење у коме сам се тада находио, било је мало помућено тиме, што је представништво српских сокола на томе слету под вођством г. Д-р Воје Рашића, било малобројно — око 50 — нарочито кад сам тај број упоредио са бројем „Јунака“ браће Бугара, којих је тада било преко 200 а то је, за мене био и онда и сада је, знак: да је наше, србијанско соколство било тада слабо и неразвијено.

Једна од многих последица и користи које смо ми, Србијанци, имали од онога што се видело и проживело 1907. године у Прагу, по моме мишљењу и у томе је: да су и наши надлежни чиниоци боље схватили и осетили значај соколства за будућност српског Народа. А последица тога опет, била је: да је 1911. године, на VI-тог Чешко-словенском свесоколском слету у Прагу, било неколико стотина србијанских соколова, са својом бројном и одабраном музиком, и то је био знак, да је се Соколска идеја за 5 година јаче развила и број сокола знатно порастао. Ово, пак, још ме је више утврдило у уверењу: да код нас има плодног земљишта за ширење и привођење у дело корисне и спасоносне Соколске идеје.

Посете званичних представника општине града Београда, у Љубљани 1906. и у Прагу 1907. године, имале су, по моме нахођењу, знатног утицаја на ближе везе између браће Словенаца, Чеха и нас Срба, па следствено и знатан национално-политички значај. Том приликом учињена су многа познанства и засноване личне везе са угледним личностима Прага и Љубљане.

У јуну месецу — од 24. до 29. 1910 год. по старом календару — посетили су Београд: Љубљанско певачко друштво „Звон“, под вођством своје поштоване председнице г-ђе Фране Тавчар, супруге тадашњег жупана (председ. општине) Љубљанског, покојног

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Тавчара, садање дворске даме Њеног Величанства Краљице, и Соколи: Чешки, Хрватски, Словеначки, Српски из Аустро-угарске, Старе Србије и Македоније.

За време њиховог бављења у Београду, била је приређена на Бањици велика војничка смотра у присуству Његовог Величанства блаженопочившег Краља Петра, Великог Ослободиоца, у којој су учествовали сви родови војске. Овој смотри присуствовали су сви словенски и српски соколи и сестре и браћа Словенци и, требало је посматрати словенску браћу и сестре за време те, заиста величанствене смотре и разговарати са њима после, кад је завршена, па видети и осетити: са каквим су осећајима и задовољством наши мили гости оставили Београд и шта је значила тадашња посета словенске браће Београду.

Утисци које је наша војска том приликом учинила на словенску браћу и сестре, били су изванредни.

А какви су осећаји били, нарочито сестара и браће Словенаца после горе поменутих посета у 1910. години најбоље је се показало за време Српско-Турског рата 1912. године, кад су словеначке сестре, одмах после првих борби, послале за наше болнице само преко „Главног инспектората свих резервних болница у Београду“ око 4200 кошуља, гаћа, чарапа, чаршава, јастучних навлака, ћебади, убруса, мантила и чаша, и ако су аустријске власти и спречавале и на све могуће начине отежавале прикупљање и слање болничких потреба.

Године 1911. присуствовао сам као обичан соко, VI-ом Ческо-словенском свесоколском слету одржаном те године крајем јуна у Прагу, и осећам душевну потребу да овде забележим два догађаја које сам тада доживео и које никад немогу заборавити: први је свечани помен (парастос) одржан на Видовдан у руској цркви изгинулим јунацима на Косову пољу 1389. године, којом су приликом у цркви била соколска старешинства и све српске и многе друге соколске заставе, а пред црквом упарађени сви српски соколи — којих је било око 300 — са музиком и многи остали соколи.

Свечанијем помену косовским јунацима, но што је овај био у братскоме Златном Прагу, нисам присуствовао ни пре ни после тога.

Други је догађај говор који је једне вечери одржао у Народном дому на Виногради-ма, поштовани Др. Јосип Смодлака, као представник далматинско-приморских сокола, на молбу и наваљивање многих млађих сокола. Веома жалим што нисам тада био у могућности да забележим бар главне моменте тога говора, који је импровизиран, и штета је ако га нико није забележио и сачувао за будућа покољења. Нисам запамтио многе појединости тога говора, што га је изговорио пред неколико хиљада старијих и младих одушевљених сокола, један искрен, велики патриота и прави, неустрашиви соко, али једнога се врло добро сећам а то је: да је за време целог говора, који није био кратак, треперио у мени и најмањи живац, а, по свему судећи, изгледа да није било друкчије ни код осталих слушалаца, јер одобравању и одушевљеним усклицима после завршеног говора није било краја.

Био сам веома узбуђен, јер је говор био такве природе, да је морао узбудити до крајњих граница свакога који искрено воле свој Народ и о њему и његовим невољама мисли; али, у исто време, био сам и забринут и питао сам се у себи: шта ли ће, Боже, бити са поштованим говорником после овога говора, упереног противу непријатеља свога Народа? Јер, Др. Смодлака говорио је тада, колико се још сећам, тако, да би аустр. влада, у случају да је такав говор био одржан у Београду, врло вероватно тражила од српске владе изјашњење.

Овај ми је говор тада показао: шта значи право Соколство за људе патриоте који воле свој Народ.

Сматрам за дужност да овом приликом поменем још и то: да је за цело време говора била уз говорника његова поштована и уважена госпођа, која га, како ми рекоше њихови познаници, прати при свима сличним манифестацијама.

Колики су значај и вредност добро организованог соколства, најјачи и најбољи пример даје нам братски чешки народ, коме је Соколство спремило и новоствореној држави ставило на расположење преко 100.000 физички, умно и морално спремних војника, свесних, на првоме месту, својих дужности а за тим и својих права.

А шта то значи показали су први дани обновљене, слободне Чешке државе.

Догађаји који су се низали од 1912. год. до данас, па се и даље нижу, показују јасно свакоме који уме да их посматра и о њима мисли: 1.) колики су и какви су национални и политички значај и вредност соколских слетова и узајамних братских посета, приликом тих слетова, и веза словенских народа, које се тада стварају, и 2.) да је много што шта, што је наслућивано у говорима одржаним за време ранијих слетова и посета, постало стварност; с тога, да би сачувао за доцнија поколења, саопштавам овом приликом и целокупну званичну преписку између претседништва града Прага и претседништва града Београда из 1907. године, као и сачуване говоре одржане 1910. године приликом доласка словенских гостију у Београд, са жељом: да везе између Прага, Београда и осталих словенских и других пријатељских градова, буду из дана у дан све срдачније и све тврђе, у уверењу да ће оне изазвати и помоћи што срдачније и јаче везе између Чешке, осталих словенских и пријатељских држава и Југославије.

23. маја 1907. год. добило је председништво београдске општине званични акт Савета краљевске главне вароши Прага од 21. маја 1907. год. Бр. 1338. са потписом *Др. Карла Гроша*, старосте краљевске главне вароши Прага, који је гласио:

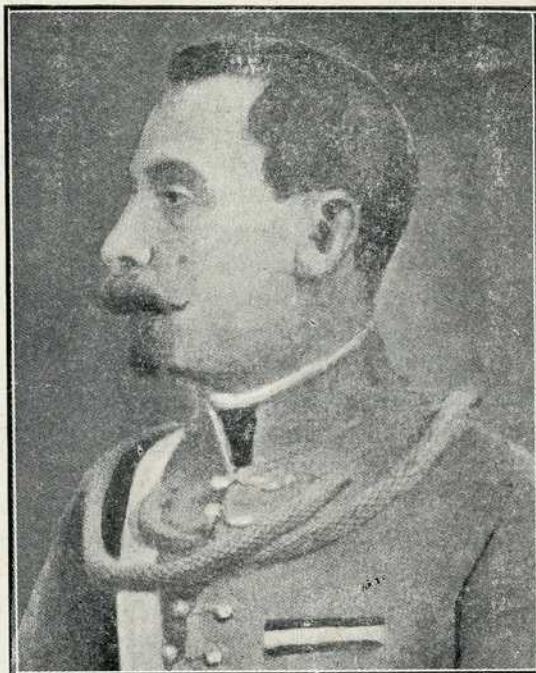
*„Славноме Општинском Савету
краљевског града Београда*

Поштована Господо!

На дан 28., 29. и 30. јуна, 1. и 2. јула, по новом, ове године, приређује Чешка обећ соколска, са свима соколским друштвима чешко-словенских племена V. збор свију сокола у краљевској главној вароши Прагу под пројекторатом Савета главне вароши Прага.

Испуњавајући једногласни закључак Савета краљевске главне вароши Прага од 7. маја ове године, Главно варошко заступништво Прага узима слободу најучтивије позвати српски народ — Београђане, да својим присуством увеличају сјај величанственим гимнастичким свечаностима, при којима ће наш народ поздравити искреном љубављу и топлим осећајима достојне представнике свих

братских нам словенских народа, са жељом да им покаже зрелост телесних подвига у своме друштву, увеличани нашом народном и јуначком снагом свију Словена.

Д-р Јосиф Шајнер, претседник Савеза Чешких и Словенских соколова у 1906. год.

Учтиво молимо да се што пре јави Председништву Савета краљевске главне вароши Прага, који ће од господе представника и кога дана, као и којом пругом, доћи на свечаност чешко-словенских соколова у наш мили Праг.

Прилажемо програм свечаности.

Примите, Поштована Господо, уверење о моме дубоком поштовању и најтоплијим осећајима,

одани
Др. Карло Грош
староста

краљевске главне вароши Прага.”

На седници одбора београдске општине одржаној 5. јуна (по старом) 1907. год., писац ових редова, као тадањи председник београдске општине, саопштио је општинском одбору, са највећим задовољством, горњи братски позив председништва прашке општине, и одбор је, примајући са захвалношћу тај позив решио:

„Да општина београдска учествује на V. Збору уједињених чешко-словенских соколских удружења у Прагу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.SR

Да београдску општину на томе збору представљају председник општине или његов заступник и одборници г.г. Др. Мита Николић, начелник санитет. одељ. Мин. Унутр. Дела, Велислав Вуловић, проф. техн. факултета на Вел. Школи, Жив. Аранђеловић судија београд. првостепеног суда, Лука Павићевић, лакирер, Миленко Стефановић, трговац и Никола Марић, апотекар.

6.-19. јуна 1907. године упутило је председништво београд. општине прашком председништву, службено писмо следеће садржине:

„Управи београдске општине част је извести Славно Председништво да је Одбор београдске општине у својој седници од 5.-18. јуна ове године, захвално примио позив за V. Збор свију Сокола у краљевској главној вароши Прагу и једногласно одлучио да на ову свечаност пошље из своје средине 7 чланова и то:

Председника београд. општине г. К. Д. Главинића и одборнике: г.г. Др. М. Николића, лекара, Велислава Вуловића, инжињера, Ж. Аранђеловића, судију, Луку Павићевића, новинара, Миленка Стефановића, трговца и Николу Марића, апотекара.

О томе, у које ће време и којом пругом изасланици стићи, биће извештено то Славно председништво телеграфским путем.

Потписаном је част умолити Славно председништво да изволи примити изразе његовог дубоког поштовања.

Председник Београд. Општине,
К. Д. Главинић“

У првој половини августа 1907. год. председништво београд. општине добило је из Прага следеће писмо:

„Одбор за свечаности
V. Слета Свесоколског
12. августа 1907. год.
Праг.

„Славном општинском Савету
краљевског града Београда.

Поштована Господо!

Одбор за свечаност V. Слета Соколског по стишању великих осећаја, које је проузроковала прослава величанственог Слета, као никад до сада, и која се појавила широм света, — испуњава своју најмилију дужност искрено захваљујући вам на драгој посети

Д-р Карло Грош, староста Краљевске главне вароши Прага у 1906. год.

ваших представника, која нам је била најбољи доказ да се разумемо и била нам драгоцен украс нашега слета. Нека би од сада додир вашег и нашег народа био трајан и по обоје користан.

Одбор за свечаност V. Слета,
Председник
Др. Ј. Шајнер.“

11-тог октобра 1907. год. примило је председништво београд. општине следеће писмо:

Одбор за свечаност
V. слета свесоколског
8. октобра 1907. год.
Праг.

Славном граду Београду,

Потписано Председништво из Чешке обће соколске (Савеза чешких Соколова) радо врши своју драгу дужност изјављујући захвалност Славном граду Београду на реткој предусретљивости и пожртвовању показаним доласком достојног изасланства о V. Чешком Свесоколском Слету у Прагу.

Надамо се да је рад и ред ове наше свечаности уверио Господу заступнике о дужности Соколства и нашој искреној жељи да се помогне телесно и духовно развиће нашег словенског подмлатка.

Од срца желимо да и браћа Срби овако схвате Соколство, те да наша и соколска организација постане основа и претеча јачем

приближавању свију словенских племена, чији смо синови на понос и дику нашу.

Са словенским поздравом

Председништво Савеза Чешких Соколова

Секретар: Начелник: Председник:
Ј. Машек Др. Вањичек Др. Ј. Шајнер."

На ово братско писмо председништва Савеза Чешких Соколова, одговорено је следећим писмом београдске општине:

„Општина града Београда
 Службено.
 18. новембра 1907. године
 Београд.

„Славној Управи Савеза Чешких Соколова

Ради пријатнога сећања на ретке дане проведене у старославном Златном Прагу,

Славној Управи, да је она има ради успомене на наше бављење у вашој драгој нам средини.

Приликом поласка за Домовину замолили смо поштованог г. Др. В. Чернија да једну нашу заједничку слику, кад буде готова, преда тој Славној управи, и он нас је пре кратког времена известио да нам је испунио молбу.

У име представника београд. општине, молимо ту Славну Управу да прими ову нашу слику ради успомене на наше бављење у престоници братске нам Краљевине Чешке и да испоручи свима чешким Соколима наше братско, српско поздравље.

Председник Београд. Општине,
К. Д. Главинић."

Делегати Београда, Србије и Црне Горе на Свесоколском Слету у Прагу 1906. године. Вође Београдске делегације су били г.г. **К. Главинић** и **В. Вуловић**

приликом V. Свесоколског Слета, представници београдске општине сликали су се заједно са црногорским изасланицима и решили су да се једна заједничка слика преда тој

Осим горњег писма, председништво београд. општине упутило је председништву прашке општине следеће писмо:

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.BE

„Општина града Београда
Службено.
18. новембра 1907. године
Београд.

*Славном Председништву Савета
Краљевске Главне вароши Прага,*

Високо Поштовани Господине Председнице,

Гостопримство Златнога Прага указано представницима општине града Београда приликом V. Свесловенског Слета у Прагу, изазвало је код ових најпријатније осећаје, и они, да би оставили ма најмањи видни знак ради сећања на минули братски састанак свију Словена, приликом тог V. Свесоколског Слета, решили су: да у споразуму са црногорским изасланицима заједно се сликају, и да једну такву слику пошаљу Вама, Високопоштовани Господине Председнице за општину Златнога Прага, с молбом да је општинска управа прими ради сећања на њихово бављење у престоници Краљевине Чешке.

Приликом поласка из Прага ми смо замолили поштованог г. Др. В. Чернија да буде добар па да једну нашу заједничку слику кад буде готова, преда Вама, и он је, како нам је пре неки дан јавио, испунио нашу молбу.

Ја Вас овим, Високопоштовани Господине Председнице у име изасланика београдске општине молим да будете добри и за прашку општину примите слику коју вам је Др. Черни предао.

У исто време молим Вас да и овом приликом са општинском управом и целокупним грађанством Златнога Прага примите нашу најискренију захвалност на указаном гостопримству и братском пријему.

У име изасланика београдске општине на V. Чешком Свесловенском Соколском Слету у Прагу, молим Вас да примите уверење о нашем искреном поштовању.

Председник Београд. Општине,
К. Д. Главинић.”

Као одговор на горње писмо председништво београдске општине примило је 20. децембра (по новом) 1907. год. следеће писмо председништва Прашке општине:

„Председништво Општине и Суда
Краљевског-главног места Прага
Бр. 3560.
17. децембра 1907. године

*Високопоштовани Господине Председнице,
Драги пријатељу!*

За драгоцену садржину у Вашем драгом писму од 18. новембра 1907. године, којом тако љубазно оцењујете скромно гостопримство општине краљевско-главног града о V. Слету Свесоколском, радо и драговољно указато свима гостима, а нарочито милој и драгој браћи са словенског југа — изволите Високопоштовани Господине Председнице, примити најтоплију захвалност у име моје и Председничког Савета краљевско - главног града Прага.

Можете бити уверени, да ћу бити искрен тумач Ваше срдачне захвалности у Савету краљевско-главног града Прага. У исто доба молим, примите са вашим поштованим колегама у овој прилици, најтоплију моју захвалност на љубазној предусретљивости коју сте нам изјавили и са представницима наше браће Црногораца, а коју сте утврдили и пошиљком ваше слике, коју нам је већ предао стари пријатељ Југословена Др. Братислав Черни.

Ова ће нам слика увек бити скупочена успомена на славне дане чешких соколова и њихових драгоцених словенских гостију. А у замену за исту, и као успомену на Ваше бављење у Краљевској мајци Прагу, — молим да примите моју слику, коју Вам шаљем с овим писмом.

Уверавам Вас да Ваше драгоцену пријатељство и сретан узајаман додир између белог града Београда и златног словенског Прага, код нас свију налази искрено одушевљење и праву вредност, с надом да ће и у будућности постојати и даље се развијати.

Вама Високопоштовани Господин Председнице
увек пријатељски одани
председник краљевско-главног града Прага
Др. Карло Грош.”

На ово последње писмо поштованог г. председника Прашке општине одговорено је следећим писмом, којим је и завршена ова кореспонденција поводом V. Чешко словенског свесоколског слета у Прагу.

15. децембра (по старом) 1907. год.
Београд.

Славном Председништву Савета
краљевске главне вароши Прага

Високопоштовани Господине Председниче,
Драги пријатељу!

Част ми је извести Вас да сам Ваше драго ми писмо од 17. децембра (по новом) 1907. године Бр. 3560, заједно са Вашом сликом с највећим задовољством примио и особито ми је мило што ће од сада и Ваша слика поред слике нашег заједничког пријатеља господина Хрибара, председника Љубљанске општине, красити кабинет председника Београдске општине.

Нека би дао Бог да се отпочне ближе упознавање српског народа са чешким и у будуће стално продужава и развија на корист словенске културне заједнице.

Овом приликом јављам Вам да је 18. новембра ове године (по старом) у Београду био избор нове општинске управе, пошто је досадањој, којој сам ја био на челу, истекао рок, и да је за председника општине изабран г. Велислав Вуловић, инжињер и досадашњи општински одборник, који је са мном такође био у Прагу приликом V. Чешког Свесоколског Слета, и да сам 21. новембра (по старом) предао председничку дужност новоме председнику.

Молим Вас, Високопоштовани Господине Председниче, да и овом приликом изволите примити уверење о искреном поштовању и пријатељству.

од оданог Вам
К. Д. Главинића,
професора Вел. Школе у пензији
бившег председника Београд. општине."

Поздравна реч г. Др. Шајнера, претседника савеза свих словенских Сокола приликом званичног пријема Чешких Сокола од стране Београдске општине пред зградом Универзитета на дан 24. VI. 1910. године.

— Дошли смо да поздравимо у име свих словенских соколских друштава српски народ и престоницу слободне српске Краљевине и да утврдимо са српским Сокоlima братски савез, који иде за зближењем и међусобним упознавањем свих словенских народа.

Дошли смо да бисмо се поклонили славној историји српској, која је пуна борбе за

слободу и која је распламтела срце наше младежи, услед славних бојних подвига српских за величину домовине!

Ми, Соколи, посветили смо се целом душом тој идеји борбе за народну величину, која тежи да од мекога и подајног Словена начини велики и славни народ, који би могао мирно поћи у борбу за народну величину!

С радошћу поздрављамо прве кораке Српског Соколства и уздамо се да ће у будућности Српски Соко широко раширити крила да буде учитељ младежи свога народа, те да она дисциплинована и организована, корача на челу свога народа и снама упоредо пође у велику будућност свих Словена!

Отпоздрав тадањег претседника Београда г. Главинића свесловенским соколима.

Добро нам дошли соколи!

Добро нам дошли браћо Чеси!

Добдо нам дошли, браћо Словенци!

Добро нам дошли, браћо Хрвати и Срби!

Добро нам дошли словенски соколи!

Престоница слободне српске Краљевине, пресећна је што данас може да дочека и поздраву браћу соколе крепкога чешкога народа, који представља један од најтврђих бедема на тврђави Словенства.

Гледајући данас пред собом физичку снагу чешког народа, коју представљају чешки соколи, ми потпуно појмимо зашто се онако циновски могла развити материална, умна и морална снага наше чешке браће. Појимајући и сами да су та велика и узвишена преимућства главни стубови народне самоодбране и напретка, ми вам се, Срби, не само дивимо, него сматрамо као своју најпречу народну дужност, да што одлучније идемо путем, који сте ви целом Словенству показали.

Браћу словеначке соколе поздрављамо са највећим дивљењем и признањем, јер су они оличење оне импозантне несавитљиве отпорне снаге малог братског нам словеначког народа, која на северу штити цело Јужно-Словенство. Наше дивљење словеначкој браћи у толико је веће што су они бројно и сувише мали према огромним таласима туђинске навале.

Нека су нам добро дошла хрватска и српска браћа соколи који данашњом својом појавом показују најбољи и најсигурнији пут

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.uniliv.rs

којим у будуће мора ићи наш раздробљени народ.

Бвала браћи соколима из Старе Србије и Македоније, што су се одважили на овако далеки пут, да би и они учествовали у овоме словенском соколском скупу.

Са жељом да из Београда и Србије понесете најпријатније успомене, молим Вас у име Београђана и у име целог српског народа Краљевине Србије, да при повратку својим кућама, однесете својим саплеменицима наше братске поздраве и жеље за напредак целокупног Словенства.

Поздравни говор г. Косте Главинића, тадањег председника Општине Београдске одржан на дан 25. VI. 1910. године на свечаном банкету, одржаном у част гостију Београда — представника Чехословачког, Хрватског и Словеначког Сокола.

Браћо соколи!

Срећан сам што могу овога вечера у име општине београдске да поздравим поред представника целога чешкога, словенског и српског соколства, још и представнике хрватских сокола, који су данас стигли у нашу средину.

Ево већ два дана, како ми београђани гледамо словенске соколе, и како се дивимо њиховој снази, вештини и организацији, тако да тих два дана за нас не значе само два дана уживања, него ће они имати много већи значај у словенској будућности.

И они, који су до јуче били сасвим хладни и немарни према соколској идеји, од данашњег дана, када су видели шта соколство значи за један народ, постаће најватренији приврженици соколске идеје и сви смо ми од јуче тврдо убеђени да нам развиће српског соколства мора бити једна од најпречих и највећих брига народних!

За овај срећан преокрет у нашим душама, ми смо захвални свој браћи соколима, који су вечерас овде заступљени.

Браћи Чесима смо захвални као првим учитељима и најстаријим носиоцима соколске идеје што су нам својом величанственом појавом показали врхунац соколске организације. Браћи Словенцима захвални смо што су нам својим светлим примером показали шта је у стању и од онако потлаченог и бројно малог народа да учини народна свест, оличена у њиховим дичним Соколима! Од наше најближе браће Хрвата видели смо колико су, захваљујући њином свесном труду, од нас далеко одмакли у јачању соколске идеје и томе се, као Срби радујемо, јер смо уверени да нас ништа не може јаче зближити, него дух соколства, који је тако сјајно оличен у нашим данашњим гостима. Браћо српски словени! С радошћу смо видели да соколска идеја као Соко и у најудаљенијим крајевима где станује наше племе, полако али поуздано све више диже главу, све више шири крила, тако, да ће, у то сам убеђен, ускоро цело Српство бити један велики соколски табор, а то ће бити најјача спона између нас и вас браћо соколи. Али не само то, — но ће упоредо с јачањем соколске организације ићи и међусобно познавање нас Словена и јачање словенске узајамности, а за све то припада највећа хвала вама, драги гости!

С тога дижем ову чашу у здравље чешких, словеначких, хрватских и српских соколова и кличем вам у име београдске општине:

На здар! Здраво! Живели!

Дубоко уверен о великом значају и неоспорној користи Соколства за све словенске народе, кличем, на завршетку ових редака, свима Соколима:

На здар! Здраво!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Б. Војиновић-Пеликан, сликар.

Три најмлађа браниоца Београда*

Београд, 27. Септембра 1915 (по старом).

Ноћ је прошла на миру; са наших положаја умотаних у таму лево и десно од Торлака посматрамо мртву силуету нашег несретног Београда. У мраку, неосветљен, надавајући знака од живота, ту испод наших ногу Београд је изгледао као стари витез који се борио, борио, али је морао пасти и сад је мртав! Ноћ тужна. У овој ноћи чудно пада киша, као да небо плаче, над једним узвишеним мртвацем који је пре неколико часова пустио свој последњи ропац...

Тако је Београд изгледао ноћас гледан са наших положаја; мртав и миран. Нигде светлости. Киша је погасила пожаре који су већ догоревали на дунавском кеју. Иако смо добили смену, ипак нисмо одлазили с положаја; хтели смо да се нагледамо нашег Београда макар и у тами, јер можда је то последња наша ноћ с драгим нам Београдом, а прва од оне друге таме робовања која се ево спуштала над њим. Збогом Београде! Почивај мирно у својој тами, јер сутра, сутра и за твоју децу настаје једна тама, неизвесност, бој за бојем, изгнанство, а затим потуцање по туђини...

Збогом Београде! Кад мине ова ноћ, сутра, ми ћемо ти с нашег положаја послати неколико плотуна; то ће бити наша почасна паљба над твојим гробом Београде! То ће бити плотун туге, али ће се из њега извити и усклик вере да ће Београд васкрснути, да он мора васкрснути!

Свиће. Свиће увелико, а јутро оловно и тешко пало по земљи и не диже се; небом се ваљају повесма тешких облака... На Великом Врачару већ се чују пушке. Аустријанци нападају целом дивизијом. Испод Дедиња, непрегледне масе Немаца; чекају. И отпоче ураган; прво опрезно и лагано, затим све брже и брже најтежи калибри почеше раздирати утробу Дедиња. Кад се пламен свеза

*) Одломак из дела необјављеног „Агонија Београда 1915.”

с ниским јесењим небом, и кад је врх Дедиња изгледао као врх високе планине који се не види из облака, полетеше над њим, сасвим ниско, немачки аероплани и њихови извиђачи злокобно управеше своје погледе на наше ровове.

— Још смо ту! Удрите даље...

И злоба тешке артиљерије удвостручи. Око подне Немци су тукли батеријским плотунима; по четири метка одједном све један до другог, и то из неколико група. Из Топчидерске реке њихова пешадија посматрала је врх Дедиња умотан димом и прашином и вребала. У подне, када на Дедињу није остао нераспадут ниједан камичак, Немци су се усудили да пођу на јуриш. И они су извршили један херојски јуриш, јуриш на водове који су већ били мртви...

Када је пало Дедиње непријатељ је тек тада почео да се креће слободније кроз варош. Намах се београдске улице напунише Немцима и Аустријанцима и отпоче насиље над незаштићеним женама и децом.

Крали су и отимали где су шта стигли; насред улице испрезали су ситне вочиће и теоце и одмах клали пред очима сопственика, или препродавали другима у суседној улици. Тако испрегнута кола остајала су на улици на милост и немилост оних који ће наићи, а сопственици, махом жене, враћали су се кући празних руку, а пуни уверења да су сада робље отимача.

После жена дошла су на ред и деца; исувише је познато какве су све грубе послове та изгладнела београдска деца радила својим злочинцима. Гонили су их на кулук пре него што су их излечили од рана које су им они задали. Откинули су им једну руку, али су се зато окомили на ону другу да она посвршава посао за обе!

Своје огорчење што са борбама још није завршено, изливали су над нејаком децом и немоћним старцима. Огорчење кажем, јер са борбама још није било свршено. Бео-

град је заиста пао, али је остао још Подвис, остало је Петлово Брдо, Бумбарово Брдо, Девојачки Гроб, Дучине и пуно нових Београда где су завојевачи имали да проспу још коју кап крви. У херојском коштацу на Бумбаровом Брду имали смо и заробљеника. Том приликом код заробљеног фелдвелбела Оскара Блума нађена је и једна фотографија. Кад сам угледао фотографију стегоше ми се песнице и скочио сам за гушу разбојнику који је стајао испред мене; само његов заробљенички положај, положај човека без одбране и немоћног, одвратио ме је да га не удавим. Гознавао сам три малишана који су везаних руку, на фотографији, стајали крај њега; гледао сам нетремице фотографију и већ, већ сам у оним малим очицама видео помућени поглед, поглед укочен, стаклен, какав се има кад се пред собом гледа пушчана цев у висини чела. Јер непријатељ се ничим бољем није могао одужити тој тројници београдских малишана за оно што су они учинили недељу дана раније. А ево шта су они учинили.

Око подне 25 Септембра кад је агонија Београда била већ на врхунцу, и кад је непријатељ почео да се пребацује чамцима, наређено ми је да се пробијем до Небојше куле и да примим једно непријатељско одељење које је било заробљено онако како је изашло из чамца. Заштићени насипом кланичне пруге лежали су заробљеници, док су наши борци, горе, по прузи, окрвављени и поцрнели одбијали брзом паљбом непријатељско надирање с воде. Сва позадина пруге била је под непријатељском ватром, и у тој ватри угледао сам приказ који ме је скаменио: у облацима прашине које су пушчани метци копали испод њихових ногу три малишана знојила су се око једног сандука пешачке муниције; вукли су га на пругу где су лежали борци. Дан раније, на кеју, видео сам где жене под кишом куршума износе из кућа тестије с водом и запајају војнике дуж пруге, али ме тај приказ није толико узнемирио. Овај приказ, где три детета учествују у првом борбеном реду натерао ми је сузе на очи. Не губећи ни тренутка, са још два заробљеника, отрчим до деце и дограбивши их заједно с муницијом довучем их у заклон. Згрануо сам се кад сам у једноме од њих угледао млађег брата једног мог друга из гимназије, а сада ђака-наредника у 10. пуку који је још од јуче непрестано у окршају. Још већа је моја згранутост била кад сам једноме од њих угледао руку у крвавим завојима који су се већ окорели.

— Па откад сте ви овде међу војницима?

— Од пре три дана; понели смо нашим батама преобуку и нешто за храну, па смо тако и остали. Јова и Света одмах су нашли своју браћу, а ја још не; али смо се договорили да

се не растајемо док и ја не нађем Синушу. А Јову је јуче ранио један Шваба; лепо смо га видели кад је нишанио из оног врбака с обале...

— Па што се нисте одмах вратили у варош? Зар вас није страх?

Три најмлађа браниоца Београда

— Није! Није! гракнуше сва тројица, и ућуташе. Ућутах и ја, јер у томе тренутку само на пет метара од нас сукну из земље један гејзир црнога дима, ситне земље, камења, поломљених пушака, а затим детонација и смрад шедита и сумпора... дечија уста беху згрчена, али су очи говориле: није! није!

— Није! одсече још једном један од ова три јунака; ја и Јова смо Соколци, а Лаза је „Душан Силни“!

На ово нисам имао шта да одговорим; и ја сам соколац, и његов брат ђак-наредник који је од јутрос у окршају ко зна на коме крају градског одсека, и он је соколац. И нехотице погледах преко дечијих глава у кров зграде Прве Београдске Гимназије који се одатле лепо видео. Сетих се свега; сетих се часова гимнастике; сетих се оног вежбања војничком пушком у гимназијском дворишту, маршева у колони двојних редова по узаним дорћолским улицама колико јуче... овим истим улицама где се сада крвавимо с непријатељем. Сетих се и нашег наставника гимнастике соколца Милутина Крњајића. Он је своје соколство пре месец дана запечатио крвљу: погинуо је као капетан на челу своје чете. И ми ћемо тако ако треба, помислих и окренух се деци.

— Ви ћете остати овде у заклону и нећете се маћи све док не видите да се наши војници повлаче с пруге, и ви онда с њима пођите у варош.

Ах, колико ли сам се преварио! Никада наши војници нису пошли с пруге; како су полегали у почетку борбе, нису више ни устали. Узалуд су малишани очекивали! Они на прузи, с образом на пушци, увек окренути непријатељу, боравили су свој последњи сан. Лагано крв из слепоочница, из чела, кли-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

зита је у нагарени магацин пушке, клизила кроз цев и излазила напоље. Никога више није било да се одупре непријатељу који се лагано и опрезно помаљао с оне стране пруге, из воде... а три мала београдска гимназијалца, три соколца још су били на својим местима крај сандука пуног пешачке муниције!

Цео тај догађај пређе ми испред очију док сам посматрао фотографију. А онда се окретох фелдвобелу:

— И шта сте урадили с децом кад сте их ухватили? питао сам фелдвобела.

— Kriegsgericht! знате, утврдило се да су додавали метке војницима.”

А Kriegsgericht у таквим приликама значило је: једна узана авлија, зид, гола сабља спуштена брзо, и плотун!

Ето, укратко, историје ових малих Београдских сокола! Њихова имена:

Душан Вујић, 14 година, син општинског деловође из Београда.

Светислав Ђорђевић, 14 година, син учитеља Ђорђевића из Београда.

Јован Станић, 12 година, син капетана Станића из Београда.

Сви ученици I. Београдске Гимназије...

* * *

Данас, после петнајест година, некаква авлија на Дорћолу скрива у себи три мала костура, троје деце са кланичне пруге из хиљаду деветсто петнајесте... После толико дуго времена њихова старија браћа која падоше негде на Кеју, на кланичној прузи, на Ади, код Небојше, код Вишњице, после толико дуго времена кажем, они ипак добише свој споменик. Захвалне генерације имаће где да спусте лоровенац. Али ви малолетни јунаци, ви га још немате! А ви сте гинули тих дана месеца Септембра 1915. Па-

дали сте као снопље по улицама Београда. Колико пута сам вас под кишом шрапнела гледао у црвеним соколским кошуљицама са соколовим пером за шајкачом: хтели сте и ви да будете униформисани као ваше „старије бате”. Па не само то, већ сте хтели и да гинете као ваше бате, и ви сте и гинули! Падали сте чим би крочили на врата вашег дворишта; падали сте и у самоме дворишту; убијали су вас и на спавању. Вас па и многе млађе од вас. За ово не треба много доказа: довољно је отићи на Ново Гробље и заћи од гроба до гроба. На малим скромним споменицима старим већ петнајест година чита се болна историја једне генерације која је била тек у зачетку. Написи су тужни и незаборавими. Ево једног:

+

Овде лежи наше мило дете

ЗОРАН

Рођен 16. маја 1911.

мучки убијено ноћу, на спавању,
од немачке гранате 25. Септембра
1915. год.

Болна рефлексја оних ноћи Београдске агоније када су гинуле и мајке с децом у наручју, и деца у наручју својих матера. Болна, утолико, болнија, што то већ иде у заборав. Да, ви вашег споменика немате. И где ће, питам се, ваши другови соколци који су ових дана слетели у Београд створен вашом крвљу, озидан вашим костима, где ће, питам, се спустити у знак пијетета триколорну траку Југословенску. Где? Вама се ни гробови незнају; вама се честито ни имена незнају, али поносите се тиме, јер прави су јунаци увек незнани.

Почивајте мирно најмлађи браниоци Београда!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Д-р Марија Илић — Агапов,

Сећање на најмлађе браниоце Београда

„Пролазе деца мученици у бескрајним редовима и бацају уморне погледе на нас, који смо остали крај друма да их прома-трамо.....”

Нушић.

„Лице с изразом из кога се види: енергија и самопоуздање, а у исто време и питомост и интелигенција — то је српски четник.”

Лукић.

У ове дане великог Југословенског Све-соколског Слета, међу стотинама и хиљадама гостију, који стижу у Београд, по свим ули-цама, шеталиштима, између масе света, која придаје граду посебно празничко распо-ложење и изглед, сусрећу се на сваком кораку у већим и мањим групама деца, омладина из свих крајева наше државе, они доминирају читавом градском сликом, као да је ово оп-шти, велики сусрет младости, која се саста-ла, да положи свој нови завет! Посматрајући их, како у брзом темпу одмичу београдским улицама, мисао се сама по себи враћа једној другој заносној младости, младићима, који су се овде скупљали пре више од једне деце-није, но не на велики свечани сусрет у сло-боди, већ на огромном делу одбране од не-пријатеља, на децу, која су погинула у борби за овај исти Београд! Регентов моменто, да нема светије дужности него што је одбрана своје државе, своје нације и вере, одбрана свог огњишта и својих старих и нејаких, није само схватио српски војник, који још није ни успео, да се одмори од балканског рата, већ је схватио и велики број и деце и омладине, која није презала од лажи кривотворења својих година, прекора, само да би стала у ред браниоца своје нације... И у њима је про-говорио онај дух предака, који је испунио странице историје толиким моментима најве-ћег херојства. Међу тим најмлађим београд-ским борцима нашла су се као и данас деца из целе државе, сва су била подједнако ве-лика, подједнако јуначка. Док су једна по-гинула под београдским зидовима, на бео-

Живојин Лукић — „Мали српски четник”.

градским улицама, дотле су други рањени пренешени у лазарете, ношени за војском у унутрашњост земље, да касније доживе ал-банско повлачење, страшну трагедију, која је изазвала дивљење целог света!

Кад промислимо колико је свето право на живот сваког човека, колико је нарочито свето право детета, да живи, да се развије, онда не можемо, а да се у оваквим данима народне славе, у данима, која су дала могућ-ност омладини целе државе, да се састане, а да се не сетимо све те бесмртне младе ге-

нерације, која је данашњој омладини оставила завет за наставак и довршење дела, за које су они умрли, поднели тешке патње повлачења и емигрантског, бескућничког живота! Уз историју ти млади јунаци улазе у обраду и у нашој књижевности и у уметности, те ће се преко њихових успомена деловати и на данашње духове, на идеолошку формацију омладине. Уметник је можда и једини у стању, да у целини схвати и прикаже ту младост, која и кад је умрла уистину не умире, јер је она „мисао свога доба; она мисао, која је за велико дело ослобођења поднела читаве планине страдања и пролила море крви; мисао, која бачена и у гроб, разбија песницом гробну плочу и васкресава.“ Француска је пепео свог великог детета јунака Вијале хтела пренети у Пантеон, свето чувајући његово име на страницама своје историје. Италија чува име свог Балиле, Аустрија спомен на дете, које је са слепим старцем револуционарне 1848. последње изашло, да по бечким улицама зове на устанак.

Ни најмлађи борци Београда неће остати заборављени. Зар би могао Београд неподићи споменик овој деци, својој узданици, народној зеници, која је погинула за његову слободу, његово одржање?! — Један од тих најмлађих београдских четника, Живорад Томашић, послужио је београдском вајару Лукићу за израду његове познате главе у бронзи „Мали српски четник“. Живорад је уметников братић. Кад је дете побегло у комите, сви су га корили, осим брата уметника, који је у овом дечијем акту видео нешто више: идеални полет одушевљења за отаџбином, и користећи се његовим интелигентним цртама покушао да у бронзи овековечи синтезу Српског Младог Четника: снагу, енергију, храброст и пожртвованост, као и: благод, питоност и интелигенцију. Никад нећу заборавити онај осећај дубоког пијетета помешан са интимном радости и поносом с којим је једна група омладинаца посматрала ово уметничко дело, које се налази међу уметничким објектима Општинског Београдског Музеја. Ту се јасно испојила она везе између генерација, то је она вечна, неумрла младост о којој је у великом родитељском болу за својим јединцем писао наш књижевник Бранислав Нушић, књижевник, који је, уз ретко осећајне Типикове ратне слике у причи „Дечица“, дао у књизи посвећеној сину толико језивих описа

из живота оне деце, која се с војском повлачила тражећи спаса у туђини. Немогуће је без највећег узбуђења слушати описе ратних догађаја из уста деце, која су учествовала у борби за Београд и поднела све касније патње! Но низ слика, што их даје Нушић у својој књизи: „Трагедија једног народа — 1915“, толико снажно узбуђује, да индивидуални случајеви, па макар нам стајали и најближе — бледе и исчезavaju! То су слике у историји незапамћеног повлачења 40.000 гладне деце, која су поведена у збег, да их непријатељ не би зграбио, повлачење деце, која су у следећој години морала бити регрути, деца од 16—18 године . . . . Ова огромна дечија војска стигла је касније на свом путу у Албанију и ту услед страшне забране талијанске владе да продужи пут за Валону, скоро сва помрла од глади и изморености. Та су деца ишла у дугој каравани, двоје по двоје.“ Пролазе деца у бескрајним редовима и бацају уморне погледе на нас који смо остали крај друма да их проматрамо. Ко је од нас тад слутио, да је то последњи поглед на смрт осуђењих . . . .“ Од зиме, глади, изнурености умрло је у албанским кланцима 36.000 деце једне мале земље, која није ушла у рат да напада већ да се брани. У ове дане великог омладинског састанка, кад гледамо децу из целе наше државе, били их могли заборавити, можемо ли не пожелити, да данашња осладина узимајући пример од ових најмлађих јунака и патника не изврши свој задатак народног подизања, просвећивања, челичења свог сопственог карактера, култивисања свог сопственог духа?! — Сада је немогуће не ситити се 1919. год., кад су после рата и уједињења први београдски матуранти стигли у Загреб, где их је дочекала загребачка универзитетска омладина. Дочекала их је са пјететом и са штовањем. У старом загребачком семенишном парку измењивала је ова омладина прве своје заједничке мисли. У Београду тражи омладина велики споменик његових дивних, најмлађих браниоца, који ће као синтеза, симбол младости, њезиног идеализма, пожртвованости бити место око кога ће се она скупљати, које ће их везати везом неумрлог сећања. Његово је место на старој београдској тврђави за коју је Француз Ривуар, борац и песник, који је схватио Београд, говорио, да је она најдивнији израз свог херојског народа!

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Проф. Атанасије П. Поповић,

Београдска Општина и Соколство

По жељи мога дугогодишњег врлог пријатеља, одушевљеног и неуморног трудбеника на витешком пољу, брат-Милоша П. Радојловића, инжињера и одборника Општине Београдске, врло радо лаћам се пера, те да приликом овогодишњег свесоколског слета у нашој дивној престоници Београду, свесрдно поздравим браћу Соколе и Соколице и да им, као стари поборник узвишене витешке идеје Соколства, пожелим срећан и истрајан рад ради добра наше Велике Отаџбине.

Цар, пророк и псалмопевац Давид у своје заносном одушевљењу кличе: „Зар има што боље и дивније, него кад сва браћа живе заједно?!“ Соколи свеколикога нашег народа, ваистину били су вазда свесни народне заједнице. И само та свесност била је моћни подстрекач да Соколи из свих крајева ослобођене Отаџбине, првих дана наше слободе, први похитају на велики збор и као прави соколи слете у нашу „Атину“ — Нови Сад и ту свечано објаве свему свету наше јединство, заветујући се да га чувају и за њега гину.

Овогодишњи велики свесоколски слет величанствен је доказ десетогодишњег истрајног и плодног рада соколског на јачању народне заједнице и спасоносне слоге која је најјача залога срећне будућности нашег свеколиког народа.

Браћо Соколи и сестре Соколице!

Поздрављајући вас приликом овогодишњег свесоколског слета у нашој дивној Престоници Београду, осећање витешке дужности неминовно ми налаже, да истакнем велике заслуге Београдске општине и свега престоничког грађанства, чија су врата вазда била широм отворена, када год је требало затражити ма какву помоћ ради постизања узвишеног соколског смера. И представни-

штво Београдске Општине и свеколики грађани и грађанке одушевљено су помагали Соколство, знајући, да тиме помажу свој мили подмладак да буде здрав, чио, крепак и моћан за остварење великог и светог дела — чување златне слободе и остварење свенародног јединства, које смо постигли. Куда год се данас крене по Београду и његовој околини, свуда ће се наићи на вежбалишта, игралишта, забавишта, у којима се роји омладина, крепи здравље и јача мишице да, када затреба, буде „кадра стићи и утећи и на страшном месту постајати“, како се то у народној песми каже. Сва ова игралишта, ти храмови снаге омладине, све је то дар Општине Београдске.

Београде! Нека ти је вечита хвала на челичењу и бодрењу свога милог подмлатка, који ти се савесно одужио у страшним ратовима, лијући своју драгоцену крв у борби са непријатељима на све стране па и по твојим улицама. Буди поносан данас, као што си вазда био.

Познајући велику, светлу и свету улогу Соколства у нашем свеколиком, ценом великих жртава, срећно уједињеном народу, осмељавам се, речима Спаситељевим, казаним Његовим светим ученицима, и ја вама рећи:

„Ви сте со земљи; ако со обљутави, чим ће се осолити? Она већ неће бити ни за што, осим да се проспе на поље и да је људи погазе. Ви сте видјели свијету; не може се град сакрити кад на гори стоји. Нити се ужиже свијећа и меће под суд него на свијетњак, те свијетли свима који су у кући. Тако да се свијетли ваше видјело пред људима, да виде ваша добра дјела“.

Витешко вам поздравље: Здраво, здраво, здраво! браћо Соколи и сестре Соколице Словенске!

Уметничка хроника Београда

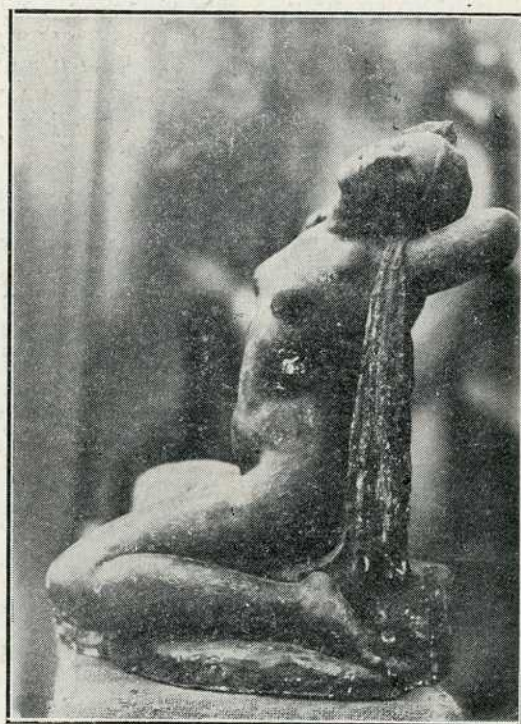
Васа Поморишац, академски сликар

II. Пролетња Изложба Југославенских уметника у Уметничком Павиљону

Интересујући се за нашу уметност, председник Београдске Општине, проф. Милан Нешић посетио је II. Пролетњу Изложбу сликарских и вајарских радова југославенских уметника. На овој су изложби за Општински Музеј откупљени радови следећих уметника: Бецића, Ружичке, Е. Томашевића, Мујачића, Мир. Краљевића, Трешпе, Кумана, Глумца, Д. Кокотовића, В. Кирина, М. Крена, А. Кумрића, М. Јаме, А. Зупанца, Ф. Зупана, Т. Краља, М. Шербана, Л. Личенски, И. Радовића, А. Хутера, З. Секулића, Ж. Настасијевића, М. Тартаља, В. Станојевића, М. Чађевића, Миодрага Петровића. Специјална је пажња указана уметницима-гостима, а за тим су у првом реду узети у обзир они домаћи уметници, који нису заступљени у колекцији Општинског Музеја. Састав листе за откуп радова с ове изложбе био је поверен нашим уметницима: г. г. професору Бранку Поповићу, сликару Васи Поморишцу и скулптору Гер. Палавичинију.

Наша престоница сваким даном добива, све више и више, изглед велике и модерне вароши. Порастом наше државе уједињењем, порасла је и потреба за једну престоницу (и то са свим њеним: културним, финансијским, санитарним и другим атрибутима), која би нас достојно репрезентовала пред странцима. Пред којима би се ми могли афирмисати као народ, који, не само да има услова за једну културну експанзију; за један израз који ће да принесе своју лепту на олтар мира, на олтар рада и напретка, — него и као народ са могућностима да овим условима да остварење у најближој будућности.

Једна грана духовне делатности у нас, ликовна уметност, истурила се у свом надирању и стрши мимо своје сестре, иако се није са њом много рачунало и, сразмерно њеној снази и развојном ступњу, мало јој се пажње поклања и данас.

Стојановић Сретен — „После купања”.

Београд као центар ликовног живота једва да броји три-четири десетина година. Наша уметничка традиција не засиже дубоко у нашу свест и тешко је очекивати, да се за оволико мален број година, естетски ниво наше средине успне на степен који би зрачио живототворном снагом и давао полета духовном стварању.

Но у колико је средина равнодушнија у толико би позвани морали обраћати више пажње овом питању. У интересу је, не само позитивне духовне користи коју доноси ликовна уметност, него и у интересу наше афир-

мације пред другим народима, а нарочито пред културним форумом запада, где се још са прилично скепсе гледа на овај — недовољно познати — „буцак“ у Европи, — да се поради на развоју овог духовног блага.

Наша народна поезија, наша народна мелодија, наш народни вез и најзад наша средњевековна ликовна и неимарска уметност, треба да нам буду залога, источник вере у сјајне могућности: за један виши, светлији; један чист и расан израз, који ће светла лица стати међу прваке културних вредности у свету.

*

Уметници са II. Ју гославенске изложбе.

Друга Пролетња Изложба Југославенских Уметника је несумњиво боља од прве већ и по томе што на њој учествују најјача имена у нашој ликовној, ма да по вредности изложених дела постоји, у сразмери са именима и снагама заступљеним на овој изложби.

Постоји очигледна разлика у погледима на уметност између сва три наша центра, иако је већина уметника ученик, односно поклоник уметничке метрополе на западу. Она зрачи кроз већину слика на изложби. Ако данак није плаћен у духу последњих новина, онда је у виду импресионизма. И тако кроз ове изразе — скоро несметана — влада супремација Париза.

Док је Београд (добра већина) у знаку палетске и техничке разбарушености, романтичарске ширине и неког намерног хтења и тражења индивидуалног, — дотле је Загреб, срећеношћу свога колоритског и техничког

израза, заузео став, свестан: онога што хоће и вредности остварења онога што може. Љубљана, у колико је заступљена, у знаку је: чисто графичког решавања код млађих и импресионизма код старијих, (који је код њих дошао — после Француза — до најбољих резултата).

Влад. Бецић иступа са неколико радова од којих се издваја — уједначеношћу тона „Акт“ и Вандајковски постављен портрет ловца. „Рибе“ су му сликарски најчистије и, по решавању форми и тонској прочишћености, најпозитивније платно које је изложио. Уметник, који са изванредном лакоћом са-

влађује и најкомпликованије техничке проблеме, он понекад пренебрегава пуноћу форме и складност колорита.

Мујаџић је изашао са радовима који ни уколико не претстављају стварну вредност овог талентованог уметника. Једино његов цртеж „Жетелице“ с правом носе потпис свога мајстора.

Ружичка, у водама примитивистичког расположења, делује убедљиво својим, иако недовољно још пречишћеном, концепцијом. „Сељанка“, својим срамежљивим колоритом и „Станица аутобуса“ својом топлом разузуреношћу, зраче једним интимним и непосредним расположењем. — **Кљаковић** има, у својој врло успелој композицији, монументални акценат. Његове форме, крај свих прекорачења, носе својом продубљеношћу и топлином обраде, — израз снаге и — несретане свагда — љубави према делу и његовом остварењу. — **Ст. Јовановић**, како прошле

УНИВЕРЗИТЕТСКА

БИБЛИОТЕКА

Палавичини Пера — „Портре г-ђе Кестер“

Пролетње Изложбе тако и овога пута, солидношћу свога знања и топлином свога — битно сликарског — темперамента, видно место заузима на загребачкој страни ове изложбе. Његова слика „Гина“ спроведена у једном сиво-плавом, молском расположењу, милује око својом мелодичношћу колорита. — **Ју-нек** је изложио један портре, схваћен површински и сведен на најосновније колористичке елементе, давши му једну благу реминисценцију на великог немачког мајстора XVI века Ханса Холбајна.

Тоне Краљ, у портрету своје жене, схваћеном и спроведеном чисто графички, дао је једну интимну и свежу ноту кактусом у левом углу слике. — **Мат. Јана** својим проосећаним пејсажима, пуним неке сете, можда носталгије, за билим временима импресионистичке епохе; експресивни и у исти мах суптилни.

Фран Зупан и **Аница Зупанец** претставници су љубљанске ликовне.

Зора Петровић, има, у свом портрету „Фигури“, линије са примесом монументалног. Кад би ова уметница, од несумњивог талента, прочистила палету и престала замењивати темпераменат, — техничком аљкавошћу, звучније и истинскије би се истакли квалитети, који се негде под покривачем

„широког схватања“ грче у немогућности да дођу до израза. — **Р. Зурунић**, има нечег пре-рафаелитски чедног у својој концепцији слике и ако је спроводи у тежњи за савремен израз. — **Бијелић** се разузорио у својој визуелности на три огромна платна. Његов „Пејсаж“ претставља несумњиво, нешто као максимум онога што је овај истакнути наш уметник дао на досадањем свом развојном путу. Портрет даме му је разбарушен: и тонски и по својим вредностима у облицима. — Пријатна, нажалост помало манирисана и немирна палета **Андрејевић-Куна**, чини једну позитивнију ноту у групи којој припада, и кад се једном ослободи, светлих, бљештећих мрља (које сликарски ништа не значе) од њега се могу очекивати дела од трајније вредности. — **Радовић** се постепено издваја из колоритске сировости и улази својим „Пејсажем“ и „Тркама“ у ред дискретних колориста са индивидуалним вредностима. Радовић гледа на свет детињом радозналешћу и изражава се кроз мелодичност зрелог темперамента, непосредно и широко, као равница са које нам је дошао. — **Таргаља** је у свом „Ентеријеру“ понова посведочио снагу ретке суптилности у тонском постављању слике. Тананост његових колористичких мрља следи једно бојажљиво назначаване форми, као да се боји да ће здрава и чврста форма нарушити меланхоличну драж бледо-плавих, зеленкастих, угашено руменкастих и црвенкастих, бојених површина. — **Бор. Стевановић** са својом сликом „Из предграђа Бео-

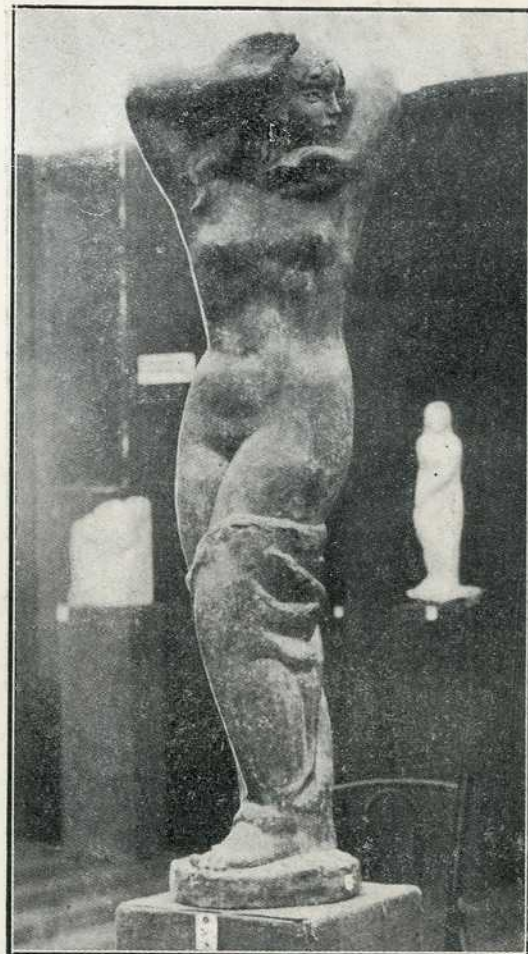
Бецић Владимир — „Ловац“

WWW.UNILIB.
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

града", истурио се узлетом; испречио се зрачењем свога фосфорисаног нерва. Засићен натуралистичким акцентом, па ипак топао са своје лиричности која проткива овај тако сиромашан мотив, а тако богато платно својим казивањем; распеваношћу свога сликарског мелоса, здравог и расног.

Ж. Настасијевић је увек до дна доследан себи. И та снага доследности бије својим изистинским, стваралачким нагоном; једном чудном мелодичношћу са исконских даљи. Нешто упорно, позитивно и сржљиво говори са његових слика, зрелином негде чудних је-сењих поподнева. — **Здравко Секулић**, дао је у својој малој „Композицији” струјање тихе радости истинског стварања. — **Н. Бешевић** се прочистио и у свом „Натирморту” дао једно успело, зрело дело. Пејсаж „Земун” одише свежином и непосредношћу. — **В. Станојевић** је изложио добро цртану и одлично компоновану слику „Тоалета”. Нежно моделована далеко се истурила пред остала два рада овога уметника. — **М. Голубовић**, има успео пејсаж са Пашиног брда, свеж и проосећан. **М. Петровић** је у своје пејсажу „Београд” унео колористичку чистоту и свежину импресионистичке палете. Ово је можда једно од најуспелијих дела

Кршинић Франо — „Буђење”

овога уметника. Од млађих се истичу својим осећајем тона: **Б. Стојадиновић** и **Ђ. Поповић**.

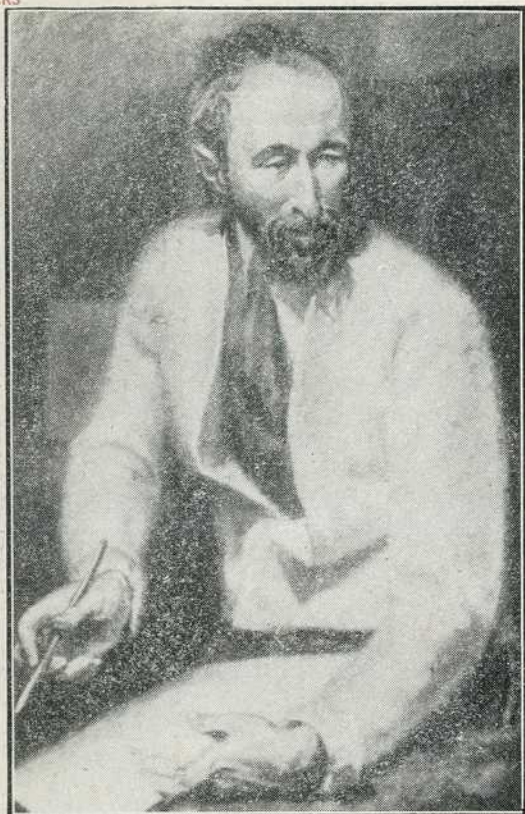
Вајарство, на челу са Мештровићем, носи израз снаге и мирноће и израз међусобне повезаности у далеко већој мери него сликарство. Изгледа да је вајарство нашло свој прави пут и на здравој земљи гради свој храм. Зар треба нешто рећи о Мештровићу? — Како широко захвата дух овога уметника, како дубоко — црпећи негде са извора тајновитих силу, која — невидљива — навире кроз потсвест у тежњи да се отелотвори, да, кроз уметнички израз, кроз један нама појмљиви облик, — каже песму о Богу, каже самог Њега... Разумјејте јазичи и покорјајте-сја!... — **Кршинић**, свеж и умиљат, обезоружава и најокорелијег скептика. Зар његова бронза „Буђење”, не зрачи топлином младости, топлином егзалтације и заљубљености у дело, у стварање. Зар нежно моделована

Трепше — „Девојка са врчем”

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Кризман Томислав — „Аутопортре“

фигура „Чешљање“ не казује о екстази којом су обдарени само изабрани. — **Августинчић** је нервнији, можда негде тананији, али је још у тражењу, неодлучан за једну трај-

нију линију, помоћу које се једино и могу стварати дела од веће вредности. Директно и строго клеше **Долинар** у камен своју визију, неподајући се ни за тренут осећајности или примамљивој мекоћи и заводљивим дрхтајима пути зреле женскости модела. — **Јун** је изложио успелу фигуру у дрвету, а **Кердић** сем неких успешних медаљона и изразиту бронзу „Св. Себастијан“.

Од београдских вајара једини **Палавичини**, чија дела: нежно моделисање и префињена у линији „Дијана“ и портре „Г-ђе Кестер“, — чине част београдском вајарству. Портре бисте Г-ђе Кестер неуступа, по својим пластичким квалитетима и по мирноћи т. ј. монументалности израза, — ниједном портрету на изложби.

Графика бележи више имена од којих је вредно поменути она која су непозната нашој средини: **Томашевић** се истиче својим акварелисаним цртежом „Татари“. — **С. Глумац** има замаха и ширине у својим литографијама. — **Ант. Куман**, својим акварелом „Из приморја“ афирмише се међу најбоље. — **Милица Чађевић** износила је само један акварел, али у толико префињен и пречишћен, да ништа не губи својом самоћом. — **Марјан Трепше** има два зрела акварела, сочна и конструктивна. Истићу се још: **Анка Кризманић**, **Милан Крен**, **Свет. Страла** и **Балаж**.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
А

FELJTON

Maurice Rivoire

Le Belgrade des Temps Nouveaux

„Opštinske Novine“ donele su u svojoj 14. svesci prikaz poetičnog napisa o Beogradu, koji je napisao veliki prijatelj srpskog naroda i Beograda Maurice Rivoire. — Ovom prilikom donosimo nekoliko fragmenata istog napisa u kojim se ogleda sva ljubav i razumevanje, kojim je ovaj Francuz, koji se borio rame uz rame sa srpskim vojnikom, prikazao Beograd u svojoj konferenciji održanoj na Beogradskom Univerzitetu 1928. god.

„Parce que j'ai eu la fierté d'être le frère d'armes de vos héroïques Soldats, et parce que j'éprouve pour votre beau Pays l'attachement le plus sincère, il m'a été demandé de causer avec vous ce soir.

C'est un honneur immérité pour lequel j'exprime ma gratitude la plus confuse.

Messieurs les Membres du Comité de la Croix-Rouge, pour répondre à vos mains si aimablement tendues en accueil je n'ai qu'une pauvreté et seulement petite main: encore ne sait-elle faire que... gauchement les choses! L'autre est restée quelque part là-bas sur les pentes du Kajmakalan. Laissez — moi, toutefois, y voir un privilège puisque la Serbie, comme une Mère, a voulu me prendre par la main.

On a plaisir à entendre parler de ce que l'on aime. Belgradoises, Belgrado s, vous chérissez à juste titre votre Capitale. C'est Elle que nous évoquerons ce soir, au moins sous quelques uns de ses aspects. Ensemble nous la saourerons. Puis, la contemplant, émus, prestigieusement haussée sur l'horizon du Monde, nous en saluerons la merveilleuse Apo théose.

Les temps marchent! Vers quel devenir? nul ne le sait. Belgrade, pris-dans ce galop, s'est mis à la cadence.

Il eut jadis ses pélerins du coeur. La bucolique petite cité leur offrait l'accueil de sa poésie, de son peuple, de son âme: peuple, âme et poésie lus à livre ouvert. Il a maintenant ses voyageurs d'affaires, et le livre, réflexe de défense, s'est à demi fermé. Ses hôtes d'autrefois ne le reconnaissent plus. Telle est la loi du progrès.

Le Belgrade d'hier était émaillé de menues maisons familiales, à la mesure de ses goûts et

de ses ambitions, modestes les uns et les autres. Il y en eut au lendemain de la grande victoire, une telle hécatombe, et les vastes immeubles surgissaient si vite sur leurs débris que le large halo de poussière faisait songer à quelque magie cinématographique. Ces étages qui montent, montent, est-ce pour être à la taille de rêves nouveaux et grandioses?

Belgrade, tout Belgrade, fut mis en chantier. Le spectacle frappe, saisit, émerveille! Le visiteur ne sait ce qu'il doit le plus admirer, de la splendide leçon d'énergie, d'audace, de foi, ou de la vision sans cess renouvelée de la capitale-chrysalide.

Par milliers les constructions coûteuses s'édifient, équipées à la moderne. En hâte se recrute une armée de travailleurs, où des tziganes en haillons se mêlent à des colonels russes. Des chargements de radiateurs sont trainés par des buffles, ou des boeufs, aux cornes démesurées: „gloria frontis!“ dit Tacite. Arrivées à distorsion ces sages bêtes s'accroupissent pour des heures, leurs grands yeux, miclos, indifférent avec obstination: le beau tableau pour une palette d'artiste!

La poésie, d'ailleurs, elle est intense. Le soir, quand le firmament se dévêt de sa mante grise et se poudre d'or, des voix montent, harmonieuses, derrière les paravents de briques. Un groupe de quatre ou cinq compagnons, dont le fruste coeur est au LA, s'assoient près d'une ambrasur et chantent. S'est à la fois grave et touchant.

La poésie, partout elle s'offre! au coeur même de la ville! témoin le curieux carrefour de „Térazié“, ce joli nom, léger aux lèvres et qui finit en bruit d'abeilles ou de cigales. Très caractéristique, il garde à la ville une physionomie unique. De vétustes maisons à encorbellement voisinent avec d'imposants immeubles très modernes. Des chariots, ajustés avec l'insouciance la plus parfaite des lois de la pesanteur et de la mécanique, et dont l'axe déconcertant réaliserait la quadrature du cercle, se heurtent, d'aventure, à de superbes six cylindres,

dernier cri de la technique: Belgrade en fourmille! Voyez monter de la Balkanska des filles de payannes en route pour le marché. Jeunes, mûres ou vieilles, elles manifestent un sens à elles, et meritoirement tenace, de la coquetterie féminine: gilet de cuir, jupes multicolores, retroussées par devant et laissant admirer une lingerie, robuste, brodée en couleurs; aux pieds, protégés par d'épaisses chaussettes de laine, d'amples sandales tressées. — Des Bosniaques a u fez timide s'attablent à Moskva. — D' un groupe de passants se détachent des Tziganes bronzés, aux prunelles noires, romantiques manieurs d'archet. — De longs Albanais, coiffés d'une petite calotte blanche, débouchent d'Alexandrova.

Le corso

Coquet, parfümé, fleuri, le Corso est le rendez-vous de la jeunesse belgradoise aux heures où le plaisir de vivre se fait le plus doucement voluptueux. Quelle aimable et riieuse avant-garde! Elle est la parure du Belgrade des temps nouveaux. A frôler cette hardie joliesse, on sent qu'il y a quelque chose de changé. Cet épanouissement heureux des visages, cette aisance mutine de l'attitude, ce soin, toujours divers, de ne vouloir que de la beauté, c'est la plus éloquente manifestation de Vis, de Vie intense, de Vie qui s'affirme, de Vie qui par son affirmation même, réduit à néant, exclue toutes les forces adverses. La jeunesse, c'est la monnaie-or par excellence, avec de privilège, précieux s'il en est, de transformer tout ce qu'elle touche.

Ardente jeunesse de Belgrade, de ton aimé Pays en renouveau tu t'es fait l'étendart. Si tu te montres sans cesse désireuse de plaire, d'être en tout à l'avant, ainsi que d'intrépides petits mouses peu soucieux des graves réflexions des marins „vieille école“, s'est que tu as le sentiment intime que tu décuples, par ton fait même, le patrimoine de tes Anciens, c'est que, muée en drapeau national, tu le veux de plus en plus éblouissant. Tu t'es senti l'ambition et la force de faire, de la marche au progrès où s'enfièvre l'après guerre, un envol triomphant. Les trésors d'énergie accumulés dans ta Race ont trouvé leur emploi. Les farouches héros

de tes „Pesmés“ séduits, gagnés, se surprendraient à t'applaudir. L'on n'a pas trouvé de levier plus efficace, que la confiance en soi. La foi en son étoile, c'a été le secret de toutes les réussites, de toutes les victoires. Juchée sur ton pavois, tu te garderas la tête assez froide pour ne pas avoir le vertige, et le coeur assez riche pour ne pas fausser ton symbole et rester prêts à le traduire en réalités de salut.

Nuits de Belgrade

Nuits de Belgrade, vous ensorcelleriez de votre rêverie dolente l'âme la plus rêtive a la poésie. Aujourd'hui comme hier dans la petite cité bucolique comme dans la Capitale néo-moderne de maintenant, la nuit chante. Elle est la grande charmeuse. Son ciel est d'une luminosité si tendre, si carasante, qu'elle semble envelopper, baigner êtres et choses de sa clarté amoureuse. Tout s'estompe, tout prend allure d'irréel. Il n'y a plus d'âge. L'on vit un conte peuplé de personnages étranges qui ne sauraient se situer ni dans l'espace ni dans le temps. Magicienne sans égale, la nuit se joue des lignes, des dimensions, des silhouettes. C'est une transposition fantastique où rien ne se reconnaît plus et qui, loin de troubler, apaise et sourit.

La nuit chante.

Les tziganes en sont les fidèles. Ah! les braves gens que ces patients troubadour de la joie populaire! Des nuits entières, ils créent, par une sorte d'harmonie instinctive de leurs archets in'assables.

Dès que l'ombre descend sur la Capitale, les „cafanas“ psalmodient: oui, certes, les chants serbes sont presque des prières. Ecoutez ces choeurs. Une vieille chanson nationale redit sa légende. La voix qui domine est souvent celle d'un adolescent. Les hommes répliquent au leit-motiv. Comment ces échos ne pourraient-ils pas se tapir dans les murs trop neufs des maisons voisines! aucun Belgradois, fût-il snob entre les snobs, ne les trouvera importuns. Et c'est toute l'âme de la Race qui se défend!

Nuits de Belgrade, vous êtes les gariédnnes de la Cité.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

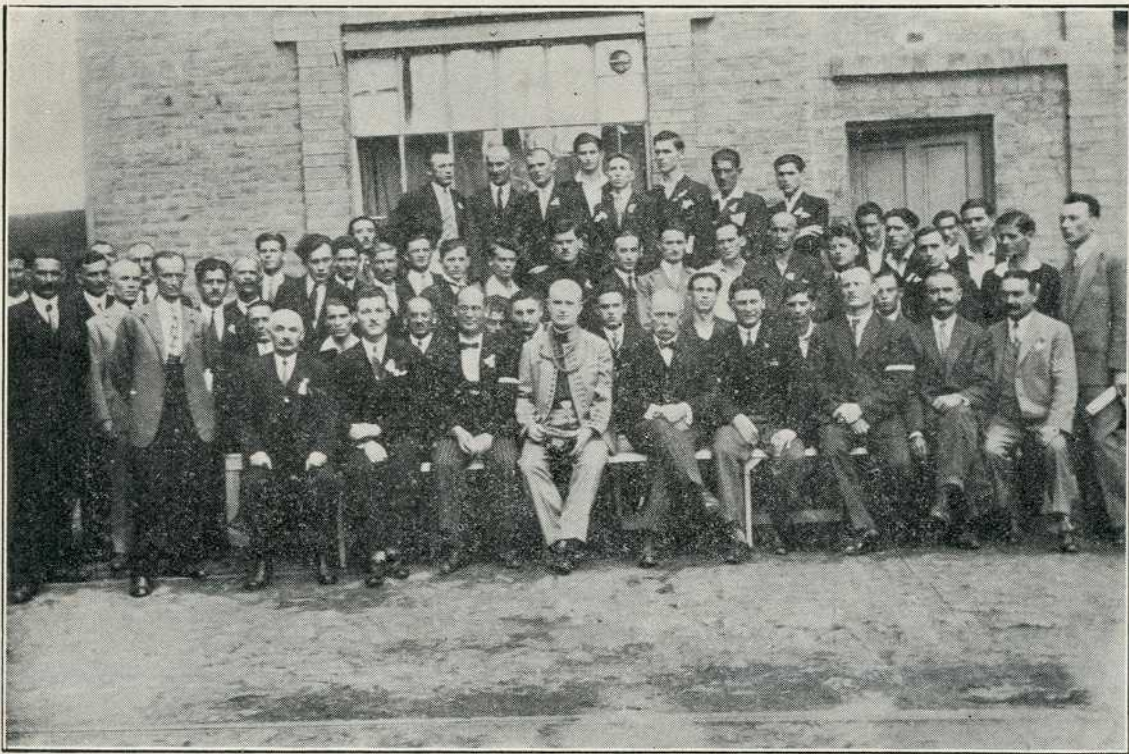
WWW.UNILIB.RS

Друштвена хроника

Слава Певачког друштва радника електричне централе »Никола Тесла«

Са славе Певачког друштва радника Електр. Централe »Николе Тесле«

На први дан Духова, прославило је певачко друштво радника Електричне Централe »Никола Тесла«, своју славу, у просторијама лагерерске радионице — Депо, који је за тај дан био украшен цвећем, зеленилом и сликама Њихових Величанстава Краља и Краљице. —

Хор певачког друштва »Никола Тесла« састављен је од занатлија, саобраћајаца, електричара, монтера и осталог радништва Електричне Централe и броји преко 50 чланова — певача.

Славу су удостојили својом високом посетом:

Лични изасланик Њ. В. Краља, пуковник г. Душан Крстић, потпредседник Београдске Општине г. Никола Крстић, одборник Београдске Општине г. Јован Мисирлић, Директор г. Бора Поповић, начелник буџет. одел. Министарства Финансија г. Милорад Тошић са госпођом, изасланици Министарства Прo свете, Трговине и Индустирије, изасланик Команданта Града Београда, дворски архитект г. Драг. Тадић са госпођом, госпођа удова поч. министра г. Драшковића, многи претставници певачких и соколских друштава и већи број грађанства са својим фамилијама.

Прво је извршено водоосвећење и сече-

ње колача, па је затим одржан помен умрлим члановима и добротворима друштва. Затим је претседник друштва г. Јов. Максимовић једним лепим говором поздравио госте, захваливши им се на пажњи и посети коју су учинили овом певачком друштву и радништву Електричне Централне.

Обративши се нарочито изасланику Њ. В. Краља, г. Претседник Максимовић га је умолио да изрази најдубљу захвалност и одушевљење радничког певачког друштва Електричне Централне, што су удостојени прет високом пажњом свога Краља.

По завршеном говору изведен је концертни део хора и тамбурашког збора певач-

ког друштва „Никола Тесла”, који је под руководством свога вредног и неуморног хороваће г. Анђелића добио велике и заслужене аплаузе и признање.

По завршетку свечаности, гостима и члановима — певачима друштва „Никола Тесла” приређена је скромна закуска, којом је приликом пало неколико одушевљених здравица и поклича Њ. В. Краљу.

У пријатној песми и весељу гости и чланови су остали до 4 часа по подне када су сви отишли на Соколски Слет.

Домаћин славе био је секретар друштва: инжињер Електричне Централне Александар Дојчиновић шеф саобраћаја О. Г. Б.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СЛУЖБЕНИ ДЕО:**ЗАПИСНИК**

XI Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 8. маја 1930. г. у 6 ч. по подне

Председавао Потпретседник г. Д-р Милослав Стојадиновић.

Деловођа, г. Божидар Павловић.

Потпретседник г. Војислав Заћина.

Од одборника били су г.г.: Мих. Л. Ђурић, Ђ. Бајаловић, Дим. Станчуловић, Јов. Дравић, Негослав Илић, М. М. Стојановић, Д-р М. Недељковић, Р. Живковић, Д-р Лазар Генчић, Петар М. Гребенац, Милош П. Радојловић, инж. М. М. Сокић, Алберт Фирт, Д-р Стреш. Љ. Милетић, Триф. Јовановић, Драг. Милошевић, Д-р Д. Аранђеловић, Д-р Љ. Стојановић, Ник. Ђорђевић, Д-р А. Леко, Јоца Поповић, Ст. К. Трпковић, Бранко Поповић, инж. Јов. Мисирлић и К. Гиноввић.

1.

Пошто у заказано време није био присутан довољан број одборника, то је у очекивању доласка довољног броја, да би се могло приступити раду, одржана конференција, па је у 7 часова у вече седница отворена.

Записник прошле седнице није прочитан, зато што још није стигло одобрење истог од стране надзорне власти.

2.

Деловођа одбора саопштава да су се извинили г.г. одборници: Милован Матић, Светозар Гођевац и Д-р Мића Анић.

Одборник г. Милић Сокић моли одбор да извини његове изостанке за последња четири месеца, пошто је болешћу и лечењем био спречен да долази на седнице. Одбор прима ово оправдање изостанака.

3.

Код тачке: „Закуп зграде за XIII квартал“, после објашњења Потпретседника г. Заћине Одбор је на предлог Суда О.Бр. 9058 (против П. Гребенац и Д-р С. Милетић)

РЕШИО:

Да се за потребе новооснованог XIII полицијског кварта узме у пазакуп зграда у ул. Престолонаследника Петра бр. 2. на Дедињу од закупца Д-р Милана Ореља, за суму од 4.500.— дин. месечно. Овај пазакуп важиће од 1. маја 1930. до 1. маја 1933. год. Са закупцем Д-р М. Орељом закључити уговор.

4.

По предлогу Суда О.Бр. 9017 Одбор је

РЕШИО:

Да се на место бив. одборника г.г. Васе Лазаревића, Ранисава Аврамовића и Душана

Милићевића, одреде за чланове регрутне комисије одборници г.г. Ставра Трпковић, Никола Ђорђевић и Јоца Поповић, поред осталих одборника одређених одлуком одбора од 10. маја 1929. год.

5.

На предлог Суда О.Бр. 10171 Одбор је

РЕШИО:

Да се рачун фирме „Трефилери Ламиноар ди Хавр“ за 8.000 метара тролне бакарне жице, који износе 161.880.— динара може исплатити у доларима, пошто је фирма у својој понуди тражила исплату у доларима.

6.

На предлог Суда О.Бр. 8915 Одбор је

РЕШИО:

Да се Зорица Михаиловић, кћи Милице и пок. Косте Михаиловића, бив. општинског служитеља, пошаље о трошку Општине Београдске у Завод за васпитање глуво-немих девојчица (Јагодина) и да Општина плаћа за њено издржавање по 300.— динара месечно, за одело и обућу да се плаћа по рачуну самог завода.

Ово решење доставити Министарству социјалне политике.

7.

На предлог Суда О.Бр. 8288 Одбор је

РЕШИО:

Да се Марији Езановић из Београда одреди стална месечна помоћ од 500.— динара почев од 1. маја 1930. год., јер су њени храниоци браћа Крајиновићи погинули у рату, а престала јој је и помоћ у 450.— динара коју је примала од Претседништва бив. Народне Скупштине. Овај издатак има пасти на терет редовних партија и позиција предвиђених за давање помоћи.

8.

Код тачке дневног реда: „Продужење закупа зграде за школу на Врачарском пољу“, одборник г. Д-р Страшимир Милетић износи да школа на Семедеревском ћерму није довољна да прими велики број ђака и истиче потребу да се на том месту подигне нова школа.

После одговора Потпретседника г. Заћине Одбор је на предлог Суда О.Бр. 8843

РЕШИО:

Да се за школу на Врачарском пољу и

даље задржи у закуп зграда г-ђе Роксанде жене Николе Баћановића, у ул. Љубе Давидовића бр. 35. под досадашњим условима г. ј. са годишњом закупнином од 16.000.— динара, која ће се плаћати месечно у напред, а закуп траје од 1. јануара до 1. октобра 1930. год. О овоме склопити уговор на бази већ постојећег уговора са Мало-Мокролушком општином.

9.

На предлог Суда О.Бр. 10311 Одбор је
РЕШИО:

Да се промени тач. 4. одборске одлуке од 21. фебруара тек. год. О.Бр. 4679 тако да измењена гласи:

Да је Црква Св. Марка дужна уступити Општини цео појас свога земљишта из Таковске улице, која се по генералном плану од 14.30 метара проширује на 22 метра, у замену за одговарајућу величину суседног општинског земљишта, и то за део до саме црквене порте, рачунајући метар за метар.

10.

На предлог Суда О.Бр. 8802 Одбор је
РЕШИО:

Да се за проучавање молбе за помиловање Арона Финци изабере једна комисија одборника у коју да уђу г.г.: Петар Гребенац, Д-р Драгољуб Аранђеловић, Д-р Страшимир Милетић.

11.

На предлог Суда О.Бр. 8498 Одбор је
РЕШИО:

Да се израда штампаних формулара за Дирекцију Трамваја и Осветлења уступи штампарији „Млада Србија“, као најповољнијем понуђачу на лицитацији, за суму од 196.135.— динара. Овај издатак има пасти на терет буџета Дирекције Трамваја и Осветлења.

12.

Код тачке дневног реда: „Продужење закупа зграде за Централну амбуланту“ ставио је приговор одборник г. Д-р Милетић да досадашња зграда онаква каква је сада није zgodна за централну амбуланту и да је потребно ступити у контакт са Задужбинским одељењем да се та зграда прода Општини и на том месту подигне зграда каква је потребна.

За овим је одбор на предлог Суда О.Бр. 8648

РЕШИО:

Да се продужи закуп зграде у Краља Милана ул. бр. 61-а коју Општина држи под закуп за Централну амбуланту од 1. маја 1930. до 1. маја 1931. год., са месечном киријом од 10.000.— динара. Зграда је својина Задужбинског одељења,

13.

Код тачке дневног реда: „Одређивање места за модерну стрводерницу“ скинут је с дневног реда предлог Суда О.Бр. 8710 и одређена комисија одборника од г.г. Д-р Лазара Генчића, Д-р Љубе Стојановића и Јована Дравића, да ово питање проуче и поднесу Суду и одбору свој извештај.

14.

На предлог Суда О.Бр. 8713 Одбор је
РЕШИО:

Да се изврше све експропријације од апотеке Боривоја Божића на Дедињу па ново-пројектованом дијагоналном улицом ради везе са постојећом улицом Кнеза Арсена.

Ове експропријације извршити у смислу чл. 9. Закона о атару општине града Београда путем законске комисијске процене. За општинске проценице одређују се г.г. Павле Алексић и Милан Драгојловић, инжењери.

15.

На предлог Суда О.Бр. 9848 Одбор је
РЕШИО:

Да се расходује разни материјал парног купатила Општине Београдске, према извештају комисије.

16.

На предлог Суда О.Бр. 8655 Одбор је, уз напомену г. Д-р Милетића да је Скопљанска улица скандалозна,

РЕШИО:

1. — Да се усвоји протокол суперколаудације о прегледу и дефинитивном пријему извршених радова од збивеног асфалта у улицама: Поенкаревој, Скопљанској и Дечанској, а које је извело предузеће пок. М. Антоновића, јер је квалитет материјала, у гарантном року добар, а у погледу јачине слоја одговара дебљини, која треба да буде по за то постављеним нормама.

2. — Да се основна кауција предузећу може вратити, пошто се од исте, сходно чл. 20. услова, одбију учињени издаци за оправку појављених кварова на пом. калдрми које је извршио Инжињерски отсек а било их је дужно предузеће да доведе у ред.

17.

На предлог Суда О.Бр. 8983 Одбор је
РЕШИО:

1. — Да се одобри протокол колаудације о извршеним радовима на канализационом колектору у Моравској улици, према коме вредност свих извршених радова износи суму од 1,430.385,24 динара а које је извела Босанска Банка А. Д. односно њен клијент А. и Е. Ерлих из Загребa.

2. — Да се врати допунска кауција која је задржата приликом исплате појединих ра-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

та, а према признаницама које ће предузеће поднети.

3. — Да се предузећу исплати остатак потраживања у износу од 136.470,64 дин. колико износи разлика између вредности извршенога посла и до сада оверених аитуација.

Исплата пада на терет ломбардног зајма код Општинске Штедионице.

18.

На предлог Суда О.Бр. 8479 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји протокол суперколаудације по коме је извршен преглед и дефинитивни пријем колектора у Карађорђевој улици и да се предузећу А. и Е. Ерлих из Загреба, које је колектор радило врати основна кауција, сходно чл. 26. општих услова, пошто су се сви радови у гарантном року одржали добро.

19.

На предлог Суда О.Бр. 8957 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји протокол суперколаудације за положени дрвени довод преко Макиша којим се спроводи савска вода до инсталације на Белим Водама, а које је извршила фирма А. Д. за водоградњу и бушење и

Да се врати положена кауција од 150.000 динара колико износе сразмерни део кауције на име гаранције за вредност извршеног довода.

20.

На предлог Суда О.Бр. 8926 Одбор је

РЕШИО:

Да се усвоји протокол суперколаудације о дефинитивном пријему агрегата у новој водоводној централи на Шабачком друму, које је испоручио и монтирао инж. Тодор П. Цветић и да се на основу чл. 15. услова врати основна кауција положена приликом лицитације, пошто су се агрегати одржали за време гарантног рока исправно.

21.

На предлог Суда О.Бр. 8984 Одбор је

РЕШИО:

1. — Да се усвоји протокол колаудације извршеног калдрмисања Немањине улице које је извршило предузеће „Фундобетон“ а према коме укупна вредност извршених послова износи 3,627.807,89 динара.

2. — Да се исплати остатак потраживања у суми од динара 485.896,74 колико износи разлика између вредности извршенога посла и до сада исплаћених рата.

3. — Да се према мишљењу Техничке Дирекције основна кауција задржи на укупну вредност извршених радова према дефинитивном обрачуну колаудирајуће комисије, а да се врати вишак положене кауције коју је

предузеће положило у обвезницама ратне штете и

4. — Да се усвоји мишљење Техничке Дирекције у погледу тумачења наплате уговорне таксе по чл. 8. протокола колаудације.

Исплата по кредиту Калдрминског фонда Општине Београдске.

22.

Код тачке дневног реда: „Парцелација имања Светозара Петковића“ на тражена обавештења од стране одборника г. Д-р Драгољуба Аранђеловића, одговорио је Потпретседник г. Зађина, па је Одбор на предлог Суда О.Бр. 8647

РЕШИО:

Да се одобри парцелација имања г. Светозара С. Петковића према приложеном плану под условом да сопственик претходно уступи Општини бесплатно површину за улице и да о свом трошку изврши нивелисање улица према котама које да Катастарски отсек, као и да тапије од улица пренесе на Општину.

23.

Код тачке: „Експропријације и апропријације“ Одбор је

РЕШИО:

1. — На предлог Суда О.Бр. 10185

„Да се изврши експро-апропријација имања — у Драгослава Тодоровића тако, да се за експроприсани део земљишта уступи метар за метар део земљишта Р.Ф.О.Б. на углу Злетовске и Чиновничке улице а остатак да сопственик плати Општини по 200.— дин. од квадратног метра, с тим да он сноси и преносну таксу“.

2. — На предлог Суда О.Бр. 10184

„Да се апроприше имање Миле Милорадовић-Хавличек ради изласка на регулациону линију део земљишта Р.Ф.О.Б. у Кнез Милетиној бр. 73. у површини око 1.98 м², а по цени од 500.— дин. квадратни метар. Преносну таксу да сноси сопственик“.

3. — На предлог Суда О.Бр. 10183

„Да се усвоји записник комисијске већине и експроприше целокупно имање Антона Филипа по комисијској процени за проширење гробља“.

4. — На предлог Суда О.Бр. 10182

„Да се апроприше део земљишта Р.Ф.О.Б. имању Стефана Стефановића на углу Рељине и Зеленог Венца улице у површини око 6 м² по цени од 1.500.— дин. м². Преносну таксу да сноси купац“.

5. — На предлог Суда О.Бр. 10181

„Да се апроприше део земљишта Р. Ф. О. Б. имању г-ђе Драгице Милошевић на углу Сремске и Космајске улице у површини око 9 м², а по цени од 3.000.— дин. од м². Преносну таксу да сноси купац“.

6. — На предлог Суда О.Бр. 10176, 10177, 10178, 10179 и 10180

„Да се усвоје записници једногласни и већине гласова извршених комисијских процена експроприсаних делова земљишта ради проширења Дедињског пута и то од ових сопственика: Наталије Крстић, Боривоја Божића, Петра Живковића, Фрање Коченте и Надежде Стојадиновић“.

7. — На предлог Суда О.Бр. 10175

„Да се изврши апропријација дела земљишта Р.Ф.О.Б. имању Недељка Савића у Раденичкој улици по цени од 400.— дин. од квадратног метра. Преносну таксу да сноси купац“.

8. — На предлог Суда О.Бр. 10174

„Да се изврши експро-апријација имања браће Христић ради извршења Дедињског пута путем законске комисијске процене. За општинске процениоце одређују се г.г. Павле Алексић и Милан Драгојловић, инжењери“.

9. — На предлог Суда О.Бр. 10173

„Да се апроприше део земљишта Р. Ф. О. Б. имању Милана Васиљевића у Трнској ул. бр. 2. ради изласка на регулациону линију, по цени од 300.— динара од метра квадратног. Преносну таксу да сноси купац“.

10. — На предлог Суда О.Бр. 10172

„Да се одборска одлука од 31. маја 1929. год. допуни у толико што ће се г. Лики Ешке-назиу дати првенствено право на откуп парцеле у препарцелисаном блоку 49 кварта Дорћолског, а по цени која ће се тада утврдити било директним погодбом било комисијском проценом“.

Седница је закључена у 8.30 час. у вече.

Деловођа
Бож. Л. Павловић, с. р.

Потпредседник
Београдске Општине,
Д-р Мил. Стојадиновић, с. р.

ЗАПИСНИК

ХИ Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 22. маја 1930. г. у 6 ч. по подне

Претседавао Потпретседник г. Д-р Мило-слав Стојадиновић.

Деловођа, г. Божидар Павловић.

Потпретседник г. Војислав Заћина.

Одборници били су г.г.: Д-р Драг. Аран-ђеловић, Јов. Дравић, А. Фирт, Влад. К. Петровић, Драг. К. Милошевић, Б. Ј. Антоније-вић, Т. Здравковић, Триф. Јовановић, Д-р Лазар Генчић, Ст. К. Трпковић, Ник. Ђорђе-вић, Ђура Бајаловић, Милован Ј. Матић, инж. М. М. Сокић, Шемајо де Мајо, Мих. Л. Ђу-рић, Дим. Станчуловић, Негослав Илић, К. Ги-новић, Д-р Љуб. Стојановић, Д-р Драг. Ђ. Новаковић, Јосиф Фрид, Х. М. Ребац, инж. Јов. Мисирлић, Д-р Мића Анић, Д-р Страш. Љ. Милетић, Петар М. Гребенац, Д-р Алек-сандар М. Леко, инж. К. Букавац, Бранко По-повић.

1.

Потпретседник г. Д-р М. Стојадиновић отворио је ХИ редовну седницу и пре прелаза на дневни ред прочитан је Указ Њ. В. Краља којим је наименован г. Милан Нешић за претседника и г. Никола Крстић за потпретседника Београдске Општине, а смењени са досадашње дужности претседник г. Милош Савчић и потпретседник г. Војислав Заћина. Читање овога указа одборници су саслушали стојећи и пропратили узвиком: Живео Краљ!

Потпретседник г. Д-р Стојадиновић обавештава одбор да ће сутра 23. маја у 4 часа по подне бити седница одбора на којој ће нов претседник и потпретседник положити заклетву и примити дужност.

Прочитан је и примљен записник Х редовне седнице.

Прочитан је и примљен записник ХИ редовне седнице.

2.

Потпретседник г. Д-р М. Стојадиновић саопштава одбору, да је Г. Министар финансија одобрио буџет општине Београдске за 1930. годину са малим изменама и примедбама, које ће бити штампане заједно са буџетом и због тога предлаже да се то решење о одобрењу буџета не чита сада, што је одбор и усвојио.

Деловођа одбора саопштава да су се извинили одборници г.г. Тјешимир Старчевић, Ранко Живковић, Димитрије Станчуловић и Д-р Милорад Недељковић.

3.

Код тачке 4 дневног реда: „Поклон општинског земљишта за Дом средњошколске омладине“, Потпретседник г. Д-р М. Стојадиновић дао је објашњење, да је Њ. В. Краљ одлучио да на Топчидерском брду подигне једну велелепну палату за нашу средњошколску омладину, аналого Студентском дому, који је изграђен у Александровој улици. Како ће та палата стати доста материјалних жртава, и како је то велика и особита пажња према школској омладини, која јој се увек указује са највишег места, то је Суд сматрао да од њега треба да потекне предлог, да Општина поклони земљиште за тај дом и да се одмах изврши пренос тапије тога земљишта.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

За овим је Одбор на предлог Суда О.Бр. 10861 једногласно

РЕШИО:

Да Општина поклони потребно земљиште за подизање дома на Топчидерском брду за средњошколску омладину и то цео блок између улице Сењачке и продужење Љубићске и Тителске улице ка звезди на Топчидерском брду у величини око 14.000 м², с тим да се одмах изврши пренос тапије тога земљишта.

4.

Код тачке дневног реда: „Експропријација земљишта за Савски мост“, одборници г.г. Клементије Букавац, Шемајо де Мајо, Милић Сокић, моле да се седница прекине, пошто сада долази нови претседник и потпретседник, па је потребно да се и они упознају са предметима који су на дневном реду.

Потпретседник г. Д-р Стојадиновић истиче да има хитних предмета, који се због своје важности и хитности морају решити на овој седници, а да се после тога седница може прекинути.

За овим је на предлог Суда О.Бр. 10811 Одбор

РЕШИО:

Да се изврше све експропријације по предложеној измени места за Савски мост,

као и за просецање Бранкове улице ка Државној штампарији. Све ове експропријације да се изврше у смислу чл. 9. Закона о атару општине града Београда. За општинске процеонице одређују се г.г. Павле Алексић и Милан Дилбер, инжењери.

5.

Код тачке дневног реда: „Набавка сијалица за Дирекцију Трамваја и Осветлења“, после објашњења која је дао потпретседник г. Д-р Стојадиновић и г. Зафина, Одбор је на предлог Суда О.Бр. 11181

РЕШИО:

Да се изврши набавка разних сијалица, за потребе Дирекције Трамваја и Осветлења, од фирме Хуго Грабер за укупну суму од 170.478,50 динара, пошто су се ове сијалице показале као добре приликом испитивања на Универзитету.

Овај издатак пада на терет буџета Дирекције Трамваја и Осветлења за 1930. год. парт. 9. поз. 1.

Седница је закључена у 9 часова у вече.

Потпретседник

Деловођа, Београдске Општине,
Бож. Л. Павловић, с. р. Д-р Мил. Стојадиновић, с. р.

ЗАПИСНИК

ХШ Редовне седнице Одбора Општине Београдске, одржане 23. маја 1930. г. у 4 ч. по подне

Председавали: досадањи претседник г. Милош Савчић и нови претседник г. Милан Нешић.

Деловођа, г. Божидар Павловић.

Потпретседници г. Д-р Милослав Стојадиновић, досадањи потпретседник г. Војислав Зафина и нови потпретседник г. Никола Крстић.

Од одборника били су: г.г. Мих. Л. Ђурић, Драг. Матејић, К. Гиновић, Шемајо де Мајо, Негослав Илић, О. Б. Благојевић, Д-р Драг. Аранђеловић, Јов. Дравић, Д-р Лазар Генчић, Д-р Милорад Недељковић, Д-р Александар М. Леко, Петар М. Гребенац, Триф. Јовановић, Бл. Ј. Антонијевић, Јоца Поповић Х. М. Ребац, Д-р Страш. Љ. Милетић, Драг. К. Милошевић, Тјешимир Старчевић, Ник. Ђорђевић, Бранко Поповић, инж. Јов. Мисирлић, инж. К. Букавац, Т. Здравковић, Милован Ј. Матић, Влад. К. Петровић, Д-р Б. Пијаде, Д-р Драг. Б. Новаковић, Ст. К. Трпковић, Јосиф Фрид и Д-р Љуба Стојановић.

Претседник г. Милош Савчић отворио је седницу и умолио проту г. Николу Божића да изврши заклетву новог претседника г. Ми-

лана Нешића и новог потпретседника г. Николе Крстића.

Пошто је прота г. Никола Божић извршио свечан обред заклетве, честитао је у неколико пробраних речи долазак на нове положаје г.г. претседнику и потпретседнику, и пожелео им успех и напредак у раду на добро престонице.

Претседник г. Милош Савчић, уступајући претседничко место г. Нешићу, одржао је овај поздравни говор:

„Господине претседниче, допустите да вам честитам претседништво општине града Београда. Ја сам уверен да сте ви као техничар по професији и као човек који се бави техничким радовима, довољно уверзирани у комуналној политици, а кад се томе дода да сте ви врло вредан и енергичан човек, онда се ја с правом надам, да ћете ви водити општинске послове тако како ће то бити само на добро нашег Београда, наше престонице. Београд треба да постане центар наше државе и да би се постигли они успеси које Београд очекује од рада своје општинске управе, ја молим господу одборнике да г. претседника и нову управу свесрдно помогну у

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

том њиховом тешком задатку. Само тако ако буде потпуно једнодушности у заједничком раду, ја сам уверен да ће управа општинска са одбором показати велике резултате у општинским пословима, који их очекује. Ја се надам да ћете показати успеха у својој раду, и зато честитајући вам долазак на општинску управу, ја изражавам своју наду на овај свечан дан да ћете ви водити општину правцем, којим она треба да иде. Нека вам је срећан и благословен почетак вашег рада.

Господо одборници, растајући се с вама ја вам у име своје и у име г. Зађине као досадањег потпредседника свесрдно захваљујем на помоћи коју сте за ово време до сада искрено указивали општинској управи. Ја се надам да ћете ви ту исту помоћ свесрдно пружити и новој управи. Ја мислим господо да је овај рад, који смо ми заједно радили са вама, био само на добро наше престонице.

Ја вам г. претседнице поново честитам и молим вас да заузмете своје место.

Претседник г. Милан Нешић, бурно поздрављен од стране господе одборника заузео је претседничко место и одржао овај говор:

Господине Претседниче, господине потпредседниче и господо одборници,

Почаствовани високим поверењем Њ. В. Краља наступамо данас своју нову дужност претседништва Општине града Београда. Пре него што бих вам рекао господо неколико речи, као увод пред ступање у своју нову дужност претседника, допустите ми да вам саопштим телеграм, који је ново претседништво, надахнуто оданошћу и лојалношћу према својој љубљеној Краљу, одлучило да данас пошаље са овог свечаног скупа. Тај телеграм гласи:

**„Његовом Величанству Краљу
Александру I.**

Нишка Бања

У моменту када нова управа прима дужност, која јој је поверена Указом Вашег Величанства од 20. ов. м. Суд и одбор Општине Београдске сматрају за своју прву дужност, да увере Ваше Величанство у своју пуну оданост, са изјавом готовости да ће учинити све напоре у правцу потпуног сређивања прилика у Општини, као и свестраног унапређења Ваше престонице, чији је напредак општи интерес. Изражавајући искрене осећаје те своје оданости, Суд и одбор изјављује, да ће са оним истим одушевљењем и обзирима према целини наставити даљи препород Београда, који је у интенцијама Вашег Величанства.

Да живи Ваше Величанство! Да живи Краљевски Дом! (Сва господо одборници саслушали су стојећи читање овог телеграма и пропратили његово читање сложним и бур-

ним узвицима: Живео Краљ! Живео Краљевски Дом!)

Други телеграм упућен г. Претседнику Министарског Савета гласи:

Господину Петру Живковићу, претседнику Министарског савета, Министру унутрашњих послова, почасном ађутанту Њ. В. Краља, дивиз. ђенералу:

Данас када нова управа прима своју дужност, Суд и одбор Општине Београдске сматрају за своју дужност да поздраве Господина Претседника Министарског савета, уверавајући га да ће учинити и последње напоре у правцу сређивања свих прилика у Општини, на добро престонице и отаџбине.

(По прочитању овог телеграма господо одборници узвикују: Живео!)

У овоме тренутку, уз захвалност за топле жеље свога претходника сматрам за пријатну дужност да њему и његовом сараднику г. Зађини изразим признање за све добро и корисно што су они током свога деловања учинили на пољу организовања и извршења комуналних послова.

Морам признати да претседништво Суда Општине наилази у томе погледу на већ утабане путеве, којима ће и само на сваки начин и бар у прво време продужити да иде, тако да ће наш програм, првих дана у ствари бити само продужење онога деловања наших претходника, које је показало стварне знаке продуктивности и успеха.

Али исто тако господо ми смо спремни да након потпуног упознавања овог компликованог механизма велике престоничке општине, наступимо и друге путеве, за које нам се по нашем најбољем знању и мишљењу учини да би нас могли још и брже, сигурније и боље одвести нашем крајњем циљу: процвату нашег дивног Београда, благостање наших грађана и слави наше дичне престонице.

Према томе господо ми вам у овом тренутку не бисмо били у стању изводити у потанкости све оне појединачне мере, којима ћемо се послужити да постигнемо тај један једини поменути и истакнути циљ.

Ми знамо међутим да ћете у томе погледу управо ви бити највећи и најмоћнији наши сарадници, који ћете већ и по својој праву доприносити, да се истакнути циљ постигне и оствари. Знате да сте ви чинилац који може исто толико да поспеши и помогне интенције суда, колико и да онемогући ствари и подхвате, који му се учине нецелисходни и неоправдани.

Зато је управо ваша сарадња та, на коју ми у својој раду највише рачунамо. Ваше тенденције и наше, господо, морају бити оријентисане само једном циљу — Београду и његовом просперитету.

У то име ја вас поздрављам са ускликом:

Живео Њ. В. Краљ Александар I и Његов Дом!

Живео Београд!

www.unilib.rs (Господа одборници пропратили су овај говор г. Претседника бурним аплаузом и сложним одушевљеним узвицима: Живео Краљ! Живео Краљевски Дом! Живео Београд!)

Одборник г. Д-р Драгољуб Аранђеловић опростио се у име одбора са г. Савчићем и са г. Зафином који одлазе са положаја који су до сада заузимали и захвалио им на њи-

ховом труду и њиховом раду, што су за годину дана знатно кренули послове Београда напред, изјављујући у исто време наду да ће нова општинска управа учинити још много више него што су они за ово кратко време могли учинити.

За овим је претседник г. Милан Нешић закључио ову седницу у 4.45 час. по подне.

Претседник

Београдске Општине,

Милан Нешић, с. р.

Деловођа,

Бож. Л. Павловић, с. р.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СЛУЖБЕНЕ ВЕСТИ

СМЕНЕ ДОСАДАШЊИХ И ПОСТАВЉАЊЕ НОВИХ ОДБОРНИКА

Решење Господина Претседника Министарског Савета и Министра Унутрашњих Дела

На основу § 1. Закона од 22. новембра 1929. г. о измени Закона од 6. јануара 1929. г. о измени Закона о општинама и обласним самоуправама

РЕШАВАМ:

I.

Да се смене са дужности одборника Општине града Београда:

1. — Максимовић Таса, кафеџија,
2. — Савић Кирило, професор Универзитета, и
3. — Брачинац Благоје, секретар Савеза металских раденика, — сви из Београда.

II.

Да се поставе за одборнике Општине града Београда:

1. — Радосављевић Ђ. Милан, претседник Удружења резервних официра и ратника,
2. — Попара Ђорђе, хотелијер,
3. — Миљанић Павле, доцент техничког факултета, и
4. — Крекић Богдан, секретар уједињених радничких синдиката „Југославија“, — сви из Београда.

Решење ово извршити.

Претседник министарског савета,
Министар Унутрашњих послова,
Почасни ађутант Њ. В. Краља
Дивизиски ђенерал,
П. Живковић, с. р.

у Београду
14. јуна 1930. г.

Наредба Г. Претседника Општине о радном времену у свима канцеларијама Општине Београдске

На основу чл. 103. Закона о општинама
НАРЕЂУЈЕМ:

Да радно време у свима канцеларијама Општине Београдске, почев од 20. јуна 1930. год. па до даље наредбе, буде од 7.30 до 12.30 часова пре подне, и од 4.30 до 6.30 часова по подне, изузимајући суботу, када ће се радити од 7 до 12 часова.

Наредбу у препису доставити свима Дирекцијама и Одељењима Општине, ради знања и управљања.

Претседник
Београдске Општине,
Инж Милан Нешић

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

СЛУЖБЕНИ ОГЛАСИ

О Г Л А С

Према новој организацији санитарске службе и указаној потреби Суд Општине Града Београда расписује

С Т Е Ч А Ј

1. — за десет лекара за санитарско полицијску службу, који су познати са принципима градске хигијене и хигијенским потребама града Београда;

2. — за једнога лекара — специјалисту за дечије болести;

3. — за једнога лекара — хирурга;

4. — за једнога лекара — специјалисту за кожне и венеричне болести;

5. — за једнога лекара акушера — гинеколога.

Сви напред поменути лекари били би стални у санитарско хигијенској служби Општине Града Београда.

Осим ових лекара Општини су потребни и хонорарни лекари, и то:

1. — један лекар — специјалиста за дечије болести;

2. — један лекар — специјалиста за очне болести;

3. — један лекар за унутрашње болести;

4. — један лекар — специјалиста за грло и нос.

Сва лица која би желела ступити у службу Општине Града Београда, као стално или хонорарно лекарско особље, треба своје молбе, са документима да упуте Одељењу за социјално и здравствено старање Општине Града Београда (Југовићева ул. бр. 1, трећи спрат), где се могу и дознати услови ангажмана.

Крајњи рок за пријављивање је 1. јули 1930. год.

Из канцеларије Одељења за социјално и здравствено старање Општине Града Београда О.С.З.Бр. 9886 од 21. јуна 1930.

О Г Л А С

Лицитација за израду калдрме у Поп Лукиној улици

На дан 3. јула 1930. г. у 11 часова одржаће се офертална лицитација за израду калдрме у Поп Лукиној улици од Космајске до Црногорске улице у канцеларији Инжињерског Отсека Техничке Дирекције Општине Града Београда (угао Југовићеве и Књ. Љубице ул. II. спрат).

Услови за ову лицитацију могу се добити у канцеларији шефа Инжињерског Отсека по цени од 50 динара, где ће се добити и сва усмена обавештења.

Из канцеларије Техничке Дирекције општине града Београда 18. VI. 1930. год. Т.Д.Бр. 10610.

О Г Л А С

Лицитација за набавку 500 комада кофа од поцинкованог лима

На основу решења Суда Општине Београдске Т.Д.Бр. 11135 расписује се за 30. јуни т. г.

Офертална лицитација

за набавку 500 комада кофа од поцинкованог лима за уличне словнике типа Гајгер.

Кофе морају у свему одговарати мустри која се налази у Канализационом Отсеку.

У понуди за израду ових кофа мора бити поред цена по комаду и тачно назначено време за које се кофе могу излиферовати.

Кауција у 20.000.— динара полаже се на каси Главне Благајне Суда Општине Београдске а отварање оферата биће у 11 часова пре подне на дан лицитације.

Из канцеларије Техничке Дирекције Т.Д.Бр. 11135.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

О Г Л А С

Пуштање у промет таксених марака Општине града Београда

Решењем Господина Министра Финансија Бр. 110.112 од 5. децембра 1929. године одобрено је Општини Града Београда да може дати у израду и пустити у промет **Општинске марке** за наплату својих такса у вредности од 1.—; 2.—; 3.—; 5.—; 10.—; 50.— и 100.— динара све у различитој боји.

Марке ће бити готове до петог јуна тек. год. и продаваће се на благајни Општинске штедионице, продавцима државних таксених вредности под истим условима који важе за исте.

Лик марке је: у оквирној шари састављеној од листића, у правоугаоном пољу налази се слика Београда из XV века, испод тога у кружном пољу налази се ознака цене у белим цифрама, испод тога у лучном пољу налази се напис „**Марка Општине**“ а испод тога у правоугаоном пољу „**Града Београда**“ све у белим словима. Величина марке и перфорација су као и код државне таксене марке. Хартија је бела.

Из Суда Општине Града Београда 19. марта 1930. год. О.Бр. 11097 у Београду.

О Г Л А С

За израду канализације у сливу Мокролушког, Чубурског, Бањичког и Булбулдерског Потока

На дан 14. јула 1930. године одржаће се у канцеларији Канализације Општине Београдске — Југовићева ул. бр. 1, II спрат **I офертална лицитација**, за израду канализације у сливу Мокролушког, Чубурског, Бањичког и Булбулдерског Потока.

Кауција у 1,600.000.— динара примаће се на Главној Благајни Београдске Општине — Југовићева ул. бр. 1. све до дана лицитације, када ће се у 11 часова приступити отварању оферата.

Сви потребни услови за ову лицитацију могу се видети сваког радног дана у радно време код Шефа Канализације — Југовићева улица бр. 1, II спрат, или се могу добити по цени од 100.— динара.

Из канцеларије Суда Општине града Београда О.Бр. 12838 1930. год.

**Захтевајте
свуда**

**Вајфертово
Експорт
Пиво**

**које
производи**

**Прва Српска Парна Пивара
ЋОРЋЕ ВАЈФЕРТ А.Д.
У БЕОГРАДУ**

WWW.UNIBR.SR

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Добар пословни принцип

руштво Вакуум Ојл Компани основано је пре 64 године. Већ је у то време важио пословни принцип да се без обзира на трошкове продукције произвађају мазива, која смањују трење, у колико је у опште могућно помоћу уља то смањење постићи. Овој основној замисли захваљује Вакуум Ојл Компани свој глас и ауторитет у свим питањима, која се тичу штедљивог мазања и своју огромну организацију, која се простире по целом свету.

Сопствена трговачка флота спаја делове света, жељезничке цистерне државе а огроман аутомобилски парк градове. На тај начин је омогућено да се производи Вакуум Ојл Компани могу добити по целом свету увек у једној истој, недостижној каквоћи.

Управо 64 године откад постоји Вакуум Ојл Компани ишла је ова увек упоредно са рапидним развојем технике. Она је шта више у много случајева предњачила те је практично искоришћење многих проналазака било омогућено тек њеном сарадњом

Без сумње да ће будући проналасци задати техници мазања нове задатке, које ће она имати да реши те ће Вакуум Ојл Компани напрегнути све силе да задовољи и нове захтеве.

ВАКУУМ ОЈЛ КОМПАНИ Д. Д.

Загреб--Београд

РАОНИК

Трговачко-Индустриско А. Д. — Београд

Телефон 500

МИЛОША ВЕЛИКОГ 1.

Телефон 500

СОПСТВЕНИК

Рудника Угља „Св. Петар“

Телефон Млад. 20

ВЛАШКО ПОЉЕ

Рудник се налази поред главне железничке пруге Београд—Ниш, са којом је везана код станице Влашко Поље нормалним индустријским колосеком.

Испоручује у најкраћем року тражене количине, тако, да потрошачи нису присиљени држати велике резерве на стоваришту.

Угаљ лигнит „Св. Петар“ (нови поткоп) подесан је за сва лигнитска ложишта електричних централа, парних локомотива, вршаћих машина и др. калоричних постројења, као и за соугас инсталације.

Налогe за поруџбине прима и сва потребна обавештења даје:

„Раоник“, Трговачко и Индустриско А. Д.

Београд, Милоша Великог улица број 1. — Телефон број 500

WWW.LIBRARY.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Општинска Штедионица

Угао Васине и Добрачине улице број

Рад отпочео 1. октобра 1929.

Капитал 30,000.000.-- Динара

Даје зајмове **свима грађанима** града Београда по **ЕСКОНТУ И НА ЗАЛОГЕ** разних хартија од вредности и драгоцености под најповољнијим условима.

Прима **улоге на штедњу** и плаћа најповољнију камату.

Обавља и све остале **банкарске послове** осим спекулативних

Ово је новчани завод **свих грађана** града Београда.

Бесграђани, улажите вашу уштеду у овај **свој** новчани завод и користите се њиме

За улоге на штедњу гарантује БЕОГРАДСКА ОПШТИНА.

Штедионица је потпуно самостална и аутономна установа.

Врши, исплате и наплате као и све остале банкарске послове осим спекулативних.

www.unilib
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Акционарско Друштво пређе Шкодина Фабрика У ПЛЗЊУ

ГЕНЕРАЛНА И КОМЕРЦИЈАЛНА ДИРЕКЦИЈА У ПРАГУ

ЗАСТУПНИШТВО У ЈУГОСЛАВИЈИ:

БЕОГРАД

КНЕЗ МИХАЈЛОВ ВЕНАЦ БРОЈ 13.

Брзојав „Шкода“, Београд.

Телефон број 5-78

Израђује и добавља:

КОМПЛЕТНА ПОСТРОЈЕЊА ЗА РУДНИКЕ, ШЕЋЕРАНЕ, ПИВАРЕ, КЛАНИЦЕ, ЕЛЕКТРИЧНЕ ЦЕНТРАЛЕ, ЛОКОМОТИВЕ, ЧЕЛИЧНЕ ПРОИЗВОДЕ, УСПИЊАЧЕ, ДИЗАЛИЦЕ, ПАРНЕ ТУРБИНЕ, ВОДЕНЕ ТУРБИНЕ, ПАРНЕ МАШИНЕ, ПАРНЕ КОТЛОВЕ, ДИЗЕЛОВЕ МОТОРЕ, КОМПРЕСОРЕ, ПУМПЕ, ТЕРЕТНЕ И ЛУКСУЗНЕ АУТОМОБИЛЕ, ТРАКТОРЕ, СЕПАРАТОРЕ, ДИНАМО-МАШИНЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ МОТОРЕ, ТРАНСФОРМАТОРЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ АПАРАТЕ, АРОПЛАНЕ, СВЕ ВРСТЕ ЖЕЛЕЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА, КАБЛОВЕ и т. д.

Израђује све пројекте и шаље на захтев своје стручне инжењере

Шкода — Аутомобили.

www.u

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

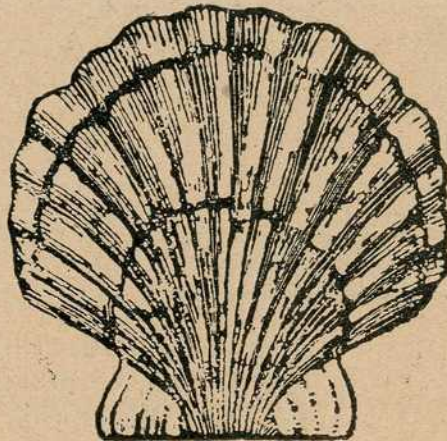
Краљевско Дворски Лиферант

Англо-Југославенско Петролејско А.Д.

Загреб

Београд

Сарајево

Има увек на стоваришту широм целог света позната специална уља:

**S
H
E
L
L**

Моторно

Трансформаторско

Турбинско

ЗАСТУПНИШТВА У СВИМ ВЕЋИМ МЕСТИМА ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА

**АВРАМ ФИЛИПОВИЋ И БРАТ
AVRAM FILIPOVIĆ & BRUDER**

Београд, Краљев Трг 11
Телефони 28-00 и 55-14; Тел. Стоваришта 20-27

ПРЕПОРУЧУЈЕ СВОЈЕ ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ:

Трегера, Бетонског гвожђа, Цемента, Тр-ске, Гипса, Хартије за изолацију и натра-нисане за кров. Гвоздена и дрвена ко-лица, окова за грађевине, разног алата и остале гвожђарске робе.

**Цене солидне.
Конкуренција искључена.
(Фабрично стовариште кислорода).**

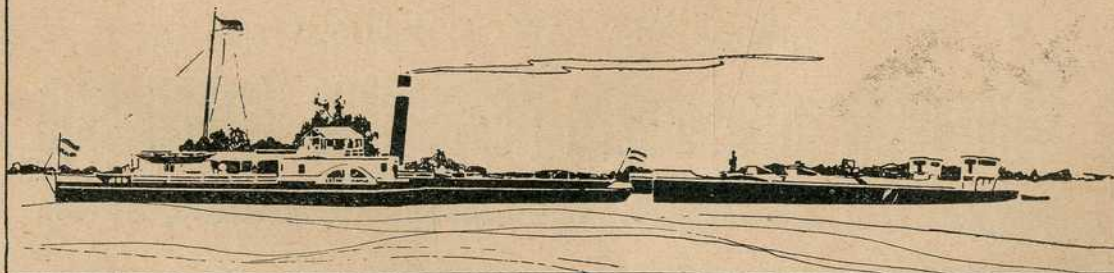
**БРОДАРСТВО
РУДНИКА „КОСТОЛАЦ“
— Ћ. ВАЈФЕРТ А. Д. — БЕОГРАД
ВУКА КАРАЦИЋА УЛ. БР. 3/III — БЕОГРАД**

Врши реморкажу пунотеретних шлепова, дрварица и др. објеката, тако својих тако и туђих и превлачи сваковрсну робу по специјалним условима на Дунаву, Сави, каналима и притокама. На линији Голубац, Београд, Нови-Сад и Вел. Бечкерек чини изузетне повољне тарифе, пошто на овим линијама одржава редован саобраћај.

ЗА ОБАВЕШТЕЊА ОБРАТИТИ СЕ КАНЦЕЛАРИЈИ

Вука Караџића ул. бр. 3/III. — БЕОГРАД — Телефон Бр. 61-71.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIL

Поштанска штедионица Краљевине Југославије

ОТВАРА ЧЕКОВНЕ РАЧУНЕ сваком физичком и правном лицу. Плаћања преко чековних рачуна су брза, поуздана и јевтина, а могу се вршити у свима местима у Држави. Преко Поштанске штедионице можете наређивати

исплате у иностранству
у свима страним земљама.

ШТЕДНЕ КЊИЖИЦЕ Поштанске штедионице погодне су за свакога: новац се може улагати и подизати на свакој пошти без икаквих трошкова. Нарочито су употребљиве при путовањима, одласку у бању, ит.д. Камата је 5% годишње на улоге до 50.000 динара, а преко тога 4% годишње.

ЗА УЛОГЕ ЈАМЧИ ДРЖАВА.

ОБАВЕШТЕЊА ДАЈУ СВЕ ПОШТЕ И

Поштанска штедионица Краљевине Југославије

Централа: БЕОГРАД. Филијале: ЗАГРЕБ, ЉУБЉАНА, САРАЈЕВО, СКОПЈЕ

ФИЛИЈАЛ ПРАШКЕ КРЕДИТНЕ БАНКЕ У БЕОГРАДУ

У сопственој згради на углу Краља Милана и Сремске улице

ЦЕНТРАЛА У ПРАГУ

Акц. капитал Кч 100,000.000   Резервни фондови Кч 73,000.000

Филијале у Чехословачкој републици: Брати-
слава, Брно, Ч. Буђејовице, Хрудим, Колин,
Кошице, Крадупи на Влт., Литомержице, Мост,
Наход, Оломоуц, Мор. Острава, Пишек, Плзењ,
Раковник, Роуднице н|Л, Ч. Тржебова, Ухерж.
Храдиште, Усти н|Л.

Бугарска: Софија.

Обавља све банкарске послове.

**Даје под закуп сефове у челич-
ном трезору.**

Увозно Одељење.   Одељење за робу Извоз.

ТЕЛЕФОНИ БР. 19-80, 19-81, 19-82 И 19-83.

Рачун код Поштанске штедионице у Београду бр. 51005, у Загребу бр. 39081

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Занатска Банка

КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ А. Д.

Општи Телефон

47-68

БЕОГРАД

Тел. Гл. Дирекције

30-12

Скопљанска ул. број 8

Главна Подружница у Загребу

Основни капитал Дин. 75,000.000

Учешће Државе у капиталу Дин. 30,000 000

Врши СВЕ банкарске послове:

ПРИМА УЛОГЕ на штедњу са и без отказа под најповољнијим условима;

Отвара текуће и жиро рачуне;

Даје зајмове и ломбардује државне хартије од вредности занатлијама и Занатлијским Кредитним Задругама;

Издаје гарантна писма и даје жира за рачун занатлија;

Прима у наплату менице и остале хартије од вредности уз минималну провизију;

Купује и продаје девизе и валуте за рачун занатлија и Занатских Задруга;

Одржава везе у иностранству са првокласним заводима у свима главним местима у Европи и Њу-Јорку.

У интересу је самих занатлија да све своје банкарске послове обављају преко своје Занатске Банке Краљевине Југославије, А. Д.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Техничка радња

Инж. М. Слуцки и Комп.

Телеграма: Слуцки - Београд

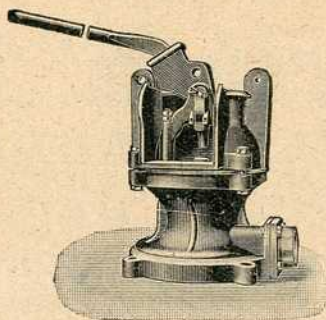
ОСНОВАНО 1885. ГОД.

Телефон број 969

Сопствевици

Инжињери: Д. ПАЧУ и М. СЛУЦКИ -- Београд, Теразије 27.

Велико сортирано стовариште техничког материјала за све индустрије, пољопривреду и рударство.

Цеви, фитинзи, арматуре. Орг. Вортингтон — пумпе: парне, центрифугалне и моторне. **Ваздушни компресори.** Пумпе ручне разних конструкција за све потребе.

Кајишеви: кожни обичне штаве и прекоморски два пута штављени хромни. Првокласна **опута** жута и хромна. **Кајиш** од камиље длаке и гумени „Рен Бов“. Заптивни материјал и азбестна роба у најбољем квалитету.

Црева гумена, кудељна и спирална.

Све ливачке потребе: графит, графитни лонци ит.д. **Шамот,** шмиргл, американске шмиргл-шајбне, ливачки ексери, **комплетни апарати** и прибор за аутогено варење свих метала.

Ауторизована Агенција

А. АЛЕКСИЋ

Дечанска 5 БЕОГРАД Тел. 19-24

Путнички аутомобили »Форд«
отворени и затворени Модел А за 1930. год.

Теретни аутомобили Мод. АА
од 1½ до 3 тоне.

Највеће стовариште резерв.
делова за Мод. »А« и АА и
за Мод. »Т«.

РУДНИЦИ УГЉА у Алексинцу
БЕЗИМЕНО ДРУШТВО

Телеграфска Адреса: Рудник — Алексинац

ТЕЛЕФОН БРОЈ 5.

Мрки светли угаљ
испоручује се непран,
али пречишћен у
механичкој сепарацији
и пран.

Доња калорична моћ
праном угљу просечно
до 5.500 калорија,
просечно 5.200
калорија.

Подесан и за све
индустријске употребе

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Прва Босанска Асфалтна Индустија

АНТУН СИРМАИ, К. Д. — САРАЈЕВО

Телефон 2-19

РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ЗА СРБИЈУ

БЕОГРАД, Кн. Михајлов Венац 23

Телефон 48-31

Брзојав: Сирмаи — Сарајево

Брзојав: Сирмаи — Београд

ТВОРНИЦА наравног асфалта, кровне лепенке, свију катранских производа и цементне робе

Преузимамо асфалтирање улица са ваљаним,
збивеним и ливеним асфалтом надаље асфал-
тирања тротоара, дворишта, ходника ит.д. уз
најповољније услове и дугорочном гаранцијом.

WWW.UNS.LIB.RS

Опште Грађевинско Д. Д.

Израђује улице и путеве по свима модерним системима.

Пројектује и израђује све остале радове грађев. струке

ФАБРИКЕ АСФАЛТА: у Београду, Царинска ул. бр. 59а.
Телефон 57-43

у Земуну, Привозна Цеста.
Телефон 96.

МАЈДАН ГРАНИТА: у Брњици код Голупца на Дунаву.

Канцеларија Дирекције:
Улица Краља Петра 60.

Телефони Дирекције: бр. 54-08 и 61-11

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

НАЈВЕЋИ ДОМАЋИ ТЕКСТИЛНИ КОНЦЕРН

Фабрика Вунених Тканина КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.

БРЗОЈАВИ „МУМЋИСКИ“ БЕОГРАД ТЕЛЕФОН БР. 3-68 и 23-63
Жиро рачуни: НАРОДНА БАНКА, ПОШТАНСКА ШТЕД. Београд, бр. 51178

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте штофова, чоје, сукна, шајка абацијског и мустрованог, ћебад, вунене мараме (шалова) и гајтана. Кангарн предioniца израђује: разна вунена плетива у свим бојама. Позанантериско одељење израђује: разне позанантерије од свиле, памука и вуне, разне врсте шуџаша, пергле за обућу, штрикане краватне, шнуре за завесе и др.

ТЕКСТИЛНЕ ФАБРИКЕ
КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.
БЕОГРАД

Брзојав „Илићи“. Телефон 2-31

ИЗРАЂУЈЕ: сваку врсту платна као све врсте шифона, цица и порхета беленог и штампаног у разним бојама, американа, халико, платно за завесе, градла плавог за радничка одела, свилене „расе“ у свима бојама за женске хаљине.

ФАБРИКА КАНАПА И УЖАРИЈЕ А. Д.
ЛЕСКОВАЦ

Брзојав: „Кудељара“. Тел. бр. 9
Жиро рачун Нар. Банка Ниш, Пошт. чек. бр. 51744.

ИЗРАЂУЈЕ: канап у свима врстама и нумерама, конач у боји за абације, седларе и апотекаре. Обућарски конач (фонал). Пређу од кудеље у разним нумерама, шнуре за завесе. Ужарије у разним дебелинама, љуљатке, торбице, цегера, кајише и гуртне за трансмисије Кудељ. џакове, црева за водоводе.

ТЕКСТИЛНЕ ФАБРИКЕ
КОСТЕ ИЛИЋА СИНОВИ А. Д.
ФИЛИЈАЛА ЛЕСКОВАЦ

Брзојав „Илићи“. Телефон бр. 71

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте американа, платна за поставе, сламарице, пираде и џакове од чисте кудеље ит.д.

СРПСКА ФАБРИКА ТЕПИХА
ЛАЗАР ДУЊБЕРСКИ А. Д., В. БЕЧКЕРЕК
Брзојав „Тепих“. Телефон бр. 97

Пошт. Штед. Загреб. чек. 46445
Београд „ 51905

ИЗРАЂУЈЕ: све врсте тепиха Турме, Велчет, Тапестари, Киндеј, минстер, Холенц р; џуте тепиха и макета као и „смирна тепихе“ у свима бојама, дезен. и величинама.

Вуна Д. Д. Карловац

ФАБРИКА ИЗРАЂУЈЕ

све врсте мушких и женских штофова од најјефтинијих до најбољих; чоје, ћебад и вунених шалова.

Прва
Српска Фабрика Мрежа

А. Д. Вел. Бечкерек
ТЕЛЕФОН 3-17

ИЗРАЂУЈЕ: мреже кудељне за реч. бродарство и памучно за морско рибарство. Сваке врсте других мрежа као за коње, хенгемат за железнич. вагоне, разне кесе и др.

„ХЕМИКОС“
Фабрика Хемиских Производа
А. Д. — Београд

Брзојав „ХЕМИКОС“. Тел. бр. 15-81
Рачун Поштан. Штедионице бр. 51839

ИЗРАЂУЈЕ: Разноврсну парфимерију и козметику као и крем за лице, пасту за зубе, колоњске воде, прима француске парфеме ит.д. Хемикозон, крезон, сапонат одлично у води растворено дејство за дезинфекцију, хемијске масти за обућу, маст за чишћење метала, маст за паркетe.

САПУНА СВЕ ВРСТЕ.

ТЕКСТИЛНА ИНДУСТРИЈА А. Д.
КАРЛОВАЦ

ФАБРИКА ИЗРАЂУЈЕ: све врсте вунених тканина. Одељење трикотаже израђује мушки и женски јегеров веш, вунене мараме, и разне плетене производе од вуне, свиле и памука.

Млин Српске Трг. Банке
СКОПЉЕ

Израђује све врсте брашна.

ПРВА СРПСКА ФАБРИКА
КОНФЕКЦИЈЕ А. Д.
КОНАК — БАНАТ

Телефон бр. 6

Најмодерније уређена фабрика за израду одела за одрасле и дечачке, веша, постелних ствари и др.

ТКАЧКО ОДЕЉЕЊЕ: СВЕ ВРСТЕ МУШЕМА (ЦИРАДЕ).

Косте Илића Синови А. Д.

„ЈУГОСЛАВИЈА“

Опште осигуравајуће друштво у Београду

Кнез Михајлова 35 ОСНОВАНО 1913. Тел. бр. 21 и 20-93

Адреса за телеграме: Југоосигурање.

ЗАКЉУЧУЈЕ УГОВОРЕ ОСИГУРАЊА ПОД ПОВОЉНИМ УСЛОВИМА И ТО:

1. Живота и ренте по разним практичним комбинацијама;
2. Пожара (зграде, робу, намештај, фабрике и т. д.);
3. Транспорта на суву и води;
4. Несрећних случајева (незгода);
5. Законске одговорности за накнаду штете (закон. дужност јамства);
6. Аутомобила (каска, незгода и јамство тзв. свеосигур.);
7. Града (туче) осигурање пољских усева;
8. Стоке (коња и говеда);
9. Стакла од лома;
10. Опасне крађе (провалне крађе) трговина, магазина, стана и т. д.

НАПЛАЋЕНЕ ПРЕМИЈЕ У 1929. ГОД.

У животу . . . . . Дин. 9,977.675.—
У пожару, граду, транспорту, стоци итд. Дин. 28,963.733.—

ИСПЛАЋЕНЕ ШТЕТЕ ОД 1920. ГОД. ДО 1930. ГОД.

У животу . . . . . Дин. 8,382.000.—
У пожару и осталим гранама . . . . . Дин. 78,993.000.—

СОЛИДНОСТ НАШЕГА ДРУШТВА ПОКАЗУЈУ СТАВОВИ ИЗ БИЛАНСА ЗА 1929. ГОД. И ТО:

Готовина . . . . . Дин. 34,517.679.—
Непокретности . . . . . „ 5,046.215.—
Зајмови хипот. и по полисама живота . . . . . „ 9,923.186.—
Разна актива . . . . . „ 15,981.467.—
Фондови, резерве живота и осталих грана . . . . . „ 47,892.672.—

**Друштвене филијале: Загреб, Љубљана, Осиек, Нови Сад, Велики Бечкерек, Сарајево, Сплит.
Заступништва и повереништва у свим већим местима Краљевине Југославије.**

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

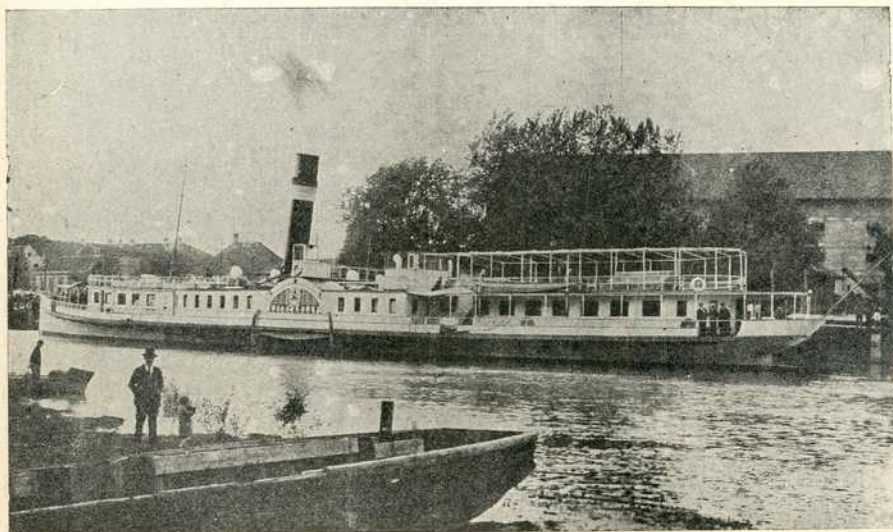
WWW.UNILIB

Речна Пловидба Краљевине Југославије

КОМЕРЦИЈАЛНИ ТЕЛ. 40-74. КАРАЂОРЂЕВА 34. САОБРАЋАЈНИ ТЕЛ. 90

Адреса за телеграме : у Земљи — Речна пловидба

Адреса за телеграме : у Иностранству — Дегере

Располаже са 67 бродова са укупно 32911 коњских снага, од којих су 18 путничких са 7.963 НР и 49 реморкера са 24.948 индицираних коњских снага, као и са 432 шлепа и танка са укупном тонажом од 277.133 тона.

Својим удобним и уређеним путничким бродовима врши превоз путника у границама државним, а у споразуму са Мађарским Речним и Поморским акц. Друштвом одржава трипут недељно редовни путнички и брзовозни саобраћај између Беча и Београда, са пристајањем у свима успутним станицама. Својим јаким реморкерима врши пренос денчане и шлепарске робе са свих агенција и за све агенције у границама и ван граница.

ШЕТНИ БРОДОВИ

За излете Дунавом и Савом уведени су поред тарифских путничких бродова, још и ови

- 1.) Сваке суботе шетња Савом и Дунавом, одлазак из Београда са штека бр. 5. у 19.30 и 20.30, а повратак у Београд у 23 часа. Возна карта Дин. 20.—
- 2.) Суботом брод линије Београд—Нови Сад—Осек—Бездан и обратно полазак из Београда у 14 часова, а повратак у Београд недељом у 24 часа.
- 3.) Недељом брод линије Београд—Радујевац и обратно, полазак из Београда у 5 часова, а повратак у Београд у понедељак у 23 часа.
- 4.) Недељом брод линије Београд—Смедерево—В. Градиште, полазак из Београда у 7 часова, а повратак у Београд у 21.10 час.
- 5.) Недељом брод линије Београд—Сланкамен и обратно, полазак из Београда у 7 часова, а повратак у Београд у 20.30 час.
- 6.) Недељом брод линије Београд—Забрежје и обратно, полазак из Београда у 7 часова, а повратак у 19 час.

Шетни бродови додирују сва пристаништа наведена у реду пловидбе путничких бродова.

ПОВЛАСТИЦЕ У ПОЛА ЦЕНЕ ЗА ИЗЛЕТНИКЕ ДАЈУ СЕ НА ТАЈ НАЧИН, ШТО ЋЕ КУПЉЕНА КАРТА ПО РЕДОВНОЈ ТАРИФИ У ОДЛАСКУ, ВАЖИТИ И ЗА ПОВРАТАК.

Има своја заступства (агенције) у земљи и то: Бездан, Апатин, Вуковар, Илок, Беоцин, Нови Сад, Сланкамен, Земун, Београд, Панчево, Гроцка, Смедерево, Ковин, Дубравица, Вел. Градиште, Голубац, Добра, Д. Милановац, Текија, Кладово, Брза Паланка, Михајловац, Прахово, Радујевац, Забрежје, Шабац, Срем. Митровица, Бос. Рача, Бос. Брод, Бос. Шамац, Слав. Брод, Градишка, Сисак, Тител, Нови Бечеј, Стари Бечеј, Ада, Сента, Осек и Вел. Бечкерек.

АГЕНЦИЈЕ У ИНОСТРАНСТВУ:

Регенсбург, Пасава, Линц, Беч, Братислава, Будим-Пешта, Мохач, Лом, Рушчук, Буђево, Браила, Темишвар.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

PUTNIK

DRUŠTVO ZA SAOBRAĆAJ PUTNIKA I TURISTA
U KRALJEVINI JUGOSLAVIJI

Direkcija: Beograd.

PUTNIČKI BIROI: Beograd, Kolarčeva ul 9. — Tel. 34-05 i 19-16

„ Kr. Milana 71.	„ 16-45
Zagreb, Jelačićev trg 6.	„ 42 42
„ Hotel Esplanade	„ 42-43
Ljubljana, Dunajska c. 1.	„ 24-72
Sarajevo, Kralja Petra 15.	„ 4 54
Novi Sad, Kr. Aleksandra 21	„ 22-22
Split, Peristil,	„ 3-49
Dubrovnik, Placa Kralja Petra	„ 101
Skoplje, Kralja Petra 24.	„ 4-32
Sušak, Srednja ul. 2	„ 2-52
Šibenik.	
Maribor, Aleksandrova 35.	„ 122
Subotica, Kr. Aleksandra 8.	„ 77
Vrnjci,	
Crkvenica,	

SEZONSKE: Rab, Bled, Rogaška Slatina

Prodaja VOZNE KARTE za železnice, brodove, avione, automobile i sva ostala saobraćajna sredstva ZA UNUTRAŠNJOST I INOSTRANSTVO PO ORIGINALNOJ TARIFI BEZ IKAKOVOG VIŠKA; izdaje mesta u kolima za spavanje. Rezerviše mesta u hotelima. Nabavlja vize za putne isprave.

DAJE BESPLATNO SVA OBAVEŠTENJA POTREBNA PUTNICIMA
i vrši sve ostale poslove putničkih biro-a